วันวานในโลกกว้าง

ว.ณ. พนมยงค์

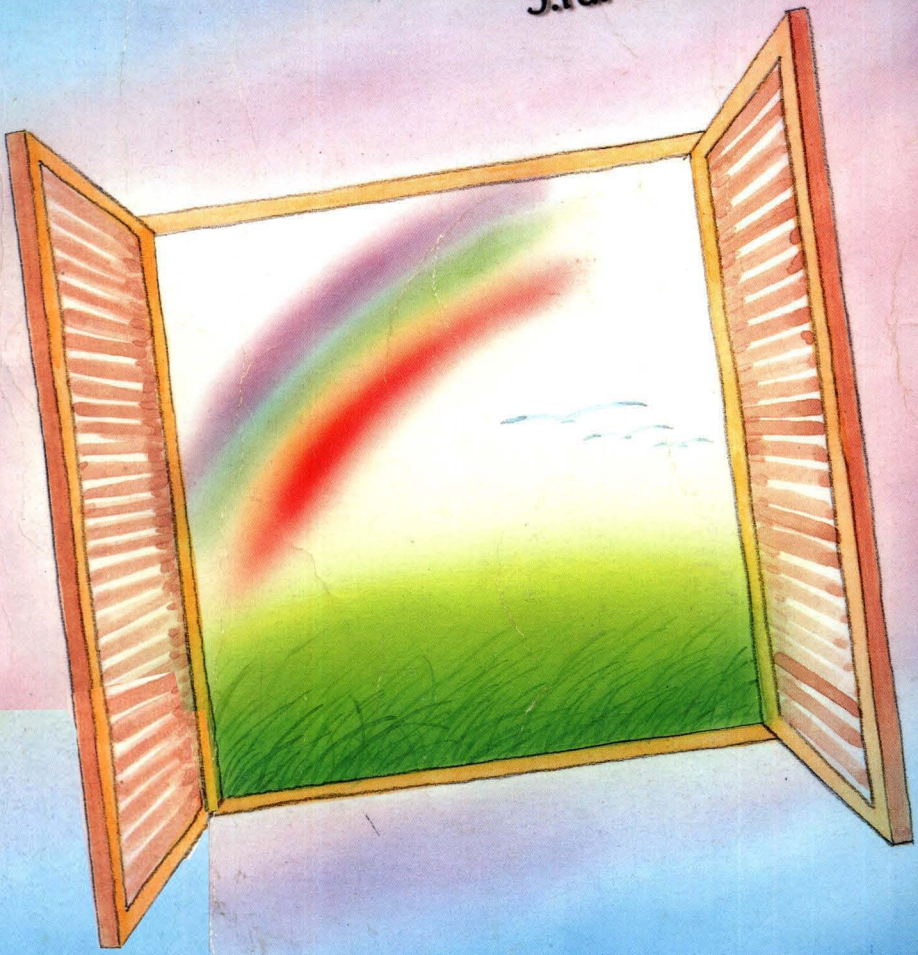

คำนำเสนอ โดย ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์

วันวานในโลกกว้าง

ว.ณ. พนมยงค์

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนศุข พนมยงค์
www.pridi-phoonsuk.org
ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้มือเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

วันวานในโลกกว้าง

ว.ณ. พนมยงค์

คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)
และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ใน
ปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐ - ค.ศ. ๒๐๐๑)

หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

วันวานในโลกกว้าง

ว.ณ. พนมยงค์

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN 974-7833-64-6
พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม ๒๕๔๓
จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
ภาคเอกชน http://www.pridi.or.th E-mail : pridi@.ffc.or.th
ประธานกรรมการ : สุลักษณ์ ศิวรักษ์
กรรมการและเลขานุการ : พิภพ ธงไชย

ผู้จัดพิมพ์ร่วม : สถาบันปรีดี พนมยงค์
๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ) เขตวัฒนา (ปณ.สันติสุข) กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐
โทรศัพท์ ๓๘๑-๓๘๖๐-๑ โทรสาร ๓๘๑-๓๘๕๙
E-mail : pridi_institute@hotmail.com

ดำเนินการผลิต : โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
สำหรับเด็กและเยาวชน
ประธาน : พิภพ ธงไชย
บรรณาธิการ : สันติสุข โสภณสิริ
กองบรรณาธิการ : กานต์ ธงไชย สุดใจ พรหมเกิด
แบบปก - ภาพประกอบ : เชาว์ อัศวเรืองอนันต์

ดำเนินการผลิตร่วม : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
๑๘๔๕/๓๒๘ ซ.จรัสลาภ ถ.สิรินธร แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ : ๘๘๑-๑๗๓๔ โทรสาร ๔๒๔-๖๒๘๐ E-mail : cpublish@ffc.or.th http://www.ffc.or.th

รูปเล่ม : บริษัท ปาปิรุส พับลิเคชั่น จำกัด โทรศัพท์ ๒๘๗-๒๔๙๒
พิมพ์ที่ : เรือนแก้วการพิมพ์ โทรศัพท์ ๔๑๑-๑๕๒๓
จัดจำหน่าย : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

คำนำเสนอ

ศักดิชัย บำรุงพงศ์

การเดินทางตามหลักเก่าของโหราศาสตร์ ถือเป็น 'เคราะห์' อย่างหนึ่ง เพราะหมายถึงการพลัดพรากจากบ้านที่เคยอยู่ อู่ที่เคยนอน จากบุคคลที่เป็นญาติมิตรที่สนิทและคุ้นเคย ความยากลำบากในความเป็นอยู่ในระหว่างการเคลื่อนที่ และถ้าเป็นการย้ายภูมิลำเนาไปสู่สภาพที่แห่งใหม่ ซึ่งจะเป็นเวลาช้านานเพียงใด ยังมิอาจกำหนดได้ ก็หมายถึง การต้องปรับกระบวนการของชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ความเป็นอยู่ใหม่ วัฒนธรรมและธรรมเนียมประเพณีของถิ่นใหม่ที่ต้องใช้เวลาอันหนึ่งกว่าจะลงตัว ซึ่งบางทีก็หมายถึงการตั้งต้นใหม่ของชีวิตจากสูญ

จากปากคำของเยาวชนหญิงคนหนึ่งที่มีชื่อเรียกตนเองว่า 'ปลาย' ในหนังสือเล่มนี้ ให้ภาพที่คลี่คลายมาเป็นเวลากว่าสามทศวรรษ ภาพต่างๆ ที่ปลายได้มองเห็นสดๆ จากการเดินทาง ภาพของชีวิตที่แวดล้อมซึ่งตัวตนของปลายเองได้เข้าไปอยู่ในวงจรอยู่ด้วยนั้น เป็นเวลาที่ปลายยังไม่สามารถจะเล่าให้ใครฟังได้

เวลาได้ผ่านไป วันวานมีความยาวนานกว่าสามทศวรรษ หลังจากปลายได้เดินทางกลับมาสู่สยามถิ่นกำเนิดเดิม ปลายจึงได้คลี่ภาพของความหลังของประสบการณ์ทั้งหลายเหล่านั้นออกมาจากความทรงจำแปรสภาพที่ยังใหม่และยังชัดออกมาเป็นตัวอักษรตามขนาดกว้างยาวที่เป็นจริงอย่างถูกต้องและแม่นยำ และได้เพิ่มความลึกขึ้นอีกมิติหนึ่ง ด้วยวุฒิภาวะของความเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว

เรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตวัยเด็กที่เหมาะสำหรับเยาวชนอ่าน มีแต่ผู้เขียนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วเท่านั้นที่จะทำได้

และเรื่อง *วันวานในโลกกว้าง* ของ ว.ณ. พนมยงค์ เล่มนี้ เป็นเรื่องของปลายที่ผู้เขียนตัวจริง กวักมือเรียกออกมาจากกระจกเงา ให้เป็นตัวแทนเล่าเรื่อง

ปลายเล่าเรื่องของตนเองด้วยถ้อยคำที่เรียบง่ายอย่างตั้งใจและจริงใจของชีวิตวัยเด็กในกรุงรัตนโกสินทร์ ในแวดวงของญาติพี่น้อง แม้จะยังไม่เข้าใจอะไรมาก ก็พอรู้ว่าผ่านระยะเวลาของสงครามมหาเอเชียบูรพา

เหตุการณ์ผ่านเข้ามาสู่ชีวิตอย่างรวดเร็วและฉับพลัน การเล่าเรียนหยุดชงักลงและชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอีกแบบ

ปลายเดินทางออกนอกประเทศ และนั่นเป็นการเริ่มต้นของชีวิตในโลกกว้างของปลาย

จากตะวันออกไปทางทิศตะวันตก - จากเอเชียไปสู่ยุโรป จากปารีสไปมอสควา และอ้อมกลับมาสู่เอเชียอีกครั้งหนึ่ง แต่เป็นเอเชียตอนเหนือโดยเส้นทางรถไฟข้ามทวีป - สายทรานไซบีเรีย เป็นเส้นทางที่อ้อมไกล แต่เป็นทางที่จำเป็น เพราะเป็นทางสายเดียวที่พาปลายไปพบและได้อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่ปลายเคารพรักเป็นที่สุดที่ได้พลัดพรากจากกันมาเป็นเวลานาน

บิดาของปลาย!

ปลายเข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนจีน เหมือนอย่างเด็กจีนทุกอย่าง เป็นเวลาในช่วงการก้าวกระโดดใหญ่ไปข้างหน้า

การอยู่ การเรียน และการเจริญเติบโตในแวดล้อมของเงื่อนไขใหม่เรียกร้องความพยายามอย่างสูงที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพใหม่ของ

สังคมและวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างไป

แต่ปลายก็สามารถบรรจุตัวเองลงในสภาพแวดล้อมใหม่ได้ การเรียนการเล่นอยู่ในเกณฑ์ดี มีเพื่อนฝูงที่ใกล้ชิดสนิทสนม เหล่านี้สำเร็จได้ด้วยความมานะ ขยันหมั่นเพียร ทำงานหนัก ให้ความรักและความเป็นมิตรอย่างจริงใจและด้วยความมีไมตรีจิตต่อคนรุ่นเดียวกันที่เรียนหนังสือเล่นกีฬา และทำงานนอกหลักสูตรอยู่ด้วยกันเป็นเวลานานปี

เหตุการณ์ภายนอกมีผลกระทบถึงส่วนตัวที่ต้องปรับเปลี่ยนย้ายโรงเรียนและถิ่นที่อยู่ สังคมจีนอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านที่ไม่หยุดนิ่ง ถ้าพูดถึงเวลาในความหมายของประวัติศาสตร์แล้ว เป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุดอีกครั้งหนึ่งของประชาชนนับพันล้านคนในประเทศจีน

และปลายเป็นคนที่อยู่ชายขอบของกระแสที่เชี่ยวกรากนั้น ในฐานะที่เป็นคนนอกคนหนึ่ง

เหตุการณ์ได้ผ่านไปเป็นเรื่องของเมื่อวันวาน แต่ก็เป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งแก่การนึกหวนหนหลัง และเล่าสู่กันฟังในแง่มุมของเด็กนักเรียนชาวต่างประเทศที่เป็นพยานรู้เห็นด้วยตาและประสาทสัมผัสทั้งห้าของตนเอง

ปลายได้อยู่ใกล้ชิดกับบิดาที่รักและเคารพของปลาย ด้วยคำที่บิดาได้พูดจาสนทนากับปลาย หรือเมื่อปลายถามปัญหาหรือต้องการทราบบางเรื่องบางประการ คำตอบของบิดาที่ปลายเล่าให้ฟังนั้น มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง แสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ที่เข้าใจโลกและชีวิต และสะท้อนให้เห็นน้ำจิตน้ำใจลึกๆ ที่มีความหวังดีของมนุษย์ชาติ ต่อสังคมและต่อผู้คนที่เป็นปัจเจกทุกคน

ท่านได้ให้อนุศาสน์ไว้แก่ปลาย ซึ่งปลายได้เอามาฝากคนอ่านอื่นๆ อีกทุกคน!

จากใจผู้เขียน

นับแต่วันแรกที่ลืมตาดูโลกจนถึงวันที่ก้าวสู่รั้วมหาวิทยาลัย เส้นทางชีวิตของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งขนานคู่ไปกับเรื่องราวผันผวนและแปรเปลี่ยนของสังคม ในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๔ - พ.ศ. ๒๕๐๓ ทั้งในบ้านเกิดและต่างแดน และในที่สุดสู่อ้อมกอดแผ่นดินแม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ หลากรสหลากอารมณ์ที่แผ้วผ่านเข้ามาในชีวิต ได้หลอมเป็นประสบการณ์ชีวิตอันทรงคุณค่าและยากที่จะลืมเลือน

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นสักขีพยานชีวิตของเธอผู้นี้ จึงได้เรียงร้อย *วันวานในโลกกว้าง* ฝากไว้ในบรรณภิภพ ด้วยหวังให้บันทึกนี้เป็นเพื่อนเดินทางของนักอ่านรุ่นเยาว์ท่องไปในโลกกว้างและย้อนรอยสู่อดีต

ผู้เขียนระลึกด้วยความขอบคุณทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังการนำ *วันวานในโลกกว้าง* สู่สายตาของผู้อ่าน โดยเฉพาะคู่ชีวิตที่เป็นกำลังใจ ให้คำติชม ตั้งแต่ต้นร่างจนถึงฉบับสมบูรณ์

ว.ณ. พนมยงค์

พฤษภาคม ๒๕๔๓

แด่

คุณพ่อคุณแม่

บูรพาจารย์ของลูก

สารบัญ

๑	ปลายแถว	๑
๒	เด็กหญิงกล้วยน้ำว้า	๕
๓	ไปโรงเรียน	๙
๔	จุดหักเห	๑๓
๕	นกน้อยในกรงเหล็ก	๑๗
๖	สู่โลกกว้าง	๒๑
๗	“ฉันเป็นคนไทย”	๒๓
๘	การเดินทาง ๑๕,๐๐๐ กิโลเมตร	๒๗
๙	บ้านหลังใหม่	๓๓
๑๐	ปู่หวา	๓๗
๑๑	พระราชวังต้องห้าม	๔๑
๑๒	ตามล่าหาสายลับ	๔๕
๑๓	น้ำพริกแอปเปิ้ล	๕๑
๑๔	กีฬา กีฬา เป็นยาวิเศษ...	๕๗
๑๕	ยามดอกเหมยบาน	๖๑

๑๖ สวนสนามวันเมย์เดย์ ๖๕
๑๗ ต้นไม้มิตรภาพ ๖๙
๑๘ ลาก่อน เพื่อนรัก ๗๓
๑๙ จดหมายจากกวางโจว ๗๗
๒๐ โรบินสัน ครูโซ ๘๑
๒๑ สัตว์รักสัตว์เลี้ยง ๘๕
๒๒ เสียงกลองรบลั่น นกกระจอกเข้ารัง ๙๑
๒๓ “ทองคำสีดำ” ๙๕
๒๔ ถลุงเหล็กกล้า ๙๙
๒๕ สุ.จิ.ปุ.ลิ ๑๐๓
๒๖ สู่รั้วมหาวิทยาลัย ๑๐๗
บทส่งท้าย สู่แผ่นดินแม่ ๑๑๑

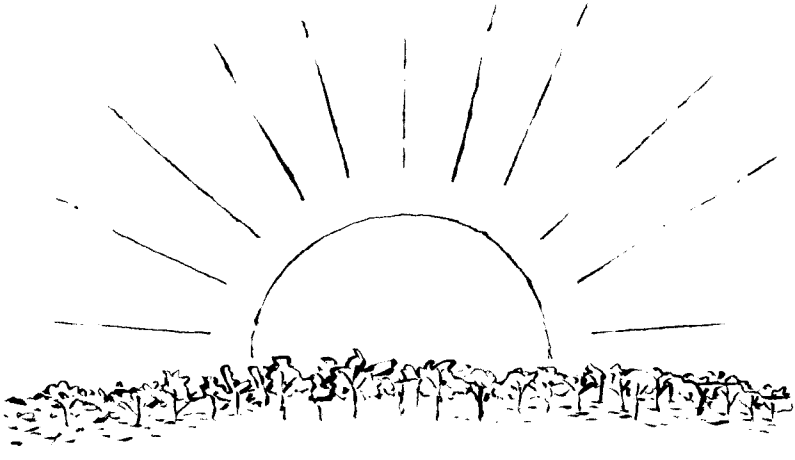

๑
ปลายแถว

เช้าวันหนึ่งกลางเดือนกรกฎาคม ท้องฟ้าใสกระจ่างปราศจากฝุ่นละออง หลังจากถูกฝนชำระล้าง พายุฝนเมื่อคืนวานยังทิ้งร่องรอยไว้ให้เห็น พื้นดินชุ่มฉ่ำเกือบเฉอะแฉะ กิ่งไม้เล็กๆ ตกเกลื่อนเต็มสนาม กิ่งมะพร้าวสีเขียวอมน้ำตาลก้านหนึ่งหักพับคาต้น ที่เหลือโบกพัดไหวๆ น้ำในคลองสีลมถูกพายุฝนกวนเป็นสีเหลืองขุ่น เรือขายถ่านร้องโหวกเหวกเรียกลูกค้ามาแต่ไกล ประสานเสียงกริ๊งกร๊างของรถรางที่แล่นไปมา

ริมฝั่งคลองสีลมเรียงรายด้วยบ้านเรือนของเจ้านาย ขุนนาง พ่อค้าวาณิช และสามัญชน อาณาบริเวณใหญ่เล็กต่างกันไป บ้างทรงตึกฝรั่ง บ้างเป็นเรือนไม้แบบไทยตามฐานะของเจ้าของบ้าน ส่วนบ้านสวนของชาวสีลมดั้งเดิมหลบอยู่ในดงผลหมากรากไม้ อย่างเช่นต้นมะม่วง ต้นมะขาม ต้นมะตูม ต้นมะกอกน้ำ... ดินดำน้ำชุ่ม ทำให้เจ้าของสวนมีผลไม้ไว้กินตลอดปีไม่เคยขาด

ชาวสยามต้อนรับชาวต่างชาติต่างภาษาด้วยน้ำใจไมตรี คนผิวเหลือง ผิวขาว ผิวดำ รวมกันเป็นชุมชนสีลม ชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวเยอรมนี ชาวฝรั่งเศส ชาวโปรตุเกส ตั้งรกรากทำมาหาเลี้ยงชีพบนถนนสายนี้ร่วมกับชาวสยามอย่างกลมกลืน

จากด้านถนน ข้ามสะพานไม้มาอีกฝั่งหนึ่งของคลอง ตึกสีนวลหลังกระทัดรัดตั้งเด่นถนัดจากสนามหญ้า หลังคาปูด้วยกระเบื้องสีน้ำตาลเทลาดหน้าต่างทุกบานเปิดรับแสงสว่างของรุ่งอรุณ

ภายในบ้านดูจะชุลมุนวุ่นวายไม่น้อย หมอไหมพรมถูกตามตัวมาตั้งแต่ฟ้ายังไม่สาง

"รีบต้มน้ำร้อนเถอะครับ จวนจะคลอดแล้ว" เสียงคุณหมอสั่ง

"หัวเด็กออกมาแล้ว"

ผู้เป็นมารดาใช้ศอกแขนพยุงกายลุกขึ้นกึ่งนั่งกึ่งนอน

"ไหล่เด็กกว้าง" ด้วยท่าทางทะมัดทะแมง หมอไหมพรมผู้มีประสบการณ์ในการทำคลอด ใช้มือขวาช้อนศีรษะทารกไว้ มือซ้ายจับหัวไหล่ให้ตะแคงตัวออกมาสู่โลกกว้าง

"อุแว้ อุแว้" ทารกน้อยแผดเสียงร้องลั่น

หมอไหมพรมวางทารกแรกเกิดตัวแดงๆ บนอกของแม่อย่างเบามือ

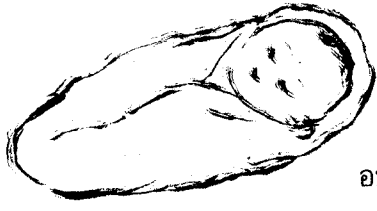

"ลูกสาวคนเล็กของเราตัวโตเชียว" พ่อบีบมือแม่แน่นด้วยความดีใจ

ปลายลืมตาดูโลกในครอบครัวใหญ่ที่อบอุ่น เป็นปลายแถวในบรรดาพี่ๆ น้องๆ ๖ คน พ่อของปลายรับราชการกระทรวงการคลัง ขณะเดียวกันเป็นผู้ประสิทธิ์วิทยาการมหาวิทยาลัยธรรมจักร ส่วนแม่ทำหน้าที่แม่บ้าน ดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว

ปลายเป็นเด็กเลี้ยงง่าย เมื่อใช้ปากน้อยๆ ดูดนมแม่จนเต็มอิ่มแล้วก็หลับปุ๋ย พี่ๆ ของปลายชอบวิ่งมาดูน้องน้อยของตน เมื่อปลายตื่นขึ้นมา

หัวเราะเอิ๊กอ๊ากทักทายพี่ๆ พอเออๆ อาๆ ได้สักพัก ปลายก็ร้องไห้

"ไม่เป็นไรหรอก น้องกำลังหิวจ้ะ" แม่อุ้มปลายขึ้นจากเตียง ในอ้อม แขนที่อ่อนนุ่มของแม่ ปลายหยุดร้องไห้ จากนั้นดูดนมจ๊วบจ๊าบอย่างเอร็ดอร่อย

เมื่อปลายอายุ ๑ เดือน แม่ไม่มีน้ำนมให้ปลายกิน แม่ต้องชงนมผงใส่ขวดนมไว้ แรกๆ เมื่อจุกนมขวดแหย่เข้าไปในปาก ปลายใช้ลิ้นดุนออกมา ปลายร้องไห้ประท้วง นมอะไรก็ไม่รู้ ไม่เห็นจะหอมหวานเหมือนน้ำนมแม่ ต่อมา ความหิวทำให้ปลายดูดนมขวดหมดในเวลาอันรวดเร็ว

คราใดที่พ่อของปลายว่างเว้นจากงานราชการที่รัดตัว พ่อร้อง "นะ... นิง...นอย..." ให้ปลายฟัง ตอนนั้นปลายมีความสุขมาก บางทีก็ชูมืออวบเล็กๆ บางทีก็กระพือปีก โยกขาเคลื่อนไหวไปมาตามจังหวะเพลงในอ้อมอกของพ่อ

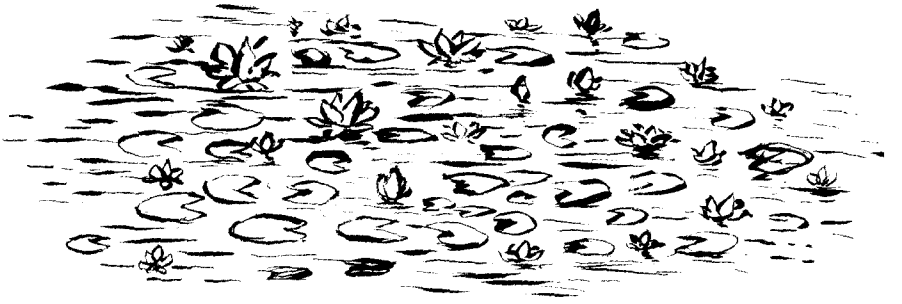

๒
เด็กหญิงกล้วยน้ำว้า

และแล้ววันหนึ่ง ความสงบสุขของครอบครัวปลายกับคนไทยอีก ๑๗ ล้านคนก็มลายหายไป

"เราจะยอมให้ญี่ปุ่นมาย่ำยีบ้านเราเมืองเราไม่ได้" พ่อปลายบอกกับแม่ปลายด้วยใบหน้าอันแดงก่ำ

"แล้วเราจะทำยังไงล่ะพ่อ ทหารญี่ปุ่นมีอาวุธครบครัน เราจะสู้เขาไหวหรือ" แม่ปลายถามด้วยความวิตก

"พ่อเชื่อว่า คนไทยที่เป็นพวกญี่ปุ่นมีไม่กี่มากน้อย คนไทยส่วนใหญ่เหมือนเราสองคน ไม่ชอบผู้รุกราน ต้องการขับไล่ให้พ้นจากผืนแผ่นดินไทย" พ่อปลายกล่าวอย่างหนักแน่น

สภาวะสงครามนำความเดือดร้อนสู่ทุกหย่อมหญ้า สู่ทุกครัวเรือน ข้าวยากหมากแพง สินค้าอุปโภคบริโภคขาดแคลน

ปลายร้องไห้โยเยอีกแล้ว นมผงที่ปลายกินอยู่ขาดตลาด ตอนนี้ปลายโตพอที่จะกินอาหารที่อ่อนนิ่มได้แล้ว กล้วยน้ำว้ากลายเป็นอาหารเสริมของโปรด มื้อเช้ากล้วยน้ำว้า มื้อกลางวันกล้วยน้ำว้า มื้อเย็นก็กล้วยน้ำว้าอีก หน้าตาของปลายอูมอ้วนคล้ายกล้วยน้ำว้าเข้าไปทุกวัน ดวงตาแป๋วแหววหยีเล็กลง แต่คงดำขลับเป็นประกาย

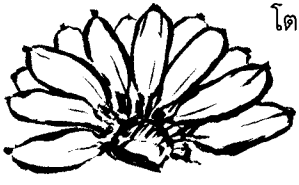

พ่อปลายพ้นจากตำแหน่งราชการเดิม มาดำรงตำแหน่งราชการที่สูงกว่า ครอบครัวปลายย้ายจากบ้านสีลมมาที่บ้านท่าช้าง ริมฝั่งเจ้าพระยา เย็นๆ พ่อปลายออกมานั่งรับลมรับแขกที่ศาลาริมน้ำ

บนผืนน้ำเจ้าพระยา...เรือยนต์ลากจูงเรือบรรทุกข้าวลำหนึ่ง พ่วงต่ออีกลำหนึ่ง บางครั้งพ่วง ๓-๔ ลำ กระสอบข้าวสารบรรทุกมาเต็มลำ ขอบเรือจมเกือบเท่าระดับแม่น้ำ ขบวนเรือพ่วงค่อยๆ เคลื่อนผ่านศาลาน้ำไปอย่างเอื่อยช้า

พ่อปลายมีเพื่อนสนิทมิตรสหายและลูกศิษย์ลูกหามากมาย ทุกคนมีจิตใจรักชาติ จึงไม่เป็นการยากเลยที่พ่อปลายชักชวนให้เข้าร่วม "ขบวนการเสรีไทย" มีบางคนถูกส่งไปติดต่อกับสัมพันธมิตร บางคนถูกส่งไปฝึกทหารในต่างแดน บางคนถูกสั่งให้กลับสู่พื้นที่เพื่อจัดตั้งพลพรรคใต้ดิน รอคอยวันเผด็จศึกกองทัพทหารญี่ปุ่น

ยามค่ำคืนดึกสงัดขณะที่ปลายกำลังหลับสบาย พ่อกับแม่ยังไม่นอน คอยเวลาฟังข่าวติดต่อกับสัมพันธมิตร บางครั้งแม่ปลายบรรจงคัดลอกรหัสติดต่อกับสัมพันธมิตรด้วยลายมือ

"หวอ...หวอ..." เสียงหวูดสัญญาณภัยทางอากาศดังขึ้น แม่รีบอุ้มปลายลงหลุมหลบภัย "ตูม" เสียงดังสนั่นกัมปนาทกลบเสียงร้องไห้จ้าด้วยความตกใจของปลาย แสงพระเพลิงลุกโชติแดงฉาน เครื่องบินสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดขบวนรถไฟทหารญี่ปุ่นที่สถานีบางกอกน้อย ฝั่งธนบุรี บ้านท่าช้างที่อยู่อีกฟากหนึ่งพลอยสั่นสะเทือน

"เราอพยพไปอยุธยากันเถอะ อยู่กรุงเทพฯ ไม่ปลอดภัย" พ่อปลายปรึกษาแม่ปลาย

อยุธยาเป็นบ้านเกิดของพ่อปลาย ตอนแรกครอบครัวปลายพักที่คุ้มขุนพรหม แล้วย้ายมาที่บางปะอิน ที่นี่มีความสงบท่ามกลางธรรมชาติอันสวยงามและอุดมสมบูรณ์ รวงข้าวเหลืองอร่ามพริ้วไหวไปมาลู่ตามลม ดอกบัวหลากสีชูคอบานสะพรั่งเหนือผิวน้ำตามหนองบึง

"กล้วย" ปลายรู้จักกล้วยดี มือน้อยๆ ชี้ไปที่ต้นกล้วย

"หนึ่ง สอง สาม สี่....." ปลายหัดนับเลข ต้นกล้วยหาได้มีแค่ ๔ ต้น มีเป็นดงๆ เชียวละ แต่ปลายนับได้แค่นี้เอง

ตอนอยู่อยุธยา ปลายได้ไปกราบหลวงพ่อมงคลบพิตร ซึ่งประดิษฐานสูงตระหง่านเสียดท้องฟ้าสีคราม ท่ามกลางซากปรักหักพังของวัดวาอาราม และพระบรมมหาราชวังแห่งกรุงศรีอยุธยา ปลายแหงนคอมองยอดพระเศียรที่มีรอยหัก แสงอาทิตย์อันเจิดจ้าสะท้อนมากระทบ ทำให้ปลายรู้สึกแสบตา

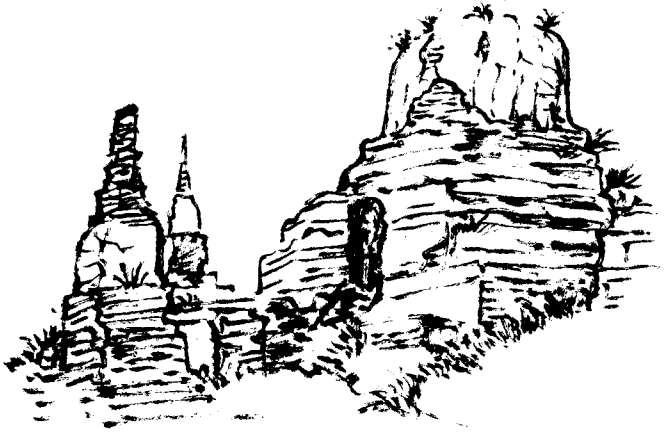

"ขอให้พระท่านคุ้มครองลูก" แม่ปลายบอก

ปลายกวาดสายตาไปรอบๆ เจดีย์น้อยใหญ่ก่อด้วยอิฐมอญสีแดงปรักหักพัง พระพุทธรูปบางองค์แลดูสง่างาม บางองค์พระกรหัก บางองค์พระเศียรขาดหายไป ปลายยังเด็กเกินกว่าจะรับรู้ความเป็นมาว่า กาลครั้งหนึ่งที่นี่เป็นราชธานีที่เจริญรุ่งเรือง พระราชวังและวัดวาอารามงามวิจิตรตระการตา จนเป็นที่เลื่องลือในหมู่ชาวตะวันตกที่มาเจริญสัมพันธไมตรี มิใช่เพราะสงครามดอกหรือ รบราฆ่าฟันกัน ทำลายล้างงานศิลปะชิ้นเอกอุที่มนุษย์บรรจงสร้าง ชิ้นแล้วชิ้นเล่า

แล้วอยู่มาวันหนึ่ง พ่อปลายซึ่งบัดนี้มีผมหงอกแซมประปรายบนศีรษะยิ้มแย้มด้วยความดีใจ เป็นรอยยิ้มที่ปลายไม่ได้เห็นมานานแล้ว

"สงครามสิ้นสุดแล้ว"

"ญี่ปุ่นยอมแพ้ เราชนะแล้ว"

ปลายได้ยินผู้ใหญ่ป่าวร้องบอกต่อๆ กัน ๔ ปีเต็มในสภาวะสงคราม ถึงคราที่คนไทยจะได้มีชีวิตพร้อมหน้าพร้อมตาอย่างสงบสุข

ผู้เป็นภรรยารอการกลับมาของสามี ผู้เป็นลูกรอการกลับมาของพ่อ แต่หลายต่อหลายครอบครัวต้องผิดหวัง สามีของครูสายชลเป็นผู้หนึ่งที่ไม่ได้กลับบ้านชั่วนิจนิรันดร์ คุณจัดการเป็นเสรีไทยที่ทำหน้าที่ในฐานะที่เกิดมาเป็นคนไทย สนองคุณชาติโดยมิได้มุ่งหวังลาภยศศฤงคารเป็นสิ่งตอบแทน

๓
ไปโรงเรียน

โรงเรียนดรุณวิทยาของครูสายชลตั้งอยู่ริมถนนพญาไท ต้นก้ามปูใหญ่เรียงรายสองฝั่งถนน แผ่กิ่งก้านสาขาให้ความร่มรื่นแก่ผู้คนและรถราที่สัญจรไปมา

ระยะทางจากบ้านท่าช้างที่ถนนพระอาทิตย์ไปยังโรงเรียนดรุณวิทยาไม่ไกลนัก ปลายเข้าเรียนชั้นอนุบาลที่นี่

"คุณแม่มารับปลายเร็วๆ นะคะ" ปลายออดอ้อนเช่นนี้ทุกเช้าที่ไปโรงเรียน น้ำตาไหลอาบสองแก้ม ผมม้าปรกถึงขอบคิ้วดกเปรอะไปด้วยคราบเหงื่อ

"มาหาครูค่ะ ครูจะพาหนูไปเล่นกับเพื่อนๆ" เสียงครูสายชลดังมาแต่ไกลก่อนที่ครูสาวผู้นี้จะเดินมาถึง จริงตามที่เล่ากันว่า เสียงพูดของครูสายชลจากท้ายโรงเรียนได้ยินชัดมาถึงประตูโรงเรียนโดยไม่ต้องใช้ไมโครโฟน

ครูสายชลในชุดกระโปรงดำเสื้อขาวดูรูปร่างโปร่งบาง ใบหน้าคมขำจัดว่าเป็นคนสวย ริมฝีปากแต่งแต้มด้วยลิปสติกสีแดงสด ดูสดชื่น เด็กๆ อย่างปลายกลัวเสียงของครูสายชล ทั้งๆ ที่รู้ว่า คุณครูรักและใจดีกับศิษย์น้อยตัวเล็กๆ ทุกคน

ครูสายชลกับคุณจัดการร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนดรุณวิทยา ด้วยมุ่งหวังให้การศึกษาแก่เยาวชนของชาติ คุณจัดการเป็นนักหนังสือพิมพ์และนักเขียนอิสระ ยามว่างก็มาช่วยภรรยาอีกแรงหนึ่ง หนุ่มสาวนักเรียนนอกไฟแรงคู่นี้

ทุ่มเทการสอนอย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย

ในวันแรกๆ ที่ทหารญี่ปุ่นยกทัพเข้ายึดครองแหล่งยุทธศาสตร์สำคัญๆ ในบ้านเรา ครูสายชลกับคุณจัดการรีบรุดไปยังบ้านท่าช้าง

"จะให้ผมทำอะไรเพื่อชาติก็ได้ ผมพร้อมเสมอครับ" คุณจัดการบอกกับพ่อปลาย

ด้วยลักษณะสุขุมคัมภีรภาพ และเป็นผู้รอบรู้ คุณจัดการได้รับคัดเลือกจากขบวนการเสรีไทย ส่งไปติดต่อกับสัมพันธมิตรที่จุงกิง ประเทศจีน

คุณจัดการอำลาภรรยาสุดที่รัก ณ ริมฝั่งโขง สายตาของครูสายชลมองตามเรือลำน้อยลับหายไปในสายหมอกที่พวยพุ่งจากลำน้ำ เขาทั้งสองหารู้ไม่ว่า นี่เป็นการลาจากครั้งสุดท้าย

สงครามสิ้นสุดลง สันติภาพกลับคืนมา ครูสายชลรอคอยการกลับมาของคุณจัดการอย่างใจจดใจจ่อ

"ผมขอแสดงความเสียใจด้วย" พ่อปลายพูดด้วยเสียงอันแผ่วเบา

"คุณจัดการได้เสียชีวิตแล้ว คุณจัดการเป็นวีรบุรุษของชาติ อีกไม่กี่วันอัฐิของคุณจัดการก็จะมาถึงเมืองไทย"

คำพูดของพ่อปลายเหมือนกับเสียงระเบิด หูของครูสายชลอื้อไปหมด ครูสายชลไม่ได้ยินแม้แต่เสียงปลอบโยนของแม่ปลาย

ครูสายชลก้าวเท้าเข้าไปในห้องทำงานอย่างอ่อนแรง ภายในห้องมืดสลัว กระจกจากกรอบรูปที่แขวนภาพถ่ายเต็มผนังสองแสงแวววับ ครูสายชลเดินไปเปิดหน้าต่างอย่างใจลอย แสงสว่างจากภายนอกทำให้ภาพถ่ายประจักษ์ชัด สายตาของครูสายชลหยุดที่ภาพหมู่นักเรียนดรุณวิทยารุ่นแรก คุณจัดการกับครูสายชลนั่งยิ้มอย่างมีความสุขท่ามกลางศิษย์น้อยตัวจิ๋ว ครูสายชลจำวันนั้นได้ วันที่กว่าจะจับปูน้อยๆ ใส่กระด้งเพื่อชักภาพหมู่ใบนี้ ครูสายชลยิ้มน้อยๆ ด้วยความอิ่มเอิบใจเมื่อระลึกถึงความหลัง

โรงเรียนดรุณวิทยาคืออนุสรณ์แห่งความรัก รักนี้ใช่แต่จะมีสองเรา รักนี้ได้แผ่ขยายออกไป กลายเป็นความรักที่บริสุทธิ์ ความรักที่มีต่อหนูน้อยๆ ตาดำๆ ไร้เดียงสา

"C...A...T...CAT" เสียงครูสายชลลอยมาตามลม ตามด้วยเสียงสะท้อนอันไร้เดียงสาแจ้วๆ "C...A...T...CAT" ในนั้นมีเสียงของปลายด้วย

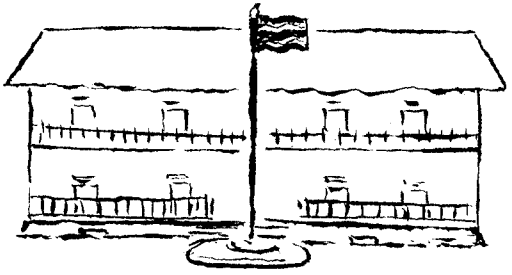

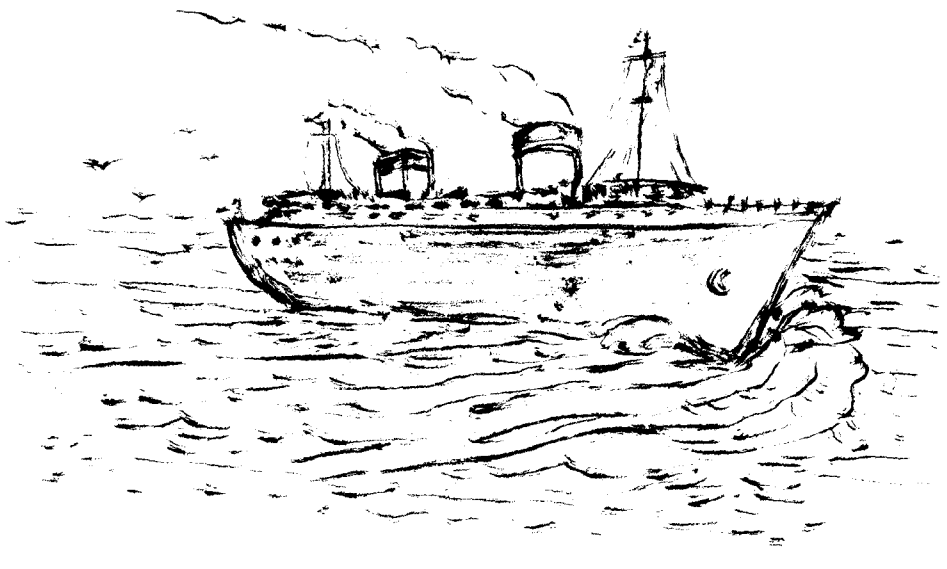

๔
จุดหักเห

หลังสงคราม บ้านเมืองรอการบูรณะทุกๆ ด้าน ภาระหน้าที่ของพ่อปลายมีมากขึ้น ระบอบประชาธิปไตยเหมือนทารกน้อยกำลังตั้งไข่ ล้มลุกคลุกคลานมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

"ปัง ๆ ๆ ๆ ๆ" เสียงปืนกลรัวกระทบผนังตึกบ้านท่าช้าง ห้องพระถูกกระสุนยิงเป็นรู ขนาดนกกระจอกทำรังได้พอดี แสงไฟจากรถถังสาดส่องมายังห้องนอน ปลายผวาตื่นด้วยความตกใจ พลันนึกว่าฟ้าสางแล้ว

"ที่นี่มีแต่เด็กกับผู้หญิง" แม่ปลายตะโกนสวนกระสุนปืนที่ยิงมาจากรถถัง พลางหันมาบอกให้ปลายกับพี่ๆ หมอบลง ปลายทำท่าจะขึ้แย แต่พอได้ยินคำสั่งก็รีบหมอบลงนอนราบกับพื้นทันที โดยมีครูสายชลที่มาค้างบ้านท่าช้างปลอบอยู่ข้างๆ

กลุ่มรัฐประหารพฤศจิกายน ใช้รถถังบุกบ้านท่าช้างหมายจะจับพ่อปลายเดชะบุญ พ่อปลายหลบลงเรือจ้างที่ศาลาน้ำไปได้อย่างหวุดหวิด

นายทหารที่นำรถถังมาบอกกับแม่ปลายว่า พวกเขาต้องการล้มรัฐบาล แม่ปลายสวนตอบทันควันว่า

"ถ้าต้องการล้มรัฐบาล ก็ไปล้มที่สภาสิ ไม่ใช่ที่นี่"

คณะทหารค้นบ้านท่าช้างทุกซอกทุกมุม คิดว่าพ่อปลายหลบซ่อนอยู่มุมใดมุมหนึ่ง

"เดี๋ยวก่อน" ครูสายชลถลาเข้าขวางการปฏิบัติการของ ร.ท. เชิงชาย กับพวก บริเวณนั้นเป็นโรงรถ อยู่ในมุมอับ

"เดี๋ยวพวกคุณจะเอาอะไรไปซุกซ่อน ฉันจะเรียกคนในบ้านมาเป็นพยานในการตรวจค้น" เสียงดังและเฉียบขาดของครูสายชลทำให้ ร.ท. เชิงชายกับพวกชะงักงัน

ในที่สุด ร.ท. เชิงชายกับพวกต้องถอยกำลังพลออกจากบ้านท่าช้าง คว้าน้ำเหลวในแผนที่จะจับกุมพ่อปลาย

ครอบครัวปลายขาดเสาหลัก แม่ปลายจึงกลายเป็นทั้งพ่อและแม่

หลังรัฐประหารใหม่ๆ พรรคพวกพ่อปลายที่เป็นทหารเรือชวนให้แม่ปลายพาลูกๆ ไปพักผ่อนที่สัตหีบ ปลายไร้ทุกข์ไร้กังวล สนุกสนานท่ามกลางสายลมแสงแดด ปลายกินจุ นอนเก่ง "ใครไม่กิน ปลายกินเอง" เมื่อปลายเอ่ยเอื้อนเช่นนี้แล้ว มีหรือพี่ๆ ของปลายจะไม่ยกขนมอร่อยให้น้องน้อย

หาดทรายสีขาวละเอียดทอดตัวไกลสุดลูกหูลูกตา คือลู่ฝึกซ้อมวิ่งของปลาย ปลายสะดุดกิ่งไม้ที่น้ำทะเลพัดมาเกยบนชายหาด ปลายหกล้ม สองแขนสองขาเต็มไปด้วยเม็ดทรายละเอียด ปลายยกศีรษะขึ้นเหลียวซ้ายแลขวา พวกผู้ใหญ่ที่เดินตามหลังมาทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ก็ขืนทำเป็นสนใจ ปลายจะต้องร้องไห้ไม่ยอมลุกขึ้นมาเอง ปลายนอนพังพาบเอาหน้าแนบบนหาดทรายชั่วอึดใจ จึงค่อยๆ ชันตัวลุกขึ้นมา ปัดเม็ดทรายตามใบหน้าและลำตัว แล้วถลาวิ่งต่อไป

พ่อปลายลี้ภัยการเมืองที่สิงคโปร์ ช่วงปิดเทอม แม่ปลายพาลูกๆ ไปเยี่ยมพ่อ เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ปลายนั่งเรือเดินสมุทร ปลายวิ่งซุกซนตั้งแต่ชั้นดาดฟ้าจนถึงชั้นกราบเรือ ตั้งแต่หัวเรือถึงท้ายเรือ นกนางนวลโฉบบินมาทักทายเป็นครั้งคราว ปลายชอบดูฟองน้ำที่กระโจนทะยานเหนือผิวน้ำเหมือนกับจะไล่กวดให้ทันเรือลำใหญ่ ฝีจักรเรือเร่งเดินเครื่องอย่างเต็มที่ คงเหลือฟองน้ำเป็นทางยาวสีขาวในท้องทะเลอันเวิ้งว้าง

"คุณพ่อคะ ปลายเรียนชั้น ป. ๑ แล้ว" ปลายเอาสมุดพกมาอวดพ่อ

ถึงปลายจะไม่ได้คะแนนเป็นที่ ๑ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นที่สุดท้าย

"ตั้งใจเรียนนะลูก คนเราต้องมีวิชาความรู้" พ่อพูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยนพลางลูบหัวปลาย

ที่สิงคโปร์ ปลายได้เจออามุสตาฟาผู้เป็นเพื่อนของพ่อ อามุสตาฟาเป็นชาวไทยมุสลิม ดวงตากลมโตใต้คิ้วหนาดกดำ ท่าทางน่าเกรงขาม แต่ไม่มีเด็กคนไหนกลัวอามุสตาฟา ปลายชอบนั่งตักอามุสตาฟา ฟังเล่านิทาน คืนวันเพ็ญเดือนหงาย แสงจันทร์สาดส่องพื้นหญ้า ดูขาวโพลน เหล่าเด็กซนรุมล้อมอามุสตาฟาเช่นเคย

ลมทะเลพัดโชยมา ก้อนเมฆเคลื่อนตัวบดบังใบหน้าขาวสะอาดของดวงจันทร์ "นางนาคพระโขนงค่อยๆ ยื่นแขน ยาว... ยาว... ค่อยๆ ...หยิบสากครกที่ตกร่องไม้กระดานขึ้นมา..." อามุสตาฟาลากเสียงให้น่าสะพึงกลัว พลางยื่นแขนออกไปข้างหน้า เด็กๆ หัวเราะชอบอกชอบใจ เรื่องผีที่ขนลุกขนพองกลายเป็นเรื่องสนุกสนาน

ตั้งแต่นั้นมา คราใดที่แม่ใช้ปลายไปหยิบของบนตึก ปลายจะไม่อิดออด เพราะกลัวความมืดและกลัว "ผี" อีกต่อไป เงาของร่างเด็กน้อยกึ่งเดินกึ่งวิ่งหายลับตาไปในความมืด...

หลังจากเหตุการณ์รถถังบุกบ้านท่าช้างในคืนวันนั้น ครอบครัวปลายได้ย้ายออกมาอยู่บ้านเพชรฎา ซึ่งเป็นบ้านคุณยาย ต่อมาได้ย้ายมาอยู่บ้านสีลมซึ่งเป็นบ้านเกิดของปลาย แล้วก็ย้ายมาอยู่ที่บ้านสาธรในตอนหลัง

ปลายย้ายเข้าย้ายออกระหว่างโรงเรียนดรุณวิทยากับโรงเรียนคอนแวนต์ เมื่อปลายขึ้นชั้น ป. ๒ แม่ปลายตัดใจให้ปลายเป็นเด็กนักเรียนประจำ ตอนนั้นปลายอายุ ๗ ขวบ ปลายพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพเด็กนักเรียนกินนอน ขอบบ่อน้ำก่อด้วยซีเมนต์สูงราวคาง ปลายเขย่งเท้ายกตัวให้สูงขึ้นตักน้ำมาอาบทีละขัน อาบน้ำเสร็จ ปลายยังดูมอมแมม ดังเช่นนักเรียนประจำโดยทั่วไปที่มักจะมีเหาขึ้นหัว แม่จึงต้องรับปลายกลับมาอยู่บ้าน ใช้ผ้าชุบ ดี.ดี.ที. โพกศีรษะอยู่หลายเพลา กว่าแม่จะให้ปลายเข้าไปกอดใกล้ๆ

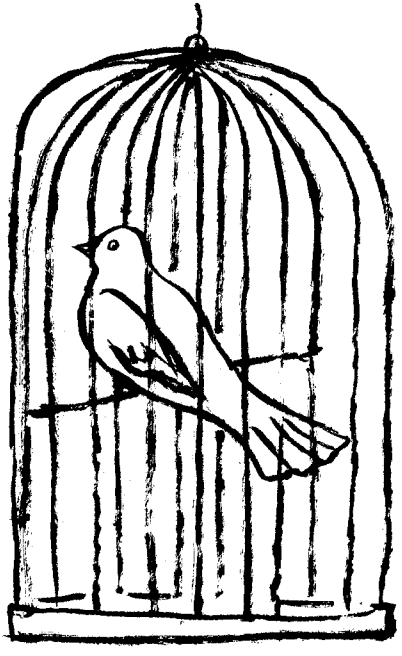

๕
นกน้อยในกรงเหล็ก

ใช่ว่าบ่อน้ำตาของปลายตื้นเขินโดยไร้เหตุผลเสมอไป เรื่องใดที่ปลายไม่ได้ทำผิดแล้วถูกแม่ทำโทษ ปลายจะวิ่งไปมุมห้องร้องไห้คราง "ฮือๆ" ด้วยความเสียใจ มีอยู่เหตุการณ์หนึ่งที่ปลายเสียใจมาก ร้องไห้โฮๆ อย่างไม่อายใคร

ใครก็ไม่ทราบเขียนใต้รูปพ่อปลาย ที่ติดไว้บนผนังหน้าห้องทำงานของครูสายชล กล่าวหาพ่อปลายเป็นฆาตกร เพื่อนๆ เรียกปลายมาดู

"ไม่จริง พ่อปลายไม่ได้ฆ่าใครทั้งนั้น" ปลายปล่อยเสียงโฮออกมาแล้วพลันปาดน้ำตาทิ้ง ประกาศเสียงดัง

ขณะนั้น พวกปรปักษ์ทางการเมืองจงใจใส่ร้ายป้ายสีว่า พ่อของปลายเป็นผู้บงการลอบปลงพระชนม์พระประมุข

พ่อปลายมีแต่งานแล้วก็งาน จนไม่ค่อยมีเวลามาเล่นหัวกับปลายบ่อยนัก ยามพ่ออยู่กับปลาย พ่อสอนให้ปลายเป็นเด็กดี เป็นคนซื่อ ไม่พูดปด พ่อปลายเป็นพ่อพิมพ์ในการทำความดี ร้อยครั้งพันครั้ง ปลายก็จะต้องปกป้องพ่อ พ่อของปลายไม่ใช่ฆาตกรคนนั้นแน่ๆ

ชีวิตของปลายต่างกับเด็กๆ ทั่วไป มรสุมการเมืองที่โหมกระหน่ำพ่อกระทบมาถึงครอบครัวปลาย ถึงปลายยังเด็กอยู่ หางมรสุมก็โถมใส่อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

เมื่อขึ้นชั้นมัธยมปีที่ ๑ ปลายเรียนที่โรงเรียนคอนแวนต์ใกล้บ้านสาธร ในชั้นมีเพื่อนๆ ที่เรียนเก่งกว่าปลายหลายคน ปลายไม่เคยคิดแข่งกับใคร

หลังจากพักรับประทานอาหารกลางวัน ชั่วโมงเรียนในช่วงบ่ายก็เริ่มขึ้น

ลมเย็นพัดผ่านเข้ามาในห้องเรียน หนังตาถ่วงเกือบปิดสนิท ปลายค่อยๆ แง้มฝาโต๊ะเรียน หยิบบ๊วยเค็มใส่ปาก รสเปรี้ยวๆ เค็มๆ ของลูกบ๊วยช่วยแก้อาการง่วงเหงาหาวนอนได้ชงัด มีบางวันที่คุณครูจับได้คาหนังคาเขา บางครั้งปลายถูกลงโทษด้วยการกางสองแขน ยืนขาเดียว และปากคาบไม้บรรทัด บางครั้งก็ถูกสั่งให้เดินลากผ้าปาแตงขัดพื้นไม้ที่ลงขี้ผึ้งจนมันวับ

สองขาสไลด์ลื่นก็สนุกดีออก แต่นี่ใครๆ ก็กลับบ้านกันแล้ว ยังอีกหลายรอบกว่าจะครบตามที่คุณครูสั่ง ขาสองข้างยิ่งลากยิ่งหนัก

"ฉันอยู่เป็นเพื่อนเธอนะ" มีเรียมยืนพิงเสาตรงระเบียงทางเดิน พูดด้วยน้ำเสียงเนิบๆ

แม้ปลายจะไม่ได้ปริปากขอความช่วยเหลือ มีเรียมก็แสดงน้ำใจให้เห็นอยู่เสมอ มีขนมอร่อยๆ ก็แบ่งปันให้ปลายกิน เมื่อปลายล้มป่วย มีเรียมก็จะมาเยี่ยมที่บ้าน

ปลายเป็นเด็กช่างพูดและซน มีเรียมเป็นเด็กสุภาพเรียบร้อยและพูดน้อย ขณะเล่นด้วยกัน มีเรียมจะฟังปลายพูดเสียมากกว่า สองคนมีนิสัยต่างกัน แต่ปลายกับมีเรียมก็เป็นเพื่อนรักกัน

เมื่อเลิกโรงเรียนกลับถึงบ้าน พอวางกระเป๋านักเรียนลง ปลายเตรียมจะวิ่งออกจากห้อง "ทำการบ้านให้เสร็จก่อนลูก" แม่ปลายเตือน ปลายชอบเล่นตั้งเต ลานซีเมนต์มี "บ้าน" ที่ขีดเขียนด้วยชอล์กขาวเปรอะไปหมด

แม่ปลายยังคงเทียวไปเทียวมารับส่งลูกไปโรงเรียนอย่างไม่รู้เบื่อหน่าย เย็นวันหนึ่งหลังเลิกเรียน ปลายยืนชะเง้อคอยแม่ข้างประตูใหญ่ของโรงเรียน ปลายเห็นรถออสตินสีเทาแล่นมาแต่ไกล แต่เอ๊ะ วันนี้ต้องมีอะไรเป็นพิเศษแน่ๆ มีตำรวจนั่งคู่มากับคนขับรถด้วย ปลายพนมมือไหว้แม่แล้วรีบขึ้นรถ ยังไม่ทันที่แม่ปลายจะอธิบายเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้น รถยนต์ก็แล่นมาถึงบ้านสาธรแล้ว คราวนี้ไม่ใช่ตำรวจคนเดียว ปลายเห็นตำรวจเต็มบ้าน

เมื่อหลายวันก่อนก็มีตำรวจมาค้นบ้านและจับกุมพี่ชายคนโตของปลาย วันนี้ตำรวจมาทำไมอีกตั้งมากมาย

"ฉันต้องเอาลูกไปด้วย ที่บ้านไม่มีผู้ใหญ่ดูแล" ปลายได้ยินแม่บอกกับตำรวจ

"เขาจะพาคุณแม่ไปไหนคะ" ปลายถามเสียงสั่นเครือ ปกติแล้ว ปลายกลัวสายตาที่ดุและเข้มงวดของแม่ แต่วันนี้ เมื่อปลายสบตาแม่แล้ว พลันเกิดความรู้สึกที่เข้มแข็ง จะต้องไม่ให้ใครเห็นน้ำตาของความหวาดกลัวและความอ่อนแอ

กองสันติบาล กรมตำรวจคือสถานที่ควบคุมตัวแม่ปลาย ห้องสี่เหลี่ยมไม่กว้างนัก ด้านหนึ่งเป็นหน้าต่างหันไปทางด้านโรงเรียนพลตำรวจ อีกด้านหนึ่งเป็นประตูเข้าออก เชื่อมทางเดินยาว มีตำรวจเฝ้ายามแน่นหนา

ภายในห้องสี่เหลี่ยม วันเวลาค่อยๆ คืบคลานไปอย่างเชื่องช้า ปลายรู้สึกอึดอัด ปลายไม่ได้ไปโรงเรียน ไม่ได้ไปหาเพื่อน ไม่ได้เล่นตั้งเต วันๆ ได้แต่เกาะลูกกรงเหล็กมองหาพี่ชายปลายที่ถูกคุมขังอยู่ที่โรงเรียนพลตำรวจฝั่งตรงกันข้ามโน้น

ปลายรักแม่ รักพี่ แม่ปลายกับพี่ปลายเป็นคนดี ไม่ได้ขโมยของใคร ไม่ได้ฆ่าใคร ทำไมตำรวจต้องจับแม่กับพี่ด้วย ที่ตำรวจกล่าวหาแม่กับพี่ คำก็ "กบฏ" สองคำก็ "กบฏ" หมายความว่าอย่างไร ? สมองน้อยๆ ของปลายจนปัญญาที่จะหาคำตอบได้

ปลายกลับมาเป็นเด็กนักเรียนประจำที่โรงเรียนคอนแวนต์อีกครั้งหนึ่ง ปลายไม่ใช่เด็กคิดเล็กคิดน้อย แต่ปลายรู้สึกว่าสายตาของครูและเพื่อนนักเรียนที่มองมายังตนต่างไปกว่าเดิม ปลายไม่ทราบว่าเด็กๆ เหล่านี้จับกลุ่มซุบซิบอะไร พอปลายเดินเข้าไปใกล้ๆ พวกเขาก็หยุดพูด วันอาทิตย์ปลายไปเยี่ยมแม่ที่กองสันติบาล ปลายปรับทุกข์ให้แม่ฟัง

"แม่บริสุทธิ์ พี่เขาก็บริสุทธิ์ อีกไม่ช้าแม่คงได้กลับบ้าน" แม่ปลอบปลาย

ปลายรอวันรอคืนที่แม่จะกลับบ้าน ๘๔ วันเต็มๆ ที่แม่สูญสิ้นอิสรภาพในที่สุดอัยการสั่งไม่ฟ้อง แต่พี่ชายวัย ๒๐ ของปลายถูกศาลตัดสินจำคุกในข้อหากบฏสันติภาพเป็นเวลานานหลายปี

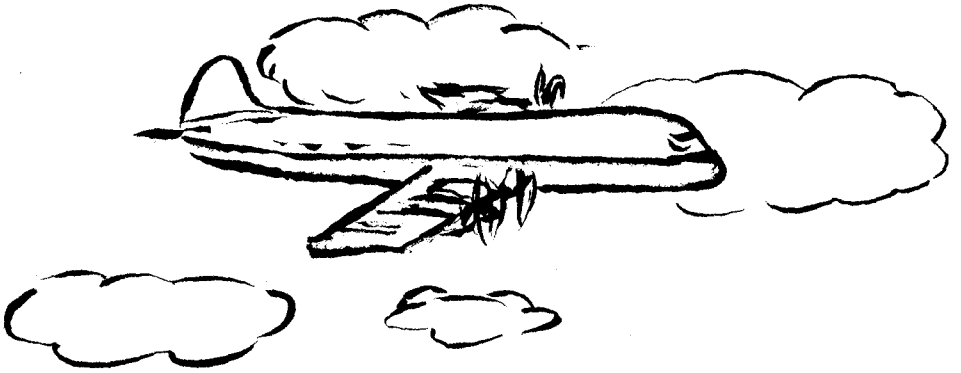

๖
สู่โลกกว้าง

"เราอยู่เมืองไทยไม่ได้แล้ว เขาจับพ่อไม่ได้ก็เลยจับแม่แทน" แม่ปลายปรารภ

แม่ตกลงพาปลายไปฝรั่งเศส พี่สาวปลายเรียนวิชาดนตรีอยู่ที่นั่น

เครื่องบินสี่เครื่องยนต์วิ่งมาสุดรันเวย์ กัปตันกลับลำเครื่องอย่างช้าๆ ใบพัดทั้งสี่หมุนรอบเร็วขึ้น เป็นประกายดังรุ้งกินน้ำ ในที่สุดเจ้านกเหล็กก็ถลาวิ่งบนลู่ยาวด้วยความเร็วสูง จากนั้นเชิดหน้าเหินสู่ท้องฟ้า สองมือของปลายประณมเหนือออก

"แล้วปลายจะกลับมาหาคุณยายค่ะ" ก่อนขึ้นเครื่องบินปลายกล่าวลา

ปลายนั่งริมหน้าต่าง มองลอดผ่านหน้าต่างสี่เหลี่ยมเล็ก ลำน้ำเจ้าพระยาทอดตัวลดเลี้ยวไปมาเหมือนนางพญางูขาวแวววาวละเลื่อม เครื่องบินไต่เพดานบินสูงขึ้นสูงขึ้น มองไม่เห็นเรือกสวนไร่นาเขียวขจีที่อยู่เบื้องล่าง ปุยเมฆเบาโปร่งลอยเข้ามาชิดหน้าต่าง ปลายรู้สึกเหมือนกับสามารถสัมผัสได้ด้วยมือเปล่า

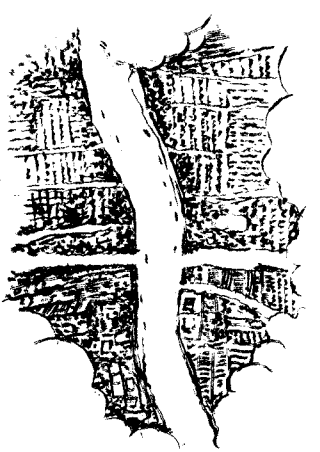

จิตใจของปลายลอยละล่องท่องไปในนภากาศ สองหูแว่วเสียงเพลงโปโลแนส ปลายชอบฟังพี่สาวเล่นเปียโนเพลงนี้ ทำนองในลักษณะเพลงพื้นเมืองโปแลนด์ จังหวะเร้าใจและมุ่งมั่น เมื่อหลายปีก่อน ปลายเคยดูภาพยนตร์ชีวประวัติโชแปง* ดุริยกวีเอกชาวโปแลนด์ ที่โรงหนังแถวราชวงศ์ ปลายดูรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง ปลายเองก็ไม่รู้เช่นกันว่า ทำไมตัวเองสะอึกสะอื้นตื้นตันใจนักหนา ภาพโชแปงบรรจงหยิบก้อนดินของมาตุภูมิมาจุมพิตแล้วนำดินก้อนนั้นติดตัวไปตลอดเวลาที่อยู่ต่างแดน ตรึงตามิรู้ลืม โชแปงรักชาติ ไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดิรัสเซีย ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน พ่อปลายก็รักชาติ เป็นเสรีไทย จนป่านนี้ปลายยังไม่รู้เลยว่า พ่อระหกระเหินอยู่ ณ หนใด ปลายแอบหวังในใจว่าจะได้พบพ่อในไม่ช้า

ปลายหลับไปตื่นหนึ่ง เครื่องบินกำลังร่อนลงที่สนามบินการาจี ผู้โดยสารต้องพักแรมที่นี่ ๑ คืน จากนั้นบินต่อไปยังอัมสเตอร์ดัม ดอกทิวลิปหลากสีลานตา ทอเป็นพรมผืนใหญ่เขียวสลับแดง เหลืองสลับขาว ชมพูสลับม่วง ปูลาดท้องทุ่งสุดสายตา ปลายหวนนึกถึงดอกบัวหลวง บัวผัน บัวเผื่อน บัวสาย ที่ปลายเห็นจนชินตา สีสันความงามสวยสดไม่เป็นรอง

กว่าจะมาถึงสนามบินเลอ บูร์เชต์ ปลายสะบักสะบอมเต็มที่มา ๑ วันกับ ๑ คืน

คืนแรกในกรุงปารีส ปลายนอนหลับฝันดี ปลายฝันว่า ติดปีกบินสูงเทียมเมฆ โฉบบินไปมา จากอ่าวไทยสู่ชายฝั่งตะวันออกของมหาสมุทรแอตแลนติค และจากชายฝั่งตะวันออกของมหาสมุทรแอตแลนติคสู่อ่าวไทย....

---

* โชแปง Fryderyk Franciszek Chopin (ค.ศ. ๒๓๕๓ - ๒๓๙๒)

๗
"ฉันเป็นคนไทย"

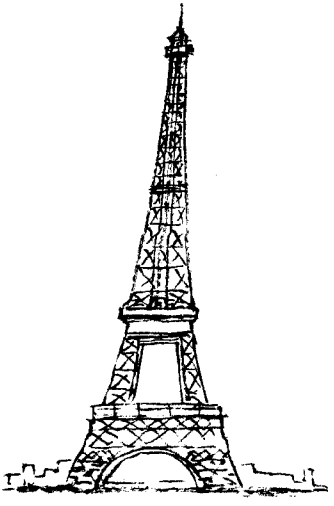

"Bonjour Madame"* ปลายกล่าวสวัสดีเป็นภาษาฝรั่งเศสที่เพิ่งเรียนมา

แม่ให้ปลายเรียนภาษาฝรั่งเศสกับมาดามโรเซ เธอรูปร่างสูงใหญ่ ผมสีทอง จมูกโด่งและงุ้ม เสื้อสูทผ้าสักกะหลาดสีแดงที่สวมใส่ ทำให้เธอดูทะมัดทะแมงและคล่องแคล่ว เมื่อนั่งเรียนใกล้ๆ จะได้กลิ่นหอมกรุ่นของน้ำหอมตามแบบฉบับของสตรีชาวฝรั่งเศส

กลางฤดูใบไม้ผลิ ต้นชาแตญที่ผลัดใบในฤดูหนาว บัดนี้ปกคลุมด้วยใบไม้สีเขียวอ่อนเต็มต้น สวนสาธารณะเล็กๆ มุมถนนจัดแต่งด้วยดอกไม้สีสดนานาชนิด มีบางชนิดคล้ายผีเสื้อ บางชนิดคล้ายกระดิ่ง ดอกไม้หลายชนิดปลายไม่เคยเห็นมาก่อน

---

* "Bonjour Madame" - สวัสดีมาดาม

มาดามโรเชพาปลายเที่ยวชมกรุงปารีส เดี๋ยวขึ้นรถเมล์ เดี๋ยวลงรถไฟใต้ดิน สวนสัตว์คือปลายทางที่คุณครูตั้งใจพามา เสือลายพาดกลอนจากเบงกอลวิ่งรอบๆ กรงเหล็ก

"Le Tigre" มาดามโรเชตื่นเต้นปานเด็กน้อยที่ได้เห็นสัตว์ตัวโปรด

"เลอ ตีเกรอะ" ปลายเลียนเสียงบ้าง แต่อดมีสำเนียงภาษาไทยเจือปนอยู่ไม่ได้

วันนั้นนอกจากปลายได้รู้จักสิงสาราสัตว์เพิ่มขึ้นอีกหลายชนิดแล้ว ปลายยังพูดภาษาฝรั่งเศสเพิ่มขึ้นอีกหลายคำ

ขากลับบ้าน มาดามโรเชแวะซื้อช่อดอกมิวเกต์มอบให้แม่ปลาย ดอกสีขาวเล็กคล้ายกระดิ่ง กระจุ๋มกระจิ๋ม จะออกดอกในช่วงปลายเดือนเมษายน ผู้คนจะมอบดอกมิวเกต์ให้กับคนที่เคารพและนับถือในเทศกาลวันเมย์เดย์*

บนทางเท้าริมถนนชองส์เซลิเซ เจ้าของร้านกาแฟนำโต๊ะเก้าอี้มาวางไว้สำหรับต้อนรับลูกค้า บางคนนั่งจิบกาแฟดำเข้มข้นถ้วยเล็ก พลางอ่านหนังสือพิมพ์ บางคนสั่งแซนวิช ขนมปังท่อนยาวไส้แฮม ละเลียดกินทีละน้อย บางคนหลับตาเคลิบเคลิ้มกับเสียงไวโอลินที่บรรเลงโดยวณิพก บางคนนั่งดูผู้คนที่เดินขวักไขว่ไปมา หนุ่มสาวบางคู่นั่งตระกองกอดกันอย่างไม่อายฟ้าดิน จังหวะชีวิตดำเนินไปอย่างไม่รีบร้อนสบายๆ นี่คือชีวิตปารีเซียนหรือชาวปารีส

ชาวเอเชียผิวเหลืองปะปนในมหาสมุทรของชาวผิวขาวและคนผิวดำที่มีจำนวนไม่น้อย มีอยู่ครั้งหนึ่งปลายถูกทักว่าเป็นชาวเวียดนาม ปลายรีบเถียง

"Non, je suis Siamoise" อันมีความหมายว่า "ไม่ใช่ (ฉันไม่ใช่คนเวียดนาม) ฉันเป็นชาวสยาม"

ตอนนั้นฝรั่งเศสยึดครองอินโดจีนเป็นเมืองขึ้น จึงมีชาวฝรั่งเศสจำนวนหนึ่งดูถูกและเหยียดหยามชาวผิวเหลือง ชอบทึกทักชาวเอเชียว่าเป็นคนในสังกัด

---

* วันเมย์เดย์ (May Day) ตรงกับวันที่ ๑ พฤษภาคม เป็นวันผู้ใช้แรงงานสากล

ปลายภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ภูมิใจที่เป็นลูกหลานอิสรชนบนแหลมทอง "เฌอ ซุย เซียมมัวสี" เป็นประโยคภาษาฝรั่งเศสที่อยู่ติดปากปลายเสมอ

พี่สาวปลายอธิบายให้ปลายฟังว่า อันที่จริงแล้ว คนฝรั่งเศสก็เป็นคนรักอิสระ เป็นเจ้าของคำขวัญ "เสรีภาพ ภราดรภาพ และเสมอภาค" วีรกรรมบุกคุกบาสตีย์เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๓๒ จารึกเป็นเกียรติไว้ในประวัติศาสตร์จนกลายมาเป็นวันชาติฝรั่งเศสในปัจจุบัน

ทุกปีของคืนวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ก่อนวันนักขัตฤกษ์หนึ่งวัน มีงานรื่นเริงฉลองวันแห่งชัยชนะของราษฎรฝรั่งเศสในการโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จตุรัสหน้าศาลาเทศบาลกรุงปารีสประดับประดาด้วยธงราวหลากสี ดอกไม้ไฟระเบิดกลางท้องฟ้าสีมืดแตกกระจายเป็นลูกไฟสีธงชาติฝรั่งเศส น้ำเงิน ขาว และแดง ดวงน้อยใหญ่ระยิบระยับ

ปลายมีโอกาสฉลองวันตรุษราษฎรด้วย ปลายเห็นรอยยิ้มบนใบหน้าของผู้คน คนเฒ่าคนแก่และหนุ่มสาวจับมือเต้นรำในจังหวะเพลงครึกครื้นเพลงแล้วเพลงเล่า

หลังวันตรุษราษฎร ๒ วัน ปลายมีอายุครบ ๑๒ ขวบ ปลายเหมือนต้นหลิว กิ่งก้านลู่ไหวเมื่อต้องลม ไม่หักไม่งอ ต้นหลิวชนิดนี้ปลูกได้ทั้งดินร่วนซุยและดินชุ่มชื้น ถ้ายิ่งปลูกไว้ริมน้ำ ต้นหลิวจะโน้มกิ่งลงไปหาผืนน้ำ ดูดซึมความชุ่มชื้น ลำต้นก็จะสูงขึ้นอีก

เสียงอึงมี่ของฝูงชนบนท้องถนน ปลายชะโงกหน้าต่างออกไปดู โอ้โฮ ผู้คนเยอะแยะเต็มไปหมด ไม่เพียงแต่มีผู้ใหญ่ เด็กๆ ก็มี พ่อแม่บางคนเข็นรถลูกน้อยออกมาร่วมชุมนุมด้วย พี่สาวปลายบอกว่า ผู้คนประท้วงรัฐบาลอเมริกันตัดสินประหารชีวิต Julius และ Ethel Rosenberg สองสามีภรรยานักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นจารชนสหภาพโซเวียต

"จะถูกนั่งเก้าอี้ไฟฟ้าด้วย" พี่สาวปลายเสริม

ปลายลงไปซื้อหนังสือพิมพ์ให้แม่ เด็กสาวตาสีฟ้าคนหนึ่งรี่เข้ามาขอให้ปลายเซ็นชื่อประท้วงด้วย

"เขาสองคนบริสุทธิ์นะ แล้วยังมีลูกเล็กๆ อีก ๒ คน" เด็กสาวคนนั้นบอกปลาย

ปลายเคยเซ็นชื่ออย่างนี้มาแล้วครั้งหนึ่ง ปลายจำได้ ครั้งนั้นพี่ชายคนโตบอกกับปลายว่า

"ใครรักสันติภาพ ใครไม่ต้องการสงคราม ก็ขอให้เซ็นชื่อด้วย" พี่ปลายบอกอีกว่า เปลวเพลิงแห่งสงครามในคาบสมุทรเกาหลีกำลังจะลุกลามเป็นสงครามโลกครั้งที่ ๓ สงครามปรมาณูกำลังจะเกิดขึ้น บอกตามตรงว่าปลายไม่ค่อยเข้าใจคำพูดของพี่นัก แต่ปลายรู้ว่าสงครามไม่ดีแน่ แม่ปลายเล่าเสมอเรื่องเมื่อเด็กๆ ปลายไม่มีนมผงกิน ปลายต้องหนีลูกระเบิดลงหลุมหลบภัย..... ปลายเกลียดสงคราม

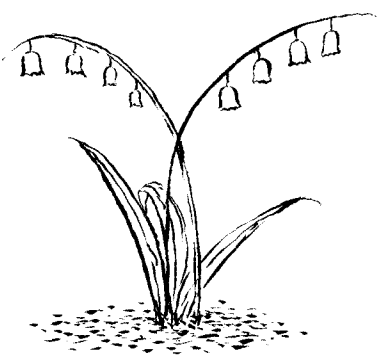

๘
การเดินทาง ๑๕,๐๐๐ กิโลเมตร

ฤดูร้อนมาถึง ชาวปารีสปิดบ้านปิดช่องพากันไปพักผ่อนตามชายทะเล เขตเขา และชนบท ปารีสกลายเป็นเมืองร้าง แม่ปลายพาลูกๆ ไปพักผ่อนที่บ้านเพื่อนในอังกฤษ

วันใดที่ฝนตกพรำๆ อากาศหนาวเย็น เด็กๆ จะหมกตัวเล่นไพ่เล่นเกมส์ในบ้าน แต่ถ้าวันใดท้องฟ้าแจ่มใส ปลายกับเพื่อนๆ วิ่งเล่นกันในสนาม มีหมาพันธุ์พุดเดิ้ลขนปุกปุย ๓-๔ ตัววิ่งตามเป็นพรวน บางครั้งก็เตรียมของว่างไปรับประทานกันที่ริมบึงใหญ่ชายป่าต้นโอ๊ก

หงส์ขาวคู่หนึ่งลอยคู่กันมาบนผิวน้ำ ผืนน้ำใสนิ่งเหมือนแผ่นกระจกสะท้อนเงาหงส์ขาว จากสองตัวกลายเป็นสี่ตัว

ในป่าโปร่ง สตอร์เบอรีสีแดงขึ้นแซมใบหญ้าสีเขียว ปลายดึงใบโอ๊กมาทำเป็นกรวยใส่สตอร์เบอรีป่าลูกเล็กที่หอมและรสจัด ระหว่างทางกลับบ้าน

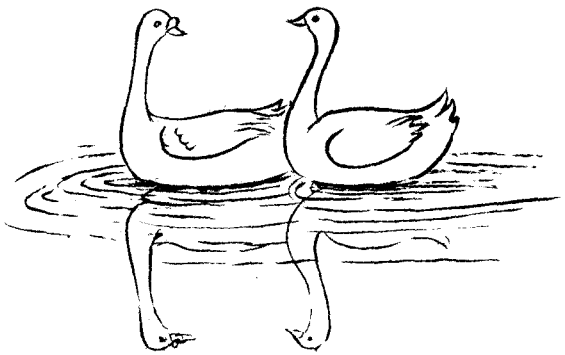

ผลไม้สีแดงชวนกิน เข้าปากปลายทีละลูก ทีละลูก จนไม่มีเหลือเป็นของฝากแม่.....

ปลายกลับมาปารีสอีกครั้ง ยังคงเรียนภาษาฝรั่งเศสกับมาดามโรเซ

ใบไม้ของต้นชาแตญเปลี่ยนจากสีเขียวแก่เป็นสีเหลืองอ่อน จากสีเหลืองอ่อนเป็นสีเหลืองอร่าม มีบางใบที่ด่วนกลายเป็นสีน้ำตาลแล้วผลัดใบตกลงบนพื้นดิน ฝนตกครั้งหนึ่งๆ ทวีความหนาวเย็นให้รู้สึก

แม่พาปลายไปซื้อโอเวอร์โค้ทสีเขียวตุ่นยาวลงมาใต้เข่า แล้วซื้อท้อปบู๊ตให้ด้วยคู่หนึ่ง หมวกไหมพรมสีน้ำตาลอีกใบและถุงมือหนังกลับอีกคู่

"เราจะไปขั้วโลกเหนือหรือคะ" ปลายถามแม่ ปลายเคยเห็นชาวเอสกิโมในภาพยนตร์ พวกเขาอยู่ในกระโจมน้ำแข็งก็ต้องแต่งกายมิดชิดแบบนี้

แม่หัวเราะ ไม่ได้ตอบปลาย

แม่พาปลายออกเดินทางจากปารีสมุ่งเหนือไปกรุงสต็อคโฮล์ม

"อย่าชนและอย่าออกไปไหนนะลูก" แม่กำชับ "แม่ไปทำธุระแป๊บเดียวเดี๋ยวก็กลับ" แม่ปลายออกไปติดต่อเรื่องการเดินทาง

ตึกสูงฝั่งตรงกันข้ามโรงแรมที่ปลายอยู่ มีปรอทวัดอุณหภูมิใหญ่ติดอยู่กับขอบตึก ลมกรรโชกจนบานหน้าต่างสั่นไหว อุณหภูมิลดลงมาต่ำกว่าศูนย์องศาเซลเซียส น้ำในทะเลหน้าโรงแรมและแม้กระทั่งผิวถนนเป็นฝ้าขาวบางๆ มันเลื่อม ผู้คนเดินบนทางเท้าริมถนนด้วยความระมัดระวัง ปลายเห็นเด็กคนหนึ่งลื่นไถลหกล้ม ก้นกระแทกบนแผ่นน้ำแข็ง

ปลายรู้สึกหนาวๆ ร้อนๆ แม่ตกใจเมื่อมือแตะหน้าผากปลาย ปลายเป็นไข้ตัวร้อนจี๋ แม่ซื้อยาแก้ไข้ให้ปลายกิน อาการไข้ค่อยทุเลา

"พรุ่งนี้เราจะเดินทางไปเฮลซิงกิ" แม่บอกให้ปลายจัดกระเป๋า

"ไชโย" ปลายร้องอุทานด้วยความดีใจ เฮลซิงกิอยู่ไม่ไกลจากขั้วโลกเหนือ ปลายคงได้ไปนั่งรถเลื่อนสุนัขอย่างชาวเอสกิโมบ้าง

ปลายผิดหวังเล็กน้อย แวะพักที่เฮลซิงกิไม่กี่ชั่วโมง ก็เปลี่ยนเป็นเครื่องบินรัสเซียรุ่นสงครามโลกครั้งที่ ๒ บินไปเลนินกราด แล้วมาปลายทางที่มอสโก

แสงไฟจากหน้าหม้อเครื่องบินสาดส่องลานบินสว่างไสว หิมะที่พร่างพรูตกลงมาบนปีกเครื่องบินละลายกลายเป็นเกร็ดน้ำแข็งปนหยาดน้ำ

ปลายไม่ได้เฉลียวใจเลยว่า ทำไมมีเจ้าหน้าที่สถานทูตจีนมาให้การต้อนรับ ไม่ได้คาดหวังด้วยว่า อีกไม่นานเกินรอก็จะได้พบคนที่ปลายถวิลหา

หมีขาวตัวสูงใหญ่ยืนตระหง่านชูสองขาตรงชานบันไดโรงแรมชาวอย ปลายรี่เข้าไปทักทายสัตว์จากขั้วโลกเหนือที่สตัฟฟ์ไว้ ขนขาวยาวฟูนุ่มชวนลูบไล้

เมื่อแต่งองค์ทรงเครื่องด้วยชุด "เอสกิโม" เสร็จสรรพ ปลายก็รบเร้าขอออกไปผจญความหนาวเหน็บของกรุงมอสโก

ภาพวาดบนกระเบื้องโมเซค รูปปูนปั้น โคมไฟระย้า ทำให้สถานีรถไฟใต้ดินของกรุงมอสโกมีความงดงามยิ่งกว่าสถานีรถไฟในกรุงปารีสและกรุงลอนดอนที่ปลายเห็นมา บันไดเลื่อนสูงเท่าตึก ๔-๕ ชั้น เล่ากันว่า เพราะความลึกนี่เองที่ทำให้สถานีรถไฟเหล่านี้กลายเป็นหลุมหลบภัยในสมัยกองทัพฮิตเลอร์* ประชิดกรุงมอสโก

ปลายยืนอยู่กลางจตุรัสแดง แหงนมองโบสถ์รูปทรงแปลก ยอดโดมคล้ายหอมหัวใหญ่ ประดับด้วยกระเบื้องหลากสี กำแพงสีแดงตุ่นๆ ของ

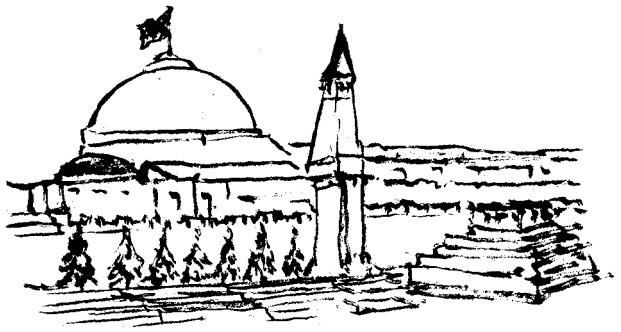

---

* ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler พ.ศ. ๒๔๓๒ - ๒๔๘๘) อาชญากรสงครามชาวเยอรมัน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ นำกองทัพนาซี (Nazi) รุกรานประเทศต่างๆ ในยุโรปและอัฟริกาเหนือ ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวที่มิใช่เป็นพวกอารายัน

พระราชวังเครมลินสูงทะมึนอยู่เบื้องหน้า เหมือนดั่งปราสาทในเทพนิยาย ปลายรู้สึกแปลกใจที่เห็นคนเข้าแถวยาวอย่างเป็นระเบียบ

"ผู้คนเข้าแถวเพื่อเคารพศพเลนินกับสตาลิน บุคคลทั้งสองได้รับการรักษาสภาพศพให้เหมือนคนนอนหลับ ครอบด้วยโลงแก้วเจียระไน" มัคคุเทศก์อธิบาย

ใครคือเลนิน* ? สตาลิน** เป็นใคร ? แล้วทำไมผู้คนเหล่านี้ยืนเป็นแท่งน้ำแข็งท่ามกลางความหนาวเหน็บเป็นชั่วโมงชั่วโมง

"เลนินเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบพลิกฟ้าพลิกแผ่นดินในรัสเซีย ส่วนสตาลินเป็นผู้นำสหภาพโซเวียต" ปลายได้คำตอบที่ไม่กระจ่างนักจากมัคคุเทศก์

ปลายเคยเห็นมัมมี่ของคนอียิปต์โบราณที่พิพิธภัณฑ์ลูฟร์มาแล้ว จึงไม่อยากตากลมหนาวเหมือนคนอื่น

กรุงมอสโกต่างกับกรุงปารีส ที่นี่ไม่ค่อยจะมีชาวต่างชาติ ดังนั้นคนไทยสองคนแม่ลูกจึงเป็นเป้าสายตาของชาวมอสโกหรือมอสโควิช มีทั้งสายตาที่เป็นมิตร ทั้งสายตาที่ระคนความรู้สึกแปลกๆ มีหลายคนทักปลายด้วยภาษารัสเซีย ปลายฟังไม่รู้เรื่อง จึงได้แต่ยิ้มๆ

การเดินทางไกลเริ่มขึ้นอีก รถไฟคือยานพาหนะในครั้งนี้ ขบวนรถไฟเคลื่อนตัวออกจากสถานีมอสโกมุ่งสู่ดินแดนตะวันออก ฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก ทิ้งตึกรามบ้านช่องที่ดูคล้ายกล่องกระดาษสี่เหลี่ยมใบใหญ่ๆ ไว้เบื้องหลัง

วันแรกๆ ปลายตื่นตาตื่นใจกับทิวทัศน์สองข้างทาง ปลายยืนข้างๆ หน้าต่างรถไฟบานกว้าง ตั้งแต่เช้าจนกระทั่งดวงอาทิตย์ลอยลับขอบฟ้า แม้ในตู้รถไฟจะมีเครื่องทำความอุ่น

ปลายก็ยังรู้สึกหนาวยะเยือก หิมะหนานุ่มและขาวบริสุทธิ์ปกคลุมพื้นดิน

---

* เลนิน Vladimir Ilich Ulyanov หรือ Lenin (พ.ศ. ๒๔๑๓ - ๒๔๖๗)

** สตาลิน Joseph Vassarionovich Stalin หรือ Dzhygashvili (พ.ศ. ๒๔๒๒ - ๒๔๙๖)

เกาะอยู่บนกิ่งสนฉัตรสีเขียว นานๆ ทีจึงจะเห็นบ้านไม้ซุงหลังไม่ใหญ่นัก บางหลังเกือบจมมิดใต้ทะเลหิมะ ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว บางครั้งปลายเห็นรถลากเทียมด้วยม้า ๓ ตัว ที่ชาวรัสเซียเรียกว่า "ทรอยก้า" แล่นขนานรถไฟ

"ถ้าได้ลองนั่งรถลากบ้างก็ดีนะ" ความคิดนี้แวบเข้ามาในสมองของปลาย

๗ วัน ๗ คืนที่รอนแรมในรถไฟ ปลายได้รู้จักทุ่งราบไซบีเรีย ได้รู้จักชาวรัสเซีย แม้จะไม่รู้ภาษารัสเซียแต่หาได้เป็นอุปสรรคไม่ มนุษย์เรามีสมองและสองมือเป็นภาษาสากลที่ไปถึงไหนก็ไม่อดตาย ปลายชี้รูปไก่ หมู ไข่...ในตำราเรียนภาษาฝรั่งเศสที่พกพาติดตัวไปด้วยเมื่อสั่งอาหารในรถเสบียง บางทีเห็นโต๊ะข้างๆ รับประทานซุปผักรวมมิตรสีชมพูเรื่อๆ ปลายก็ชี้บอกบริกร

"บอร์ช" บริกรพยักหน้าพลางทวนเป็นภาษารัสเซีย ปลายจึงได้ลิ้มรสแกงส้มแบบรัสเซียที่มีครีมขาวลอยฟ่องอยู่ในจานก้นลึก

รถไฟแล่นเลียบทะเลสาบไบคัล ผิวน้ำเป็นระลอกคลื่นน้อยๆ อากาศติดลบศูนย์องศา มากกว่า ๔๐ เซลเซียส มิได้ทำให้น้ำในทะเลสาบไบคัลจับตัวเป็นน้ำแข็ง นับว่าเป็นปรากฏการณ์มหัศจรรย์ของธรรมชาติ

แล้วรถไฟที่วิ่งมาอย่างเมื่อยล้าก็มาหยุดที่สถานีแห่งหนึ่ง ผู้โดยสารทุกคนต่างหอบหิ้วสัมภาระลงมายังชานชลา มีเจ้าหน้าที่โซเวียตในเครื่องแบบตรวจหนังสือเดินทางกับหนังสือรับรองการแพทย์สมุดปกสีเหลือง เจ้าหน้าที่เจรจากับแม่ปลายเป็นนาน สักครู่แม่หันมาบอกปลายว่า

"ทุกคนต้องฉีดวัคซีนป้องกันกาฬโรค"

ปลายทำหน้าสงสัย แม่จึงอธิบายต่อ "เห็นเจ้าหน้าที่เขาบอกว่า ทาง

ภาคอีสานของจีนกำลังมีกาฬโรคระบาด ซึ่งเป็นผลจากสงครามเกาหลี ประเทศมหาอำนาจใช้อาวุธเชื้อโรคประหัตประหารราษฎรตาดำๆ..."

เมื่อเข็มปักลงตรงหัวไหล่ ปลายเบะปากราวกับจะร้องไห้

"อะไรกันปลาย อายคนอื่นเค้า" แม่กล่าวเตือน

ปลายรู้สึกเจ็บตุบๆ บริเวณหัวไหล่ ปลายกัดริมฝีปากแน่น ไม่กล้าร้องเสียงดัง

ปลายช่วยแม่หิ้วกระเป๋าเดินมาอีกด้านหนึ่งของชานชลา เจ้าหน้าที่แต่งชุดเขียวขี้ม้า หน้าตาเป็นคนจีน ขอตรวจหนังสือเดินทาง บัดนี้เท้าของปลายได้ก้าวเข้าสู่ดินแดนประเทศจีนแล้ว แมนจูเรียคือด่านแรกทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศจีน

"ดูนั่นซิปลาย มีใครมารับปลายด้วย" แม่บอก

สายตาของปลายมองไปยังกลุ่มคนที่เดินสวนมาข้างหน้า ชายกลางคนในชุดเสื้อโค้ทผ้านวมสีกรมท่า หนาเตอะตะ ชายหมวกขนสัตว์สองข้างปิดลงมาถึงกกหู หนวดเรียวยาวตัดเรียบเสมอเหนือริมฝีปาก นานแสนนานแล้วที่ไม่ได้เจอะเจอ แต่ปลายจำท่าทางเดินสง่าผ่าเผยได้ ปลายวางกระเป๋าลงกับพื้น วิ่งถลาเข้าไปซุกในอ้อมกอดของชายคนนั้น

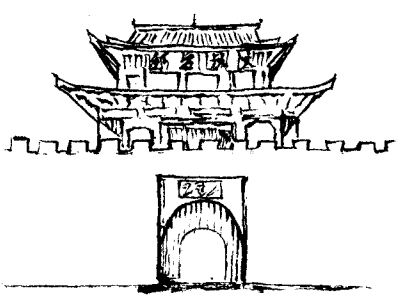

๙
บ้านหลังใหม่

ปลายไม่ได้นึกไม่ได้ฝันว่าจะได้พบพ่อ ๕ ปีกว่าแล้วที่ปลายรอคอยวันนี้ ปลายอยากอิงอกอันอบอุ่นของพ่อนานเท่านาน

"ไหน ให้พ่อดูหน่อยซิ ลูกพ่อสูงแค่ไหนแล้ว" ควันขาวๆ พ่นออกมาจากปากพ่อ อุณหภูมิต่ำกว่าศูนย์องศาเซลเซียสถึง ๓๐ องศา ลมจากไซบีเรียโลมไล้ใบหน้าเหมือนดังคมมีดบาด ปลายจมูกพ่อช้ำแดง เกร็ดน้ำแข็งเกาะเหนือริมฝีปากทำให้หนวดพ่อเป็นสีดอกเลา

พ่อพาปลายขึ้นรถไฟต่อไปยังกรุงปักกิ่ง

กำแพงเมืองสีเทา ก่อด้วยอิฐใหญ่สี่เหลี่ยม เรียงรายอย่างเป็นระเบียบ รถยนต์แล่นไปช้าๆ บนถนนที่ตัดเป็นแนวตรง สักครู่ปลายแลเห็นสิ่งก่อสร้างหลังมหึมาตั้งอยู่ด้านเหนือของจตุรัสกว้าง เสาไม้กลมใหญ่ฉาบด้วยสีแดง หลังคามุงด้วยกระเบื้องสีเหลืองเหมือนเกล็ดปลาทอง เหนือประตูประดับด้วยภาพของชายวัยกลางคน

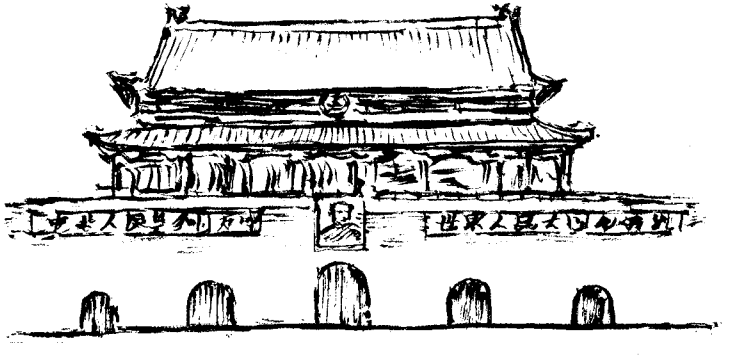

"สิงโต" ปลายอุทานอย่างตื่นเต้น นั่นเป็นสิงโตหินอ่อนสีขาวสองตัว หมอบนิ่งตรงเชิงสะพานข้ามคู

"เทียนอันเหมินหรือประตูศานติสวรรค์ เป็นประตูสำคัญของพระราชวังโบราณ มีประวัติเก่าแก่ช้านาน" น้ำเสียงพ่อคล้ายครูวิชาประวัติศาสตร์

"เมื่อ ๔ ปีก่อน ประธานเหมาเจ๋อตุง* ประกาศสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนที่นี่ พ่อเป็นชาวต่างประเทศเพียงไม่กี่คนที่ร่วมเป็นสักขีพยานด้วย" พ่อเล่าอย่างภาคภูมิใจ

ประธานเหมาเจ๋อตุงก็คือชายวัยกลางคนในภาพบนประตูเทียนอันเหมินนั่นเอง วันเวลาผ่านไป ปลายจำใบหน้าอูมๆ ศีรษะเถิก และไฝสีดำตรงคางได้แม่นยำ สถานที่ราชการ ทุกหนทุกแห่งในประเทศจีน ในห้องเรียนของปลาย ภาพของท่านผู้นี้ติดอยู่บนผนังเห็นเด่นชัด

รถเลี้ยวไปทางซ้าย ถนนฉางอานยาวเหยียดหลายกิโลเมตร ตัดผ่านเทียนอันเหมินเป็นแนวตรงจากตะวันออกจรดตะวันตก ถนนในกรุงปักกิ่งมีลักษณะเช่นนี้ ถ้าไม่ใช่ตัดตรงจากตะวันออกจรดตะวันตก ก็ตัดตรงจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ ในเวลาต่อมาปลายต้องฝึกเรียนรู้ทิศทางของกรุงปักกิ่ง โดยมีเทียนอันเหมินเป็นจุดศูนย์กลาง ด้านหน้าผินสู่ทิศใต้ ด้านหลังคือทิศเหนือ ซ้ายคือทิศตะวันออก ขวาคือทิศตะวันตก เวลาถามทางชาวปักกิ่ง คำตอบที่ได้รับมิใช่ไปทางซ้ายหรือขวา หากเป็นว่าไปทางทิศเหนือ ใต้ ออก ตก

"นี่คือพระราชวังจ๊งหนานไห่ เป็นทั้งที่ทำการรัฐบาลจีนและบ้านพักผู้นำ" พ่อปลายทำหน้าที่มัคคุเทศก์

รถยนต์แล่นมาถึงสี่แยก ซุ้มประตูไม้เรียงด้วยเสา ๔ ต้น ตั้งอยู่กลางถนน ลำต้นแต่งแต้มด้วยลวดลายสวยงามสีเขียวๆ แดงๆ ขลิบด้วยสีทอง

---

* เหมาเจ๋อตุง (พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๕๑๙) ผู้นำการอภิวัฒน์จีนและประธานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน

ส่วนบนของประตูเป็นหลังคาแบบเก๋งจีน ตอนหลังเมื่อปลายชี่จักรยานชมเมืองปักกิ่งจึงรู้ว่า ซุ้มประตูไม้แบบนี้มี ๔ แห่งในสี่ทิศของนครหลวงเก่าแก่ของจีน อันเป็นสัญญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคลสำหรับผู้ที่สัญจรไปมา

บ้านเรือนสองฝั่งถนนซ่อนตัวมิดชิดภายในกำแพงสีเทาๆ ดำๆ สูงไม่เกิน ๕ เมตร ปลายไม่ค่อยเห็นอาคารสูงหลายชั้นเลย

นานๆ ทีจึงจะเห็นรถยนต์แล่นสวนไปมา จักรยานดูจะเป็นเจ้าครองถนน เด็กสาวคนหนึ่งโพกผ้าชีฟองสีชมพู มีผ้าก๊อซขาวปิดจมูกแบบคุณหมอชี่จักรยานอยู่ในหมู่นักปั่นจักรยานสมัครเล่น เธอเขยิบก้นสูงเหนืออานรถ ใช้เท้าขวาถีบที่วางเท้าอย่างสุดแรง จักรยานคันนั้นก็ต้านลมหนาวที่กรรโชกแรงเคลื่อนไปข้างหน้า จากนั้นสลับใช้เท้าซ้ายถีบที่วางเท้าอย่างสุดแรง เป็นเช่นนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่รู้กี่โมงกี่ยามจึงจะถึงปลายทาง

"ถึงบ้านแล้ว" รถยนต์มาหยุดหน้าบ้านหลังหนึ่ง

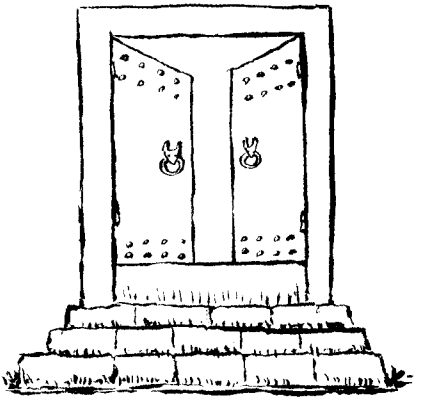

ลักษณะของบ้านหลังนี้ไม่ต่างกับบ้านหลังอื่น ประตูไม้ทึบทาด้วยสีแดงเลือดหมู ปลายก้าวข้ามธรณีประตูเข้าไป ภายในมีเรือนกึ่งไม้กึ่งตึกชั้นเดียว

อยู่ ๓ หลัง ทิศเหนือ ๑ หลัง ทิศตะวันตก ๑ หลัง และทิศตะวันออกอีก ๑ หลัง ตรงกลางเป็นลานโล่งปูด้วยหินสะกัดสี่เหลี่ยม กระถางต้นไม้วางอยู่หน้าเรือนทิศใต้ ปลายไม่รู้ว่าเป็นต้นอะไรบ้าง ความหนาวเย็นทำให้ต้นไม้ใบหญ้าในกระถางเหี่ยวเฉา ริมหน้าต่างเรือนทิศเหนือมีต้นไม้ใบโกร่นงอกขึ้นมาโดดๆ บนดินผืนกระจิดริด

"เอาไว้หน้าร้อน ปลายจะได้กินผลไห่ถังต้นนี้ รับรองต้องติดใจรสชาติของมัน เปรี้ยวๆ หวานๆ คล้ายพุทรา" พ่อพูดอย่างรู้ใจ

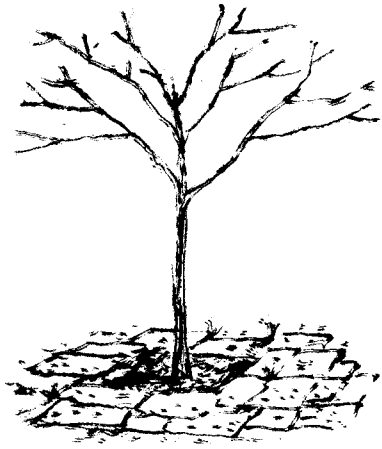

๑๐
ปู้หวา

ถึงคราวที่ปลายต้องไปโรงเรียนอีกแล้ว ปลายเข้าเป็นนักเรียนประจำของโรงเรียนสตรีเป่ยจิ๋งหนู่อี๋จ๋ง* ชาวจีนเรียกกรุงปักกิ่งว่า "เป่ยจิ๋ง"

จากชื่อเด็กหญิงปลายมาเป็นชื่อ "ปู้หวา" ที่ครูจิ้นตั้งให้ กลัวว่าปลายจะไม่เข้าใจ ครูจิ้นหยิบตุ๊กตาผ้ามาให้ปลายดู

"ปู้หวาวา" สำเนียงปักกิ่งแท้ของครูจิ้นไพเราะชวนฟัง ปลายเองพอจะเดาออกว่า ครูจิ้นหมายถึงตุ๊กตาผ้า

"ปู้หวา" นิ้วเล็กอวบอูมของครูจิ้นชี้มาที่ปลาย "เด็กหญิงตุ๊กตาผ้า" คือชื่อใหม่ของปลาย

"ปู้หวา หนีเห่ามะ" ครูจิ้นเริ่มบทสนทนาสายตาลอดแว่นอันหนาเตอะมองมาที่ปลาย

ปลายฟังแล้วได้แต่สั่นหน้า "หนี" ไปไหน "เห่า" ทำไม ปู้หวาคนนี้ไม่หนี ไม่เห่าทั้งนั้น สิบครูจิ้นก็ทำอะไรไม่ได้

เพียงแค่ถามว่า "สบายดีหรือ" ปลายก็ปฏิเสธแล้ว

การเรียนในชั่วโมงแรกเกือบต้องหยุดชะงัก ทำอย่างไรจึงจะให้ศิษย์จอมกวนคนนี้ให้ความร่วมมือ ครูจิ้นสวมวิญญาณของครูที่ดี เปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ ครูจิ้นเขียนตัวเลขอาราบิค 1, 2, 3, แล้วเปลี่ยนมาเขียนเป็นภาษา

---

* โรงเรียนสตรีหมายเลข ๑ แห่งปักกิ่ง

จีน 一 二 三 ให้ปลายเขียนตาม ปลายค่อยๆ ลากเส้นจากซ้ายมาขวา จากบนลงล่าง น้ำหนักของการลากเส้นมาหยุดเอาขั้นตอนสุดท้าย เขียนไม่ยาก แต่จะเขียนให้สวยไม่ง่าย วันแรกปลายสอบผ่านการท่องเลข ๑ ถึง ๒๐ เป็นภาษาจีน

ปลายบอกไม่ได้ว่า ตัวเองเรียนรู้ภาษาจีนได้อย่างไร จากวันแรกที่ปลายอยู่หอพักนักเรียนประจำ เพื่อนๆ ร่วมหอพักกรูกันมาเยี่ยมห้องนอนเล็กๆ ที่ตั้งเตียงคู่ ๒ ชั้น จนดูแคบไปในทันที เด็กสาวส่งเสียงเจี๊ยวจ๊าวยังกับนกกระจอกแตกรัง เสียงเรียก “ปู้หวา” ดังขรม “ซื้อฟ่านละเหมยโหย่ว ?” “สีปู้สีกว้าน ?” ประโยคแรกปลายเข้าใจ “ซื้อฟ่าน” เป็นคำแรกที่ปลายหัดพูดภาษาจีน พวกเขาถามว่า “กินข้าวหรือยัง” แต่ “สีปู้สีกว้าน” คำนี้สิทั้งผู้พูดผู้ฟังต่างก็ไม่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ จนอีกนานเท่าไหร่ปลายก็จำไม่ได้ ปลายจึงเข้าใจความหมายของคำนี้

ในทุกปี กรุงปักกิ่งอากาศหนาวเย็น ๔-๕ เดือน ตามบ้านเรือนติดตั้งเตาถ่านหินเพื่อความอบอุ่น หอพักปลายก็เช่นกัน กลางห้องนอนตั้งเตาถ่านหินไว้ ท่อสังกะสีต่อออกไปข้างนอกหน้าต่าง เพื่อระบายควัน ระบายก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ นักเรียนที่อยู่ห้องนอนเดียวกันผลัดกันเป็นเวรเติมถ่านและเขี่ยขี้เถ้าทิ้ง ปลายได้เพื่อนรุ่นพี่ช่วยเป็นพี่เลี้ยงในวันแรกๆ ปลายดูไปทำไป ใช้คีมเหล็กคีบถ่านหินใส่ลงเตาทีละก้อน ค่อยๆ เขี่ยก้อนที่ติดไฟแล้วให้หงายขึ้น พลางใช้กระดาษแข็งโบกพัดไปมา ลูกไฟเล็กปะทุแตกส่งเสียงเปรี๊ยะๆ ปลายใส่ก้อนถ่านหินลงไปอีกแล้วจึงปิดฝาเตา กว่าจะก่อไฟเสร็จทำเอาปลายเหงื่อท่วมตัว ปลายออกไปรองน้ำใส่กะละมัง ลมหนาวปะทะเต็มหน้า สะท้านทั่วกาย ปลายบรรจงวางกะละมังที่มีน้ำเต็มปริ่มบนเตาถ่านหินซึ่งบัดนี้กำลังคุกรุ่น ไอระเหยจากน้ำช่วยไม่ให้อากาศในห้องร้อนจนแสบคอ

เรื่องทำงานบ้านนั้น ปลายถูกฝึกมาตั้งแต่เด็ก ตอนอยู่บ้านคุณยายนอกจากมีหน้าที่ตำหมากและอ่านหัวข่าวหนังสือพิมพ์ให้คุณยายฟังแล้ว คุณยายยังสอนให้ปลายกวาดบ้าน ถูพื้น

"ผ้าต้องบิดให้แห้งหมาด ไม่งั้นพื้นจะเปรอะเลอะเทอะ"

สองเข่าเคลื่อนจากมุมหนึ่งมายังอีกมุมหนึ่งของระเบียงตึกบ้านเพชรฎา ผ้าในมือเช็ดถูจนพื้นหินอ่อนเป็นเงามัน ปลายอยากลงนอนเกลือกกลิ้งบนพื้นเย็นลื่นและสะอาด

ปลายเป็นเด็กกินง่ายนอนง่าย เด็กนักเรียนจีนกินอะไรปลายก็กินอย่างนั้น อาหารพื้นเมืองปักกิ่งออกจะมันเลี่ยนและรสเค็มจัด ปลายชำเลืองดูเพื่อนๆ ใช้ตะเกียบคีบกับข้าวเข้าปากพลางกัดหมานโถ่ว* คำโต ปลายลองใช้ตะเกียบบ้าง ตะเกียบไม้ข้างหนึ่งวางทาบบนนิ้วนาง อีกข้างหนึ่งขั้นกลางระหว่างนิ้วชี้กับนิ้วกลาง มีนิ้วหัวแม่มือกำกับอยู่ กระดกขึ้นลงก็แต่ไม้ข้างนี้เท่านั้น ปลายคีบหมานโถ่วสีขาวขึ้นมา แรงกดของตะเกียบเป็นรอยบุ๋มยาวบนแป้งหมานโถ่วที่อ่อนนุ่ม

บางครั้งแป้งสาลีขาดแคลน อั๊วอั๊วโถวที่ทำจากแป้งข้าวโพดก็ขึ้นโต๊ะแทน รูปทรงคล้ายลูกสาลี่สีเหลือง เมล็ดหยาบๆ ยิ่งเคี้ยวยิ่งมัน แต่ย่อยยาก เล่ากันว่าเมื่อพระนางซูสี** ทรงหลบหนีจากพระราชวังหลวงเมื่อคราวกองทัพกบฏบ๊อกเซอร์*** ประชิดกรุงปักกิ่ง พระนางได้ลิ้มรสอั๊วอั๊วโถวที่บ้านชาวนา แล้วทรงติดพระทัย ครั้นกลับมาพระราชวังหลวง ทรงบัญชาให้เครื่องต้นทำอั๊วอั๊วโถวถวาย แต่ครั้งนี้พระองค์มิทรงรู้สึกหอมหวานแล้ว...

บางวันซื้อหมานโถ่วกับอั๊วอั๊วโถวมาหลายลูก ปลายเอามาฝานเป็นชิ้นบางๆ วางไว้บนเตาถ่านหิน ตื่นเช้าขึ้นมาหมานโถ่วกับอั๊วอั๊วโถวกลายเป็นขนมปังกรอบคล้ายบิสกิต

"เห่าชื้อจี่เลอะ" อร่อยจริงนะ ปลายบอกกับเพื่อนๆ ปลายไม่ลืมม้วนลิ้นแบบชาวปักกิ่งเมื่อเปล่งเสียง "ชื้อ" ที่มีความหมายว่า "กิน"

---

* ก้อนแป้งนึ่งที่ทำจากแป้งสาลี ชาวจีนทางภาคเหนือรับประทานเช่นข้าวสวยหรือขนมปัง

** พระนางซูสีหรือพระนางซูสีฮองไทเฮา (พ.ศ. ๒๓๗๘ - ๒๔๕๑) พระสนมเอกจักรพรรดิเสียนเฟิง แห่งราชวงศ์ชิง

*** กบฏบ๊อกเซอร์หรือกบฏยี่เหอถวน เป็นขบวนการชาวนาจีนที่ลุกขึ้นมาต่อสู้กับกองทหารมหาประเทศรุกรานประเทศจีนใน พ.ศ. ๒๔๔๓

๑๑
พระราชวังต้องห้าม

โรงเรียนสตรีเป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๋ง เป็นโรงเรียนเก่าแก่ระดับมัธยมศึกษาของกรุงปักกิ่ง แบ่งเป็นภาคมัธยมต้น ๓ ปีและภาคมัธยมปลาย ๓ ปี ด้วยการศึกษาภาคบังคับของจีนกำหนดประถมศึกษา ๖ ปี ดังนั้นนักเรียนในวัยเรียนต้องผ่านการสอบเพื่อเข้าเรียนระดับมัธยมต้น เมื่อจบชั้นมัธยมต้นแล้วต้องผ่านการสอบเพื่อเข้าเรียนระดับมัธยมปลาย โรงเรียนสตรีเป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๋งซึ่งมีแต่นักเรียนหญิงล้วนๆ ขึ้นชื่อว่ามีผลการเรียนยอดเยี่ยม ศิษย์เก่าเป็นนักบินหญิงคนแรกของจีน เป็นนักธรณีวิทยา นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ทำให้ชื่อเสียงของโรงเรียนขจรขจาย

อาณาบริเวณของโรงเรียนถูกถนนเป่ยฉางแบ่งออกเป็นสองส่วน ด้านทิศตะวันออกเป็นฝ่ายมัธยมปลาย ด้านทิศตะวันตกเป็นฝ่ายมัธยมต้น อาณาบริเวณกว้างขวางจรดกำแพงพระราชวังจ๊งหนานไห่* คาดเอาว่า เมื่อก่อนคงเป็นคฤหาสน์ของเสนาบดี

เช้าๆ ก่อนเข้าห้องเรียน นักเรียนพากันเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบกลางสนามกีฬา เสียงเพลงลอดจากลำโพงขยายเสียง มือร้อยๆ คู่ชูเหนือศีรษะพึ่บพั่บ จากนั้นก้มตัวลงให้ปลายนิ้วมือจรดพื้น เดี๋ยวยกขาซ้าย เดี๋ยวยกขาขวา กระโดดขึ้นลงตามจังหวะ “อี๊ เอ้อร์ ซ้าน ซื่อ, หวู่ ลิ่ว ชี้ ป๋า, เอ้อร์ เอ้อร์ ซ้าน ซื่อ, หวู่ ลิ่ว ชี้ ป๋า...**

---

* พระราชนิเวศน์อีกแห่งหนึ่งของจักรพรรดิ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของรัฐบาล และที่พำนักผู้บริหารประเทศจีน

** การนับเลขภาษาจีนให้เข้ากับจังหวะกายบริหาร

นอกจากเรียนพิเศษภาษาจีนกับครูจิ้นแล้ว ปลายยังต้องเข้าเรียนชั้น “ชูอี๊” หรือมัธยมต้นปีที่ ๑ ด้วย

วิชาพีชคณิต เรขาคณิต ตรีโกณมิติ ปลายไม่เคยเรียนมาก่อน ตอนอยู่เมืองไทย ปลายเรียนจบประถมศึกษา (ป.๔) แล้วต่อชั้นมัธยม ๑ อีกปีที่นี่เท่ากับปลายเรียนข้าม ๒ ชั้น

“ยากจริงๆ” ปลายรู้สึกเช่นนั้น

ไหนจะภาษาจีน ครูจิ้นพยายามสอนให้มากที่สุด เกือบจะเป็นการขุนเลี้ยงเป็ดปักกิ่ง อัดกรอกอาหารทีละมากๆ ยังไม่ทันย่อย ก็อัดกรอกเข้าไปอีก ซึ่งเป็นวิธีทำให้เป็ดปักกิ่งอ้วนพี ปลายก็เช่นเดียวกัน วันๆ หนึ่งเรียนอักษรจีน ๓๐-๔๐ ตัว เรียนไปเรียนมาแทนที่จะจำอักษรจีนเพิ่มขึ้น กลับกลายเป็นย่ำเท้าอยู่กับที่ เผลอๆ ยังจะลืมตัวอักษรที่เรียนในวันก่อนๆ ยังดีว่าครูจิ้นไม่ได้ดุไม่ได้ตี มิเช่นนั้นปลายคงหมดกำลังใจที่จะเรียนต่อไป

ไหนจะหมวดวิชาทั่วไป ภูมิศาสตร์จีน ประวัติศาสตร์จีน... ล้วนเป็นความรู้ใหม่สำหรับปลาย ปลายเพลินกับวิชาภูมิศาสตร์ เรื่องราวของหมีแพนด้า สัตว์โลกที่น่ารักตัวกลมตุ้มต๊ะตุ้มตุ้ย อาศัยยอดไผ่เป็นอาหาร คุณครูบอกว่าหมีแพนด้าเป็นสัตว์มีค่าเหลืออยู่ในป่าไม่กี่พันตัว

แม่ซื้อตุ๊กตาหมีแพนด้ามาให้ปลายตัวหนึ่ง ลำตัวมีขนสีขาวดกหนา รอบๆ ดวงตามีขนสีดำเป็นวงกลม ลำตัวยังมีขนสีดำพาดเหมือนคาดเข็มขัดหนังสีดำเส้นใหญ่ ปลายเอาหมีแพนด้าตัวนี้วางข้างหมอนเป็นเพื่อนยามเข้านอน

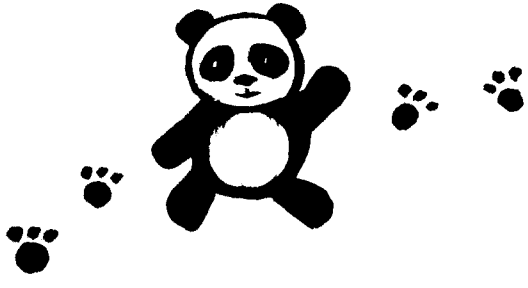

"นี่ไงปลาย มณฑลเสฉวนแหล่งกำเนิดหมีแพนด้าแห่งเดียวในโลก" พ่อปลายกางแผนที่ประเทศจีนให้ปลายดู พ่อเป็นครูพิเศษให้ปลายเสมอ ปลายไม่เข้าใจเรื่องใด เมื่อถามพ่อก็จะได้คำตอบที่กระจ่างชัด ยกเว้นวิชาภาษาจีน พ่ออ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ พูดได้บางประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น

เช่นเดียวกับนักเรียนโรงเรียนสตรีหนู่อิ๊จ๋ง ปลายคุ้นเคยกับพระราชวังโบราณ ออกจากประตูโรงเรียนไปทางทิศตะวันออก ลัดข้ามคูเมืองก็ถึง "กู้ก๊ง"* แล้ว ครูพละมักพานักเรียนมาวิ่งออกกำลังกาย ณ ลานกว้างก่อนถึงเขตพระราชฐานชั้นใน ในฤดูร้อนกำแพงสีแดงสูงใหญ่บดบังแสงอาทิตย์เป็นร่มเงาบริเวณกว้าง ไอชื้นจากกำแพงทำให้รู้สึกเย็นสบาย แม้วิ่งหลายรอบก็ไม่สู้เหนื่อย

"รู้หรือเปล่า สมัยพระจักรพรรดิ คนธรรมดาสามัญอย่างเราๆ เข้ามาไม่ได้ เพราะที่นี่คือพระราชวังต้องห้าม" ครูจ๋างหันมาบอกกับปลาย

เมื่อวิ่งเสร็จครูจ๋างพาเดินเข้าไปเขตพระราชฐานชั้นใน

"บันไดนี้ใช้เฉพาะพระจักรพรรดิ" ว่าแล้วครูจ๋างบอกให้นักเรียนสังเกตภาพนูนลายมังกรอยู่ระหว่างบันไดหินอ่อนขาวสองข้าง

"มังกรเป็นสัตว์ในเทพนิยายปรำปราของจีน ใบหน้าเหมือนม้า นัยตาเหมือนเสือ จมูกเหมือนสิงโต ใบหูเหมือนวัว เขาเหมือนกวาง ลำตัวเหมือนงู ตีนเหมือนอุ้งอินทรีย์ หาง เกล็ด และ

---

* พระราชวังโบราณ

หนวดเหมือนปลา ตั้งแต่โบราณกาลมา มังกรคือสัญญลักษณ์ของประเทศจีน คนจีนคือลูกหลานของพญามังกร" ปลายจินตนาการสิงสาราสัตว์ที่กล่าวถึงไปพร้อมๆ กับครูจ๋าง

"แต่พอมาตอนหลัง เมื่อมีจักรพรรดิผู้ตั้งตัวเป็นโอรสสวรรค์ครองอำนาจในแผ่นดินจีน มังกรกลายเป็นสัญญลักษณ์อำนาจอันล้นฟ้าของจักรพรรดิ" ครูจ๋างอธิบายต่อไปอีกว่า

"มังกรสงวนไว้เฉพาะพระจักรพรรดิเท่านั้น จักรพรรดิอยู่ ณ ที่ใด มังกรก็อยู่ ณ ที่นั้น"

ครูจ๋างชี้ชวนให้ปลายกับเพื่อนๆ ดูบานประตูและหน้าต่าง

"เพียงเฉพาะพระตำหนักไท่เหอเตี้ยน มีประตู ๔๐ บาน แต่ละบานมีมังกรสลักอยู่ ๕ ตัว ลองนับดูซิว่า มีมังกรมากน้อยเท่าไหร่"

เดินมาถึงพระตำหนักไท่เหอเตี้ยน ประตูเปิดอยู่ แต่มีเกลียวเชือกสีแดงกั้นไม่ให้คนเข้าไป ปลายชะโงกศีรษะเข้าไปดู พระแท่นไม้หลังใหญ่สีทองสลักด้วยลายมังกรวิจิตรพิศดารตั้งอยู่กลางท้องพระโรง

"พระราชอาสน์ของพระจักรพรรดิขณะทรงว่าราชการ" เสียงของครูจ๋างยืนยันความเข้าใจของปลาย

"เร็ว ครูจะพาพวกเราไปดูพระคลังเก็บนาฬิกาโบราณ รับรองว่าทุกคนต้องชอบแน่ๆ" ใกล้เวลาปิดพิพิธภัณฑ์พระราชวังโบราณแล้ว ครูจ๋างเร่งฝีเท้าเร็วขึ้น

ยังต้องเดินไปอีกไกล เมื่อเห็นว่าไม่มีเวลาพอที่จะดูได้ทั่วถึง ครูจ๋างจึงรับปากกับเด็กๆ ว่า "เอาไว้คราวหน้า ครูจะพาพวกหนูมาดูอีก"

วันนั้นปลายได้เรียนรู้เสี้ยวหนึ่งของวิชาประวัติศาสตร์จีนจากพระราชวังต้องห้าม.....

๑๒
ตามล่าหาสายลับ

ตั้งแต่วันแรกๆ ที่ปลายเข้าเป็นนักเรียนโรงเรียนเปย์จิ๋งหนู่อี๊จ๋ง สายตาคู่หนึ่งคอยจ้องมองปลายอยู่ทุกย่างก้าว จนปลายรู้สึกรำคาญ

ผู้ที่เป็นเจ้าของสายตาคู่นั้นมีร่างเล็กกว่าปลายเล็กน้อย สวมเสื้อคลุมผ้าฝ้ายสีน้ำเงิน กระดุมสีดำเม็ดใหญ่ติดมิดชิดตั้งแต่คอปกลงมาชายเสื้อผ้าพันคอสามเหลี่ยมสีแดงสดใต้ปกเสื้อผูกเป็นปมปล่อยชายผ้าเรียวยาวสองข้างบนอกเสื้อ

"ปู้หวา เธอทำอะไร" เสียงพูดสูงแหลม แถมรัวลิ้นจนฟังไม่ชัด

ปลายเงยหน้าขึ้นจากสมุดการบ้าน แลเห็นใบหน้าเหลี่ยมและกว้างลอยอยู่ข้างหน้า ดวงตาเล็กหยีสลักด้วยรอยยิ้ม

"ไม่เห็นน่าถามเลย ฉันกำลังคัดลายมือตัวอักษรจีนอยู่" แทนที่ปลายจะพูดเช่นนั้น ปลายกลับยื่นสมุดการบ้านที่มีตัวอักษรจีนเขียนในช่องสี่เหลี่ยมให้ดู

"หลุง" เธอผู้นั้นร้องอุทาน "อ้อ เธอกำลังเขียนตัวอักษร 'หลุง' ฉันจะสอนให้เธอท่องหลักการเขียนตัวอักษรจีน จากบนสู่ล่าง จากซ้ายมาขวา จากนอกเข้าใน..." พูดพลางลากปากกาเขียนตัวอักษร 龍 ลายเส้นที่ฉวัดเฉวียน ทำให้ปลายนึกถึงภาพมังกรตรงบันไดพระจักรพรรดิในพระราชวังต้องห้าม ปลายรู้สึกทึ่งในความสามารถของเพื่อนใหม่

"วันเสาร์นี้ พวกเราเหล่าอนุชนผ้าพันคอแดงจะไปสวนจิ่งซ้าน อยากให้เธอไปด้วย" ผิงผิงเอ่ยปากชวนปลาย

นักเรียนชั้นมัธยม ๑ ห้อง ๒ มีนักเรียน ๓๙ คน บวกปลายอีก ๑ ก็เป็น ๔๐ คน ปลายสังเกตตั้งแต่วันแรกแล้วว่า เพื่อนๆ กว่าครึ่งห้องผูกผ้าพันคอสีแดง บางคนมีแถบผ้าสีแดงบนแผ่นผ้าสี่เหลี่ยมเล็กสีขาว บ้างมี ๑ บั้ง บ้างก็ ๒ บั้ง กลัดติดแขนเสื้อ ผิงผิงมีแถบสีแดง ๒ บั้ง กลัดติดแขนเสื้อข้างซ้าย

สวนจิ่งซ้านตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพระราชวังต้องห้าม จากไกลสามารถมองเห็นเก๋งจีนมุงด้วยกระเบื้องสีเขียว ๕ หลัง โผล่ออกมาจากดงสนบนเนินเขา ฤดูใบไม้ผลิ กิ่งก้านต้นสนเก่าแก่อายุหลายร้อยปีเขียวจัดจนออกดำคล้ำ ตุ่มเล็กบนกิ่งต้นหลิวรอคอยวันเวลาแตกเป็นใบอ่อน ยามลมพัดเมล็ดที่เป็นปุยฝ้ายของต้นหลิวปลิวว่อน บางครั้งปลิวเข้าจมูกทำให้จามจนน้ำมูกน้ำตาไหล

หลี่หยิงเด็กสาวรุ่นพี่เรียนชั้น ม. ๓ ใบหน้ายิ้มแย้มเสมอ จนแลเห็นลักยิ้มบุ๋มลึก แขนเสื้อด้านซ้ายกลัดแผ่นผ้าขาวแถบสีแดง ๓ บั้ง ใช้โทรโข่งเรียกเหล่าอนุชนผ้าพันคอแดงรวมพลด้วยน้ำเสียงเฉียบขาด ผิงผิงวิ่งนำเหล่าผ้าพันคอแดงชั้น ม. ๑ ห้อง ๒ เข้าแถวอย่างเป็นระเบียบ มีปลายที่ไม่ใช่สมาชิกเหล่าผ้าพันคอแดงรั้งท้าย

ปลายมัดผมยาวดำดกเป็นเปียสองข้าง สวมเสื้อคลุมสีกรมท่า รองเท้าผ้าสีดำ ดูแล้วไม่ต่างไปจากเด็กชาวจีน จะด้วยผิวสีดำแดงและดวงตาโตเป็นประกายกระมัง พวกเพื่อนๆ บอกว่า ปลายเหมือนชาวจีนใต้แถบมณฑลกวางตุ้ง

เสียงหลี่หยิงลอดผ่านโทรโข่งกังวานไปทั่ว ปลายเข้าใจกระท่อนกระแท่น

"รู้งี้ไม่มาก็ดี ไม่เห็นจะสนุกเลย" ปลายพึมพำอยู่ในใจ

ผิงผิงยิ้มแก้มตุ่ย รี่เข้ามาหาปลาย ดวงตาของเธอเหมือนอ่านใจปลายออก

"ปู้หวา เธอมากับฉัน เราไปหา 'เท่อวู่' ด้วยกัน" ผิงผิงกระซิบบอกปลาย

"ใครกัน 'เท่อวู่'" ปลายงงเช่นเดิม

"เดี๋ยวเธอรู้เอง" น้ำเสียงของผิงผิงออกจะรำคาญนิดๆ

เมื่อหลี่หยิงอธิบายจบ เหล่าอนุชนผ้าพันคอแดงแยกออกเป็นหมู่ละ ๕ คนบ้าง หมวดละ ๑๐ คนบ้าง โดยมีผู้หมู่และผู้หมวดที่ติดแถบแดง ๑ บั้ง หรือ ๒ บั้งเป็นผู้บังคับบัญชา

ผิงผิงพาปลายมาที่ต้นสนต้นหนึ่ง พลางชี้ไปที่ลูกศรสีแดงที่ติดอยู่บนลำต้น ลูกศรสีแดงเล็กมาก ถ้าไม่สังเกตแทบจะมองไม่เห็น ปลายเข้าใจแล้วจึงเดินไปตามทิศทางที่ลูกศรชี้ไว้ วกไปเวียนมาในดงสนอยู่นาน ต้นสนต้นนี้อายุ ๒๐๐ ปี ต้นนั้น ๓๐๐ ปี หรือมีอายุมากกว่านั้น มีเป็นสิบๆ ร้อยๆ ต้น

ปลายสาวเท้ารีบเดินตามเพื่อนๆ ไปทางเนินด้านตะวันออก จนถึงต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง มีไม้ระแนงสีเขียวตีล้อมรอบ

"ต้นฮะหวาย" ผิงผิงเอ่ยนามต้นไม้ชนิดนี้

ปลายคะเนว่าต้อง ๒-๓ คนจึงจะโอบกอดลำต้นต้นไม้นี้ได้ ปลายน้าวกิ่งที่ห้อยย้อยลงมาดู ลักษณะของใบคล้ายใบต้นไทร ใบนุ่ม รูปทรงเรียวแหลม

เมื่อ ๖๐๐ ปีก่อน ปลายสมัยราชวงศ์หยวน ภูเขาจิ่งซ้านเดิมเป็นสวนต้องห้ามของพระจักรพรรดิ ต้นไม้ใหญ่ที่มีอายุหลายร้อยปีเหล่านี้ ผ่านลมพายุฝนหลายยุคหลายสมัย

เมื่อปลายรู้ภาษาจีนดีขึ้นและมาที่ใต้ต้นฮะหวายอีกครั้งหนึ่ง อ่านแผ่นป้ายข้อความอธิบายจึงรู้ว่า พระจักรพรรดิฉงเจิ้น จักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์หมิง ทรงแขวนพระศอปลงพระชนม์กับกิ่งต้นฮะหวายนี้ เรื่องเกิดเมื่อ ๓๐๐ กว่าปีก่อน ในพุทธศักราช ๒๑๘๗ หลี่จื่อเฉิงผู้นำกบฏชาวนายกทัพประชิดกรุงปักกิ่ง ทหารรักษาพระนครปักกิ่งเปิดประตูเมืองต้อนรับกองทัพกบฏ พระจักรพรรดิฉงเจิ้นที่ครองราชย์มา ๑๗ ปี จึงตัดสินพระทัยปลงพระชนม์พระองค์เอง ซึ่งเป็นการสิ้นสุดของราชวงศ์หมิงที่ปกครองประเทศจีนมาถึง ๒๗๖ ปี

"เจอะแล้ว 'เท่อวู่' กำลังส่งโทรเลข เรารีบจับไปให้ 'ก๊งอ้านจวี๋' กันเถอะ" ผิงผิงตะโกนเสียงก้อง

ในยุคนั้นประเทศจีนอยู่ในภาวะการสร้างสรรค์ประเทศตามหนทางของระบอบสังคมนิยม "การต่อสู้ทางชนชั้น" ดำเนินต่อเนื่องอย่างดุเดือด มีการบ่อนทำลายจากศัตรูทั้งในและนอกผืนแผ่นดินใหญ่ เหล่าอนุชนผ้าพันคอแดงเฉกเช่นประชาชนทั่วไปที่ถูกปลุกระดมให้สอดส่องการแทรกซึมและบ่อนทำลายของจารชนสายลับที่เป็น "เท่อวู่" ด้วยการร่วมมือกับหน่วยรักษาความสงบหรือ "ก๊งอ้านจวี๋"

ถึงจะไม่เคยเห็นหน้าค่าตา "เท่อวู่" ตัวจริงเป็นอย่างไร แต่เด็กๆ ก็สนุกสนานกับเกมส์ตามล่าหาจารชน

เสียงเพื่อนๆ กู่ร้องให้ปลายไต่สูงขึ้นไปบนยอดเนิน

"ศาลาว่านชุ้น" โดดเด่นอยู่ยอดเนิน รายล้อมด้วยสนเขียวและหมู่

พฤกษาสมชื่อ “ศาลาฤดูใบไม้ผลิหมื่นปี” ขณะยืนอยู่จุดสูงสุดใจกลางกรุงปักกิ่ง ปลายสูดอากาศบริสุทธิ์และความหอมอบอวลของบุปผชาติเข้าเต็มปอด พลางกวาดสายตาไปยังกระเบื้องสีเหลืองระยิบระยับของพระราชวังต้องห้าม ประตูศานติสวรรค์อยู่ไกลลิบๆ ทางทิศใต้ ทะเลสาบเป่ยไห่และจิ๋งหนานไห่ทางทิศตะวันตก สะท้อนแสงอาทิตย์แวววับ.....

ผิงผิงหยิบแอปเปิ้ลสีแดง ๒ ลูกออกมาจากย่าม พร้อมกับยื่นลูกที่ใหญ่กว่าให้ปลาย

หลังจากวันนั้น ปลายมีโอกาสร่วมกิจกรรมกับพวกเหล่าอนุชนกองหน้าอยู่เนืองๆ ในฐานะผู้สังเกตการณ์ เพื่อนๆ ปลายที่เป็นสมาชิกหน่วยกองหน้าอนุชนส่วนใหญ่เป็นนักเรียน “๓ ดี” คือ เรียนดี การงานดี และสุขภาพดี ผิงผิงก็คนหนึ่ง ส่วนหลี่หยิงเคยเป็นตัวแทนนักเรียน “๓ ดี” ขึ้นไปมอบดอกไม้ให้ประธานเหมาบนประตูศานติสวรรค์มาแล้ว ชื่อเสียงของเธอเป็นที่รู้จักทั่วโรงเรียน

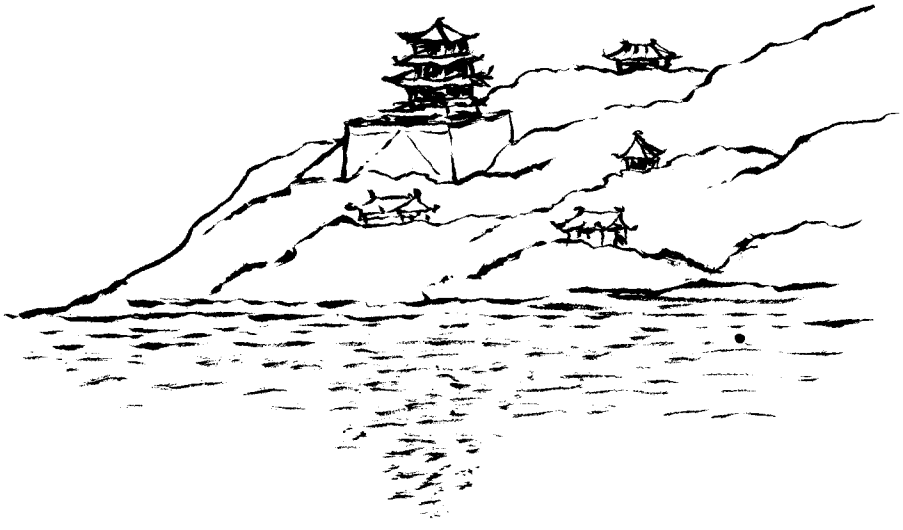

๑๓
น้ำพริกแอปเปิ้ล

ฤดูใบไม้ผลิจากไป ฤดูร้อนมาแทนที่ ตี ๕ กว่าๆ ฟ้าก็สางแล้ว จน ๒ ทุ่มยังสว่างโร่ ผู้คนออกมานั่งตากลมอยู่ริมถนน อากาศร้อนอบอ้าวและแห้ง ทำให้เหงื่อที่เพิ่งไหลออกมาแห้งโดยฉับพลัน หญิงสาวชาวปักกิ่งเปลี่ยนจากกางเกงมาเป็นกระโปรง กระโปรงเป็นของแทนได้ทุกอย่าง เมื่อร้อนก็สะบัดกระโปรงแทนพัด เมื่อจ่ายผลไม้ ก็ตวัดกระโปรงขึ้นมาใส่ส้มสูกลูกไม้แทนตะกร้า เผยให้เห็นกางเกงขาก๊วยสีขาวกลายๆ อยู่เหนือเข่า

ปลายกับพ่ออยู่ท่ามกลางฝูงชนขวักไขว่บนถนนหวังฟู่จิ่ง ย่านธุรกิจการค้าของกรุงปักกิ่ง หญิงวัยกลางคนผู้หนึ่ง สวมใส่เสื้อผ้าสีดำทั้งชุด กางเกงหลวมกว้าง มีผ้าพันไว้ตั้งแต่ท่อนล่างของขาจนถึงตาตุ่ม รองเท้าหัวแหลมเล็กรูปสามเหลี่ยมห่อหุ้มเท้าสองข้าง เธอเดินตุปัดตุเป๋อยู่ข้างหน้าแต่ไกล ไม่ช้าปลายก็สาวเท้าเดินทัน และในที่สุดปลายเดินลิ่วๆ ไปข้างหน้า

ขณะนั่งรถกลับบ้าน พ่อบอกกับปลายว่า ตามทัศนคติของชายจีนในยุคศักดินาเมื่อพันปีมาแล้วเห็นว่า สตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ ควรจะอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน เท้าลีบเล็กเป็นความสวยงามอย่างหนึ่งของหญิงสาว ความนิยมมัดเท้าเริ่มจากกุลสตรีชาววังแพร่สู่หญิงชาวบ้าน แต่สำหรับชาวไร่ชาวนายากจนแล้ว จะปล่อยให้เท้าของลูกสาวตนเจริญเติบโตตามธรรมชาติ เพราะถ้าขืนมัดเท้าลีบเล็ก จะหาใครไปช่วยทำไร่ไถนา พ่อยังบอกปลายอีกว่า กุลสตรีในหอคอยงาช้างมัดเท้าลีบเล็ก สูญสิ้นอิสรภาพที่จะติดปีกโผบินสู่โลกภายนอก จำยอมโชคชะตาที่กำหนดโดยบิดา เมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องเชื่อฟังสามี และเมื่อสามีตายไปก็ต้องเชื่อฟังลูกชายคนโต

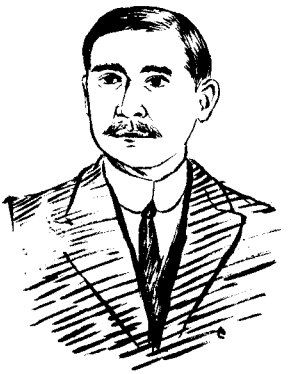

"ดร. ซุนยัดเซ็น* ผู้เป็นบิดาแห่งสาธารณรัฐจีน เป็นคนหนึ่งที่ทนดูผู้หญิงถูกกดขี่ไม่ได้ มารดาของท่านถูกมัดเท้าให้ลีบเล็ก ท่านก็เจ็บปวดพอแล้ว ครั้นเมื่อพี่สาววัยรุ่นของท่านถูกฆ้อนและหินทุบกระดูกนิ้วเท้าให้งอเข้าแล้วใช้ผ้ามัดแน่นให้เท้าลีบเล็กจนเน่าเปื่อย ดร. ซุนจึงคัดค้านเต็มที่..." พ่อปลายมักมีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ มาเล่าเสมอ

ระหว่างกรกฎาคม-สิงหาคม ปิดภาคการศึกษาฤดูร้อน พ่อพาปลายไปเที่ยวชมสถานที่สำคัญๆ ในปักกิ่งและรอบๆ ปักกิ่ง พ่อถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้ปลายรับทราบ พ่อบอกกับปลายว่า การเรียนวิชาประวัติศาสตร์นั้นอย่าเป็นนกแก้วนกขุนทอง ท่องขึ้นใจแต่ "ปี พ.ศ." ต้องตั้งคำถามด้วยว่า "ใคร" "อะไร" "ทำไม" และ "อย่างไร"

"ต้องมีความตั้งใจและไม่อายที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากคนอื่น" พ่อปลายก็เป็นเช่นว่านี้ บางครั้งออกไปเดินเล่นแถวสวนผักใกล้บ้าน พ่อใช้เวลาไม่น้อยซักไซ้ขอความรู้จากชาวสวนผักผ่านล่ามอยู่เสมอๆ

"ขงจื้อ** กล่าวไว้ว่า 'คนสามคนที่เดินมาด้วยกัน ต้องมีคนหนึ่งเป็นครูของเราแน่ๆ จงเลือกสรรแต่สิ่งที่ดีงามไว้เถิด'" พ่อพูดทิ้งท้าย

น้ำใสเย็นจากภูเขาชี้ช้าน ทางทิศตะวันตกของกรุงปักกิ่ง ไหลลงสู่ทะเลสาบคุนหมิง ดอกบัวสีชมพูคลี่กลีบบานเต็มที่ท่ามกลางสาหร่ายสีเขียวที่เริงระบำใต้ผืนน้ำ ลมพัดโชยกลิ่นหอมกรุ่นของเกสรสีเหลือง หมู่มัจฉาแหวกว่ายอย่างอิสระเสรี สะพานหินโค้ง ๑๗ ช่องทอดเงาสีขาวบนพื้นน้ำ ต้นหลิวโน้มตัวสู่ผิวน้ำ... เบื้องหน้าปลายนั้น ภูเขาชี้ช้านที่ทอดตัวสลับซับซ้อนคือฉาก

---

* ดร. ซุนยัดเซ็นหรือซุ้นจงซ้าน (พ.ศ. ๒๔๐๙ - ๒๔๖๘) บิดาแห่งสาธารณรัฐจีน

** ขงจื้อหรือขงจื่อ (พ.ศ. ๘ - พ.ศ. ๖๔) ปรัชญาเมธีชาวจีน

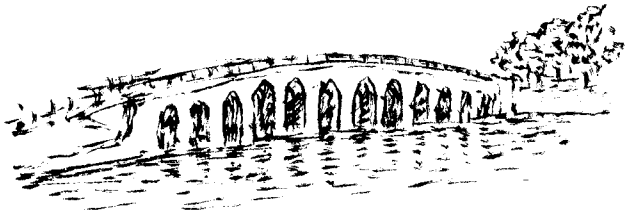

หลังของภาพวาดหมึกจีนที่ธรรมชาติกับสองมือมนุษย์ร่วมกันแต่งแต้ม ไม่ว่ามองใกล้มองไกล ล้วนเป็นทัศนียภาพที่งามตา ทำให้เกิดความรู้สึกเย็นฉ่ำชื่นอุรา

ปลายกิ่งเดินกิ่งวิ่งไปตามระเบียงยาวที่ลดเลี้ยวไปตามแนวทะเลสาบ เสาไม้สีเขียวรูปสี่เหลี่ยมเรียงรายสองข้าง รองรับหลังคาระเบียง บนขื่อมีภาพวาดสีเขียวๆ แดงๆ ภาพโน้นเป็นเรื่องในนวนิยายอมตะ "สามก๊ก"* ภาพนี้มาจากวรรณกรรมเรื่อง "ไซอิ๋ว"** และยังภาพจากวรรณกรรมเรื่อง "ความรักในหอแดง"*** ต้นไม้ ดอกไม้ ภูเขา ลำน้ำจากปลายพู่กันของจิตรกรนิรนามมีชีวิตชีวาชวนชม

สุดระเบียงยาวทางทิศตะวันตก เรือหินอ่อนลำหนึ่งลอยลำในทะเลสาบไม่ไกลจากฝั่ง

พ่อเช่าเรือประทุนลำหนึ่งท่องทะเลสาบคุนหมิง เจ้าหน้าที่ประจำเรือสองคนยืนบนกราบเรือคนละข้าง ใช้ไม้ไผ่ยาวถ่อเรือจนถึงกลางทะเลสาบ ไกลจากฝั่ง ไกลจากผู้คน เรือประทุนกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาพวาดหมึกจีน กลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับขุนเขาและลำน้ำ ยังไม่ทันถึงเที่ยง ปลายก็บ่นหิวแล้ว แม่หยิบข้าวห่อใบบัวออกจากตะกร้าส่งให้ปลาย บนข้าวสวยเมล็ดป้อมสั้นและเหนียว กลิ่นหอมของน้ำพริกแอปเปิ้ลเตะจมูก มีไข่เค็มผ่าครึ่งลูก ไข่แดงสีส้มจัดและหมูหวานเป็นของข้างเคียง ปลายจุ่มมือลงในทะเลสาบ

---

* "สามก๊ก" วรรณกรรมสมัยราชวงศ์หยวน ประพันธ์โดยโหลวกว้านจง

** "ไซอิ๋ว" วรรณกรรมสมัยราชวงศ์หมิง ประพันธ์โดยหวูเฉิงเอิ๋น

*** "ความรักในหอแดง" วรรณกรรมสมัยราชวงศ์ชิง ประพันธ์โดยเฉาซูเอ่อฉิน

น้ำเย็นยะเยือกจนต้องรีบชักมือขึ้นมา จากนั้นรีบใช้มือเปิบข้าวกับน้ำพริกแอปเปิ้ลจนหมดห่อ

แม่ปลายทำอาหารอร่อย ปักกิ่งไม่มีมะม่วง ไม่มีมะขาม แม่ก็ใช้แอปเปิ้ลชนิดที่มีรสเปรี้ยวมาดัดแปลงทำเป็นน้ำพริกแอปเปิ้ล ในฤดูร้อนมะเขือเทศสีแดงผลโตขายริมถนนเป็นกองๆ ในราคาแสนจะถูก กองละ ๑ เหมากว่าๆ ไม่ถึง ๒ เหมา แม่ซื้อมาทำแยมมะเขือเทศ สีแดงใสน่ารับประทาน เป็นที่ถูกอกถูกใจและถูกปากพ่อปลายกับปลาย

เมื่อข้าวเรียงเม็ดเต็มท้องแล้ว ปลายเร่งเร้าให้พ่อเล่าความเป็นมาของพระราชวังฤดูร้อนหยีเหอหยวนหรือเย็นหทัยราชนิเวศน์แห่งนี้

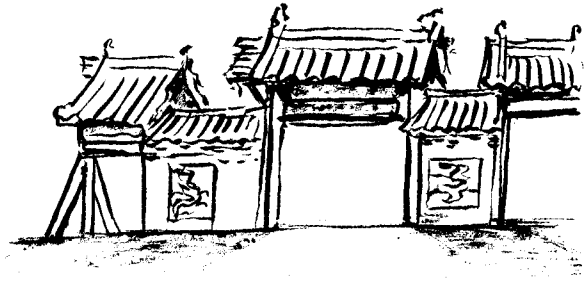

“เมื่อ ๘๐๐ กว่าปีก่อน สมัยราชวงศ์จิ๋นเริ่มสร้างที่นี่เป็นพระราชนิเวศน์ ต่อมาสมัยราชวงศ์หยวนได้ขุดลอกขยายทะเลสาบเป็นอ่างเก็บน้ำ หล่อเลี้ยงชาวเมืองปักกิ่งและรอบๆ เมืองปักกิ่ง มาสมัยราชวงศ์หมิงได้สร้างพระตำหนักบนเนินเขา จนกระทั่งปีที่ ๑๕ รัชสมัยเฉียนหลงแห่งราชวงศ์ชิง เพื่อเฉลิมฉลองพระชนมายุของพระราชชนนี พระจักรพรรดิเฉียนหลงได้พระราชทานสมญานามเนินเขาลูกนั้นว่า ‘ว่านโซ่วซ้าน’ หรือเขาหมื่นปี และพระราชทานนามทะเลสาบว่า ‘คุนหมิงหู’ หรือทะเลสาบคุนหมิง”

สายตาของพ่อปลายเพ่งมองไปยังเรือหินอ่อนที่อยู่ไกลลิบๆ ปลายรินน้ำชาจีนร้อนจากกระติกส่งให้พ่อ พ่อจิบน้ำชาพลางเล่าต่อไปว่า

"ปีที่ ๑๐ รัชสมัยเสียนเฟิง ทหารอังกฤษกับฝรั่งเศสเข้ารุกรานปักกิ่ง พระราชนิเวศน์แห่งนี้ได้ถูกทำลายอย่างหนัก หลังจากนั้น ๒๘ ปี ในพุทธศักราช ๒๔๑๑ พระนางซูสีไทเฮาทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้นำเงินงบประมาณกองทัพเรือมาบูรณะซ่อมแซม รวมทั้งสร้างเรือหินอ่อนที่เราเห็นเมื่อตะกี้นี้ และทรงเปลี่ยนชื่อสวนระลอกคลื่นเป็นสวนเย็นหทัย"

"ทำไมพระนางซูสีมีพระราชอำนาจสั่งการทำอะไรต่อมิอะไรได้คะ" ปลายถามอย่างสงสัย

"พระนางซูสีเป็นพระสนมเอกของจักรพรรดิเสียนเฟิง เมื่อสิ้นแผ่นดินของจักรพรรดิเสียนเฟิง พระราชโอรสวัยเยาว์ของพระนางได้สถาปนาเป็นจักรพรรดิถงจื้อ พระนางจึงทรงว่าราชการด้วยพระองค์เองหลังพระวิสูตรเรื่อยมาถึงสองแผ่นดิน จนถึงรัชสมัยจักรพรรดิกวงสูว์"

พ่อปลายชอบอ่านหนังสือ เวลาไปเดินเล่นในตลาดขายของเก่าแถวต้งต๋านทีไร มักซื้อหนังสือติดมือกลับบ้าน บนชั้นหนังสือมีหนังสือจักรๆ วงศ์ๆ เป็นภาษาอังกฤษอยู่หลายเล่ม จึงไม่แปลกที่พ่อรู้เรื่องประวัติศาสตร์จีนเป็นอย่างดี

"ครั้นปีที่ ๒๖ รัชสมัยกวงสูว์ ตรงกับพุทธศักราช ๒๔๔๓ กองทหาร ๘ มหาประเทศทำลายเย็นหทัยราชนิเวศน์อีกเป็นซ้ำสอง วัดหลังใหญ่บนเนินเขาและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ กลายเป็นเถ้าธุลี"

"แล้วยังพระราชวังหยวนหมิงหยวนอีก ถูกเผาเรียบเป็นหน้ากลอง เหลือแต่เสาหินไม่กี่ต้น..." น้ำเสียงของพ่อปลายบ่งถึงความเสียดาย

ปลายเดินตามพ่อเข้าไปในประตูประวัติศาสตร์ นึกถึงอยุธยากรุงเก่าของเรา นึกถึงภาพปรักหักพังของวัดพระศรีสรรเพชญ ไม่ว่าจะเป็นที่ไหนเมื่อใด ผลลัพธ์จากสงครามมิได้แตกต่างกันเลย ปลายอยากรู้ว่า จิตใจของผู้กระหายสงครามนั้นทำด้วยอะไร ทำไมจึงเหี้ยมโหดปานนี้

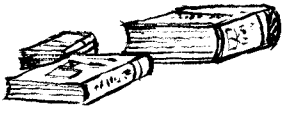

๑๔
กีฬา กีฬาเป็นยาวิเศษ...

เมื่อตอนเด็กๆ ปลายไปดูการแข่งขันฟุตบอลที่มหาวิทยาลัยธรรมจักร เสียงเพลงกราวกีฬา ดังกระหึ่มทั่วสนามบอลล์

"กีฬา กีฬาเป็นยาวิเศษ แก้กองกิเลสทำคนให้เป็นคน ผลของการฝึกตน เล่นกีฬาสากล ตาละล้า....."

พี่ๆ นักกีฬาแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว และมีพละกำลัง

ปลายดูด้วยความชื่นชม แต่ปลายยังไม่มีโอกาสเป็นนักกีฬากับเขาสักที

แล้วความฝันของปลายก็กลายเป็นจริง มีวันหนึ่งผิงผิงบอกว่า ทีมบาสเกตบอลของห้อง ม. ๒/๒ ขาดลูกทีมคนหนึ่ง ไม่รู้ว่าปลายอยากร่วมทีมด้วยหรือไม่

"ฉันนะหรือที่เธอชวนร่วมทีม จะไหวหรือ เดี๋ยวทำให้ทีมบาสห้องเราแพ้นะ จะบอกให้" ปลายลังเลที่จะตอบรับคำชวน

"เอาเถอะน่า ครูจ๊างรับปากว่าจะฝึกให้เธอเป็นพิเศษ" ผิงผิงกล่าวอย่างมั่นใจ

"อีกอย่างหนึ่ง จะแพ้จะชนะไม่สำคัญ ฝึกฝนร่างกายให้แข็งแรงและเสริมมิตรภาพระหว่างพวกเรากันเองสำคัญกว่า" ผิงผิงมักจะมีเหตุผลในการโน้มน้าวใจผู้ฟังเสมอ

หลังเลิกเรียนตอนเย็น ปลายอยู่ในแถวของทีมบาสเกตบอลด้วยคนหนึ่ง ลูกบอลกลมๆ ใช่จะว่าง่าย พอนิ้วมือทั้งห้าสัมผัสลูกบอลแรงหน่อย มันก็กระเด้งเสียสูง ปลายพยายามเลี้ยงลูกบอลให้กระเด้งขึ้นลงในระดับเอว ครูจ๊างคอยให้กำลังใจอยู่ข้างๆ พร้อมทั้งสาธิตให้ปลายดู เท้าทั้งสองของครูจ๊างลอย

เหนือพื้นดินที่บดจนแข็งเรียบ มือขวาค่อยๆ กระดกลูกบอลลงถุงตาข่ายที่แขวนบนแผ่นไม้

ฝึกซ้อมเช่นนี้ทุกเย็นเป็นเวลา ๑ เดือน ปลายได้รับเลือกให้เป็นปีกซ้ายของกองหน้า

"จีย้าหยิว จีย้าหยิว" เสียงเชียร์ดังก้อง นักกีฬาก็เหมือนรถยนต์ขับเคลื่อนด้วยน้ำมัน "เติมน้ำมัน" แล้วเรี่ยวแรงก็จะพรั่งพรูออกมาเต็มที่

ปลายแย่งลูกบอลมาได้ วิ่งพลางเลี้ยงลูกบอลพลาง โยกตัวซ้ายทีขวาทีหลบกองหลังของทีมคู่แข่ง แนวป้องกันหนาแน่นจนไม่สามารถแทรกตัวเข้าใกล้เขตหวงห้าม ทันใดนั้นผิงผิง กองหน้าที่ทำหน้าที่ศูนย์กลาง วิ่งเข้ามาด้านขวาของปลาย ปลายโยนลูกบอลให้ผิงผิง ผิงผิงอาศัยจังหวะที่ทีมคู่แข่งไม่ทันระวังระไว กระโดดลอยตัว ๓ ก้าว วางลูกบอลลงห่วงอย่างแม่นยำ

๕๗ ต่อ ๕๕ ทีมบาสเกตบอลห้อง ม. ๒/๒ ชนะอย่างเฉียดฉิว

"พวกเธอเล่นได้ดีมาก เล่นกันเป็นทีม ร่วมมือกันทะลวงแนวป้องกันของทีมคู่แข่ง" ครูจ๊างเอ่ยปากชม

เย็นวันรุ่งขึ้น ทีมบาสเกตบอลห้อง ม. ๒/๒ รวมตัวกันที่ลานบาสเกตบอลเช่นเคย จากนั้นออกวิ่งไปยังถนนเลียบกำแพงพระราชวังต้องห้าม แล้ววิ่งย้อนกลับมาที่ลานบาสเกตบอลอีก ครูจ๊างออกคำสั่งให้แบ่งเป็น ๒ ทีมย่อย ผลัดกันรุกผลัดกันรับ.....

ฤดูหนาวมาเยือนอีกคำรบหนึ่ง เพียงแต่เห็นต้นไม้ไร้ใบแห้งโกร๋นก็รู้ถึงความหนาวเหน็บ คืนใดที่มีหิมะตกลงมา เกร็ดหิมะเหมือนแก้วผลึกแวววาวรวมตัวเป็นลำแสง แสงนี้จับไปที่ใดก็ดูสว่างไสวไปหมด ไม่ว่าบ้านเรือน รถรา และผู้คน หิมะค้างคาอยู่บนกิ่งไม้และหลังคาบ้านได้ไม่นานนัก เมื่อดวงอาทิตย์ขึ้น ก็ละลายเป็นน้ำ เหลือแต่หิมะบนพื้นดินที่ยังไม่ละลาย

ช่วงพักระหว่างคาบวิชา เด็กๆ วิ่งกรูออกไปบริเวณลานหน้าห้องเรียน สงครามขว้างปาก้อนหิมะเกิดขึ้นอย่างสนุกสนาน บางคนที่ซนหน่อย ปั้นหิมะให้เป็นก้อนกลมๆ แล้วยัดเข้าไปคอปกเสื้อด้านหลังของเพื่อน เสียงร้อง

เจี๊ยวจ๊าวตามมา

ปลายกับผิงผิงช่วยกันปั้นหิมะเป็นก้อนกลม แล้วนำไปกลิ้งไปกลิ้งมาบนหิมะหนาบนพื้น ก้อนหิมะใหญ่ขึ้นใหญ่ขึ้น จนทั้งสองคนไม่มีแรงดันให้มันกลิ้งได้อีก ปลายใช้ฝ่ามือโกยหิมะมาแต่งก้อนหิมะจนมีขนาดสูงเกือบเท่าตนเอง ถุงมือนวมเปียกชุ่มไปหมด

เสียงกริ่งดังขึ้น ชั่วโมงเรียนเริ่มขึ้นอีก คุณครูบรรยายอะไรบ้าง ปลายฟังไม่รู้เรื่อง ใจอยู่กับก้อนหิมะที่ปั้นค้างไว้ อยากให้เวลา ๕๐ นาทีในห้องเรียนผ่านไปเร็วๆ

ช่วงพักเรียนที่ ๒ ปลายกับผิงผิงช่วยกันปั้นหิมะก้อนกลมอีกลูกหนึ่ง คราวนี้ก้อนหิมะไม่ใหญ่นัก ขนาดเท่าหัวคน ผิงผิงค่อยๆ ยกก้อนหิมะนี้วางบนหิมะก้อนใหญ่อย่างเหมาะเหม็ง

ตุ๊กตาหิมะกว่าจะตกแต่งเสร็จก็เป็นช่วงพักเรียนที่ ๓ ผิงผิงวิ่งไปขอเศษหัวแครอทสีส้มจากโรงครัว ปักหัวแครอทลงตรงกลางหิมะก้อนเล็ก ดูประหนึ่งจมูกแหลมที่ยื่นออกมา ถ่านหินสีดำ ๒ ก้อนแปะเป็นนัยตา ๒ ข้าง ส่วนกิ่งไม้เล็กดัดงอโค้งเป็นรูปปาก

“เอ๊ะ ดูจะขาดๆ อะไรไปนะ” ผิงผิงพูดพลางคว้าเอาไม้กวาดมาเสียบเฉียงๆ ไว้บนหิมะก้อนใหญ่

“นั่นเป็นแขนกับมือใช่ไหม” ปลายถามผิงผิง แล้วทั้งสองก็หัวเราะด้วยความพออกพอใจ

พักเที่ยง เสียงลำโพงเรียกเหล่าผ้าพันคอแดงให้รวมพลที่สนามกีฬา

“ประเดี๋ยวพวกเราช่วยกันกวาดหิมะบนทางเดินในโรงเรียนและฟุตบาทบริเวณหน้าโรงเรียนไปจนถึงสี่แยกไฟแดง ถ้าทิ้งไว้นานเดี๋ยวกลายเป็นน้ำแข็ง ใครเดินไปเดินมาอาจจะลื่นหกล้ม” หลี่หยิงบอกกับทุกคน

ผิงผิงดึงไม้กวาดออกมาเพื่อจะไปกวาดหิมะที่ปกคลุมทางเดิน ทันใดนั้นตุ๊กตาหิมะตัวนั้นกลายเป็นตุ๊กตาแขนด้วนมือกุด

เย็นวันนั้น ทีมบาสเกตบอลไม่ได้ฝึกซ้อม หิมะหนายังคงปกคลุมสนาม

บาสเกตบอล ปลายแอบกระซิบบอกผิงผิง

"เธอช่วยติววิชาพีชคณิตให้ทีนะ วันนี้ฉันเรียนไม่รู้เรื่องเลย"

ในช่วงฤดูหนาวที่ยาวนาน น้ำในคูคลองและบึงใหญ่จับตัวเป็นน้ำแข็ง อุณหภูมิยิ่งต่ำ น้ำแข็งยิ่งหนา สวนสาธารณะกั้นพื้นที่ส่วนหนึ่งของบึงเป็นลานสเก็ตธรรมชาติ พื้นผิวน้ำแข็งตะปุ่มตะป่ำ ใบมีดของรองเท้าสเก็ตขูดขีดเป็นรอยลึก ทางสวนบำรุงรักษาด้วยการราดน้ำบนผืนน้ำแข็งในตอนกลางคืน น้ำจับตัวเป็นน้ำแข็งอย่างรวดเร็ว ราดน้ำครั้งเดียวไม่พอ ก็ราดซ้ำอีก ๒-๓ ครั้ง เป็นเช่นนี้ ผิวน้ำแข็งก็จะลื่นเรียบดังกระจก

ลานสเก็ตของสวนจ๊งซ้านอยู่ใกล้โรงเรียนที่สุด ปลายมาเล่นสเก็ตที่นี่เสมอ กางเกงนวมหนาทำให้ไถลลื่นหกล้มอย่างไรก็ไม่รู้สึกเจ็บ

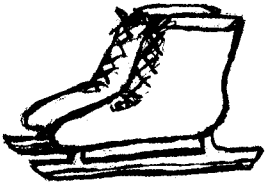

๑๕
ยามดอกเหมยบาน

สวนจ๊งซ้าน ซึ่งขนานนามเพื่อเป็นเกียรติแก่ ดร. ซุนยัดเซน มีต้นเหมยอยู่หลายต้น ปลายสังเกตหน่อตูมงอกออกมาจากกิ่งต้นเหมยที่ไร้ใบ อากาศในเวลานั้นยังหนาวเย็นอยู่ หลังจากนั้นราว ๑ สัปดาห์ แสงแดดยามเช้าอ่อนละมุนและค่อยๆ อบอุ่นขึ้นเมื่อดวงอาทิตย์อยู่เหนือศีรษะ หน่อตูมสีเขียวอ่อนดูดซึมความอบอุ่นของดวงอาทิตย์ ปริแตกเป็นกลีบดอกไม้สีชมพูอ่อน บางวัน ดวงอาทิตย์หลบไปอยู่หลังแผ่นฟ้าสีเทามัวๆ ลมหนาวพัดพาเกร็ดหิมะตกลงมาจากฟากฟ้า แต่กระนั้นดอกเหมยยังคงชูช่อต้านลมหนาวอย่างมิได้หวั่นไหว ดอกเหมยบานเต็มที่และบานสะพรั่งอยู่นาน ครั้นกลีบดอกไม้สีชมพูร่วงหล่นแทบเท้าใต้ต้นเหมย ก็ถึงคราวที่ใบสีเขียวผลิเต็มต้น

ยามดอกเหมยบาน หมายถึงวันตรุษจีนหรือวันแห่งฤดูใบไม้ผลิมาถึง

คืนวันสุกดิบ ครูจิ้นชวนปลายไปฉลองวันตรุษจีนที่ห้องพัก

"บ้าน" ของครูจิ้นอยู่ในบริเวณหอพักอาจารย์ ก่อนก้าวเข้าไปในบ้านปลายเห็นแผ่นป้ายตัวหนังสือภาษาจีนบนแผ่นกระดาษสีแดงติดอยู่เหนือประตู

"ฉลองวันตรุษจีน" ด้านซ้ายของประตูมีแผ่นป้ายกระดาษสีแดงติดตามแนวตั้งเขียนว่า "ทุกคนเริงร่า" ด้านขวาเขียนว่า "สุขสันต์ถ้วนหน้า"

ครูจิ้นยังโสดอยู่ "บ้าน" ของครู ที่แท้แล้วคือห้องสี่เหลี่ยมไม่ใหญ่นักห้องหนึ่ง โต๊ะ ตู้ เตียง เก้าอี้มีพร้อม เป็นทั้งห้องนอน ห้องทำงาน ห้องรับแขก และห้องครัว ตรงกลางห้องมีเตาถ่านหินเหมือนห้องพักปลาย แต่พิเศษกว่าก็คือมีหม้ออะลูมิเนียมวางอยู่บนนั้น

กิ่งเหมยก้านยาว ๒ กิ่งปักอยู่ในแจกัน ดอกเหมยแรกแย้มส่งกลิ่นหอมระรื่น

"วันนี้ครูเป็นแม่ครัว ทำเจี่ยวจือให้หนูกิน"

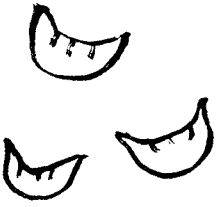

"เจี่ยวจือ" รูปร่างคล้ายแป้งสิบ ทว่าแป้งหนาและกระด้างกว่า ด้วยรูปลักษณ์ที่เหมือนเงินแท่งโบราณของจีน ในวันตรุษจีน การรับประทานเจี่ยวจือเป็นสัญญลักษณ์ของเงินทองไหลมาเทมา แต่ในยุคพรรคคอมมิวนิสต์จีนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน ความคิดจิตใจสำคัญกว่าวัตถุ ดังนั้นการกิน "เจี่ยวจือ" ถือเป็นเพียงประเพณีที่สืบทอดกันมานมนานเท่านั้นเอง

ครูจิ้นหยิบเจี่ยวจือที่ปั้นเสร็จแล้วโยนลงในน้ำที่กำลังเดือดพล่าน เจี่ยวจือจมดิ่งลงก้นหม้ออะลูมิเนียม เพียงอึดใจก็ถีบตัวลอยเหนือน้ำ

"มันยังไม่สุกดี ต้องรออีกสักครู่" ว่าแล้วครูจิ้นเทน้ำเย็นลงในหม้อ รอจนน้ำในหม้อเดือดอีกครั้ง จึงใช้กระชอนช้อนเจี่ยวจือขึ้นมา

เจี่ยวจือไส้ผักกาดขาวกับหมูสับรสกลมกล่อม ยิ่งเมื่อได้จิ้มน้ำส้มสีน้ำตาลจางๆ แล้ว และกัดกลีบกระเทียมสดรสเผ็ดตามไปด้วยทำให้ชูรสยิ่งขึ้น

นอกจากเจี่ยวจือแล้ว ปลายังได้ลิ้มรสปลาต้มเค็มหอมหวนด้วยกลิ่นของซีอิ๊วดำ

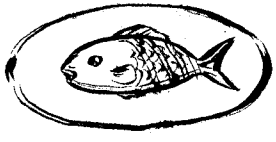

"วันตรุษจีนทุกบ้านต้องกินปลา" ครูจิ้นห่อปากพูดเมื่อเปล่งเสียง "หยูว์" ลักยิ้มที่แก้มของครูจิ้นพลอยบุ๋มลึก

"คำว่าปลากับคำว่ามีเหลือกินเหลือใช้ในภาษาจีนเสียงพ้องกัน วันปีใหม่กินปลาจะได้มีเหลือกินเหลือใช้ตลอดทั้งปีไงล่ะ" ครูจิ้นอธิบายตามที่เข้าใจ

หูฟังครูจิ้นอธิบายพลาง มือขวาใช้ตะเกียบคีบเนื้อปลาเข้าปากเคี้ยวตุ้ยๆ ถ้าได้หอมซอย พริกขี้หนูหั่น บีบมะนาวหน่อย คลุกข้าวกิน คงอร่อยไม่แพ้ปลาทูต้มเค็ม ปลายคิดเช่นนั้น

"หยวนเซี้ยว" ขนมแป้งข้าวเหนียวก้อนกลมสีขาว ไส้ถั่วลิสงกับงาบดผสมน้ำตาล ดูแล้วคล้ายกับขนมโคยังไงยังงั้น เป็นของหวานมื้อนั้น

"จริงๆ แล้วชาวบ้านจะกินหยวนเซี้ยวในเทศกาลโคมไฟ คือหลังวันตรุษจีนไปแล้ว ๑๕ วัน ตรงกับคืนวันเพ็ญ แต่วันนี้เราฉลองวันตรุษจีนและวันโคมไฟพร้อมๆ กัน" ครูจิ้นบอก

หยวนเซี้ยวลอยฟ่องในน้ำสีขาวขุ่น ปลายตักใส่ปากไม่รอช้า กระพุ้งแก้มแทบพอง เมื่อกัดขนมหยวนเซี้ยว ร้อนอย่าบอกใครเชียว

ปลายเจ็บตัวมาแล้วหลายครั้งเพราะความซุ่มซ่ามอย่างนี้ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่บ้านสีลม ปลายวิ่งไปเหยียบยอดกรวยแหลมคมสำหรับทำหน้าขนมเค้กของแม่ ตอนนั้นพ่อปลายลี้ภัยการเมืองไปต่างประเทศ แม่ปลายทำขนมเค้กขายเพื่อหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว ฝ่าเท้าของปลายอาบด้วยเลือดสีแดง เจ็บก็เจ็บ แต่ปลายกลัวถูกแม่ดุว่าซุ่มซ่าม จึงวิ่งไปรอบๆ บ้าน แม่ตาม "ลายแทง" ที่เป็นหยดเลือดจนพบปลายนั่งขดตัวร้องไห้อยู่มุมห้อง.....

"อร่อยไหม ปู้หวา" เสียงอ่อนโยนของครูจิ้นทำให้ปลายตื่นจากภวังค์

"ชิ้นชุ้นหรูยี่ ซูเอ่สีจิ้นปู้" ครูจิ้นกล่าวอวยพรปลายให้ "วันตรุษจีนสมประสงค์ดังใจหมาย การเรียนประสบแต่ความก้าวหน้า"

ปลายน้อมรับพรอันประเสริฐด้วยความเบิกบานใจ

"จู้หนินเจี๋ยนคั้ง ชิ่งฝู" ปลายถือโอกาสกล่าวอวยพรครูจิ้นให้มีสุขภาพแข็งแรงและมีความสุขด้วยเช่นกัน

๑๖
สวนสนามวันเมย์เดย์

เดือนเมษายน ทางโรงเรียนคัดเลือกนักกีฬาจากทีมกีฬาต่างๆ เป็นตัวแทนนักกีฬาไปร่วมสวนสนามวันเมย์เดย์ ปลายพยายามยืดตัวให้สูงขึ้นเผื่อจะเข้ามาตรฐานความสูงของนักกีฬาที่กำหนดไว้

"เหลียนเหลียน ผิงผิง ปู้หวา..." เสียงเรียกชื่อตัวแทนนักกีฬา

ทุกๆ วันหลังเลิกเรียน ปลายฝึกเดินสวนสนาม เสียงนกหวีดดัง "ปรี๊ดปรี้ ปรี๊ด" แขนขวาพับงอเป็นมุมฉากสูงระดับอก แขนซ้ายเหวี่ยงไปข้างหลังพร้อมๆ กับขาซ้ายยกสูงไปข้างหน้า แล้วจึงวางราบบนพื้น สลับไปสลับมา

"ซ้าย ขวา ซ้าย" ครูจ๊างเป็นผู้ฝึกให้จังหวะ ครูจ๊างจงใจหยุดอยู่กับคำว่า "ซ้าย" นักกีฬาเหมือนหุ่นยนต์ที่ได้รับคำสั่งจากเครื่องรีโมทคอนโทรล ชะงักนิ่งอยู่กับที่ในท่าก้าวขาซ้าย ครูจ๊างค่อยๆ เดินตรวจดูทีละแถว ถ้ามีไม้บรรทัดวัดมุมฉาก ครูจ๊างคงจะใช้วัดมุมฉากขาซ้ายของทุกคนให้เท่ากัน

ก่อนหน้าวันเมย์เดย์ ๒ วัน ในคืนวันที่ ๒๙ เมษายน มีการฝึกซ้อมใหญ่ ณ บริเวณถนนฉางอาน หน้าจตุรัสเทียนอันเหมิน ทุกๆ หน่วยงานและสถาบันฝึกซ้อมกันมาอย่างดี กองทัพนักกีฬาเดินพี่บพับอย่างพร้อมเพรียงกัน

เช้าวันที่ ๑ พฤษภาคม ท้องฟ้ายังมืดสลัวอยู่ ปลายลุกจากเตียง พับผ้าห่มนวมวางไว้ปลายเตียง ดึงผ้าปูที่นอนจนเรียบตึง จากนั้นคว้ากะละมังเคลือบลายดอกโบตั๋นสีแดง ใส่สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ไม่ลืมที่จะหยิบผ้าขนหนูพาดบ่า ตรงไปยังห้องน้ำรวม

กลับเข้ามาสวมชุดนักกีฬาผ้ายืดสีแดงเลือดหมู แขนเสื้อและขากางเกงสั้นกุด คอกลมคว้านลึก แบบเดียวกับชุดนักกีฬายิมนาสติก พิเศษหน่อยเดียว

ตรงเอวคาดด้วยเกลียวเชือกสีเดียวกับเสื้อ

อากาศข้างนอกหนาวเย็น ปลายคว้าเสื้อโค้ทนวมมาสวมทับไว้

รถโรงเรียนพาเหล่านักกีฬามาตั้งแถวรอที่ถนนเปี่ยฉือจือ ตามกำหนดการ ขบวนนักกีฬาเริ่มออกเดินขบวนในเวลา ๑๑ นาฬิกา แต่นี่ยังไม่ทัน ๗ โมงเช้าเลย หน่วยพลาธิการเอาขนมปังกับผลไม้มาแจก ปลายรีบกินให้อิ่มท้อง เวลายังเหลือเฟือ กำลังเซ็งอยู่ไม่รู้จะทำอะไรดี ผิงผิงทำท่าคลำหาของในกระเป๋าเสื้อโค้ท

"ดูนี่ซิ" ผิงผิงชู "เจี้ยนจือ" ให้ดู

เงินอีแปะ ๓-๔ อันร้อยเข้าด้วยกัน ตรงปลายมีแผ่นยางรองอยู่ ตรงหัวผูกด้วยขนไก่ ๓ ก้านให้เกิดความสมดุล "เจี้ยนจือ" เป็นของเล่นที่ไม่ต้องไปซื้อหา ใครๆ ก็ทำเป็น

ผิงผิงโยนเจี้ยนจือขึ้นไป เมื่อมันตกลงมาก็ใช้สันเท้าขวารองรับ เจี้ยนจือกระเด้งขึ้นลงตามจังหวะ

ใครสามารถเตาะเจี้ยนจือได้มากครั้ง คนนั้นก็ชนะ

ผิงผิงเตาะเจี้ยนจือเก่งกว่าใคร เดี๋ยวใช้สันเท้าขวารองรับ เดี๋ยวกระโดดขึ้นไปใช้สันเท้าซ้ายรองรับ

"หนึ่งร้อย" ปลายช่วยนับจำนวนครั้งที่เจี้ยนจือกระเด้งขึ้นลง

ผิงผิงเองชักจะเหนื่อยแล้ว เลยชวนให้เตาะเจี้ยนจือแบบล้อมวง เด็กผู้หญิงล้อมวงกันเตาะเจี้ยนจือ คนละทีสองที เป็นที่สนุกสนาน จนได้เวลาตั้งแถว

ปลายถอดเสื้อโค้ทฝากไว้กับหน่วยพลาธิการ แสงแดดแหวกม่านเมฆออกมา แม้แขนขาเปลือยเปล่าก็ไม่ถึงกับหนาว เพียงแต่รู้สึกเย็นนิดๆ เมื่อลมโชยมากระทบผิวหนัง

ปลายเป็นคนที่ ๓ จากขวาของแถวแรก แต่ละแถวเรียงหน้ากระดาน ๕๐ คน จากแถวแรกถึงแถวสุดท้ายนับได้ ๖๐ แถว

"อกผาย ไหล่ผึ่ง น่องตรง เข่าชิด" เสียงครูจ้างกำชับอีกทีก่อนออกเดิน

นับตั้งแต่สถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ วันผู้ใช้แรงงานสากลซึ่งตรงกับวันที่ ๑ พฤษภาคม และวันชาติจีนในวันที่ ๑ ตุลาคมของทุกปี ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนและผู้นำรัฐบาลจีนปรากฏตัวบนประตูเทียนอันเหมิน การปรากฏตัวนี้ทำให้รู้ว่า ใครคือผู้มีอำนาจในแผ่นดิน

ประชาชนเรือนแสนเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบในบริเวณจตุรัสเทียนอันเหมิน วันชาติจีนปีกลาย ปลายก็อยู่ในฝูงชนนี้ คอยชูช่อดอกไม้กระดาษสีสดโบกไหวไปมา สลับกับการเปล่งคำขวัญสรรเสริญผู้นำและพรรคคอมมิวนิสต์จีน

วันนี้เฉกเช่นเคย ชายหนุ่มหญิงสาวเชิญธงชาติจีนสีแดง มุมซ้ายด้านบนมีดาว ๕ ดวง ด้วยท่วงท่าสง่างาม นำริ้วขบวนเข้าสู่บริเวณสวนสนาม ตามด้วยขบวนของกองทัพปลดแอกประชาชนจีน อาวุธยุทโธปกรณ์ครบครัน เสียงเครื่องบินขับไล่กระหึ่มเหนือน่านฟ้า จากนั้นเป็นขบวนของผู้ใช้แรงงาน ชาวไร่ชาวนา ประชาชน นักกีฬา นักแสดง...

เมื่อกองทัพนักกีฬาเดินผ่านอัฒจันทร์ด้านตะวันออกหน้าสวนวัฒนธรรมประชาชนผู้ใช้แรงงาน ปลายใช้หางตาชำเลืองมองหาพ่อกับแม่ ปลายทราบว่า วันชาติจีนและวันเมย์เดย์ของทุกปี พ่อกับแม่ได้รับเชิญมาชมการสวนสนามด้วย

นักกีฬาเดินด้วยฝีเท้าฉับไว ฉับๆ ไม่กี่ก้าวก็เดินมาถึงหน้าประตูเทียนอันเหมิน ประธานเหมากับผู้นำของจีนยืนตรวจพลอยู่บนหอประตู

“เหมาจู่สีว่านสุ้ย” เสียงเปล่งคำขวัญให้ “ประธานเหมาจงเจริญ” ดังสนั่นทั่วจตุรัส

ไกลลิบๆ เกินกว่าที่ปลายจะเห็นหน้าตาท่าทางของประธานเหมา หลังจากขบวนแถวเลิกแล้ว ผิงผิงบอกกับปลายด้วยความลิงโลดว่า

“ประธานเหมาโบกมือทักฉันด้วยละ”

“ตั้งไกลโข ประธานเหมามองเห็นเธอได้ยังไงกัน” ปลายขัดคอผิงผิง

คืนวันนั้น ปลายกลับมาที่จตุรัสเทียนอันเหมินอีกครั้งกับเพื่อนๆ ลานกว้างใหญ่พลันเล็กลงถนัดตา ผู้คนเบียดเสียดกันจับมือร้องรำทำเพลง ฝูงชนโฮ่ร้องด้วยความลิงโลดเมื่อม่านฟ้าสว่างไสวด้วยดอกไม้ไฟ เบญจมาศดอกใหญ่แตกกระจายเป็นดอกเล็กๆ หลากสีระยิบระยับกลางอากาศ ประตูเทียนอันเหมินสูงทะมึนพลอยสว่างไสวไปด้วย วันเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ประตูสู่สรวงสวรรค์ของพระจักรพรรดิได้แลเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคมจีน จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบสาธารณรัฐ จากระบอบสาธารณรัฐสู่ระบอบสังคมนิยม และจะเป็นประจักษ์พยานทุกๆ ลมหายใจของประชาชนจีนตราบตลอดไป

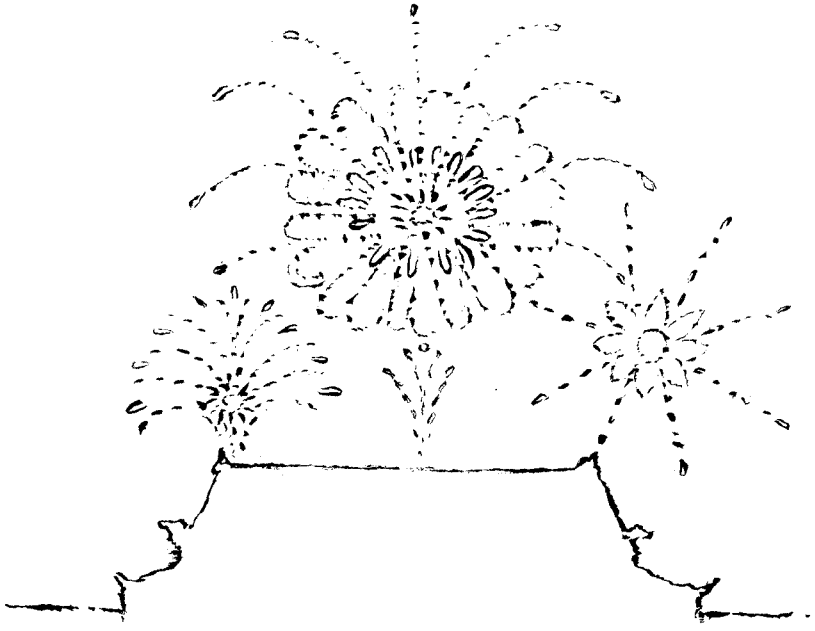

๑๗
ต้นไม้มิตรภาพ

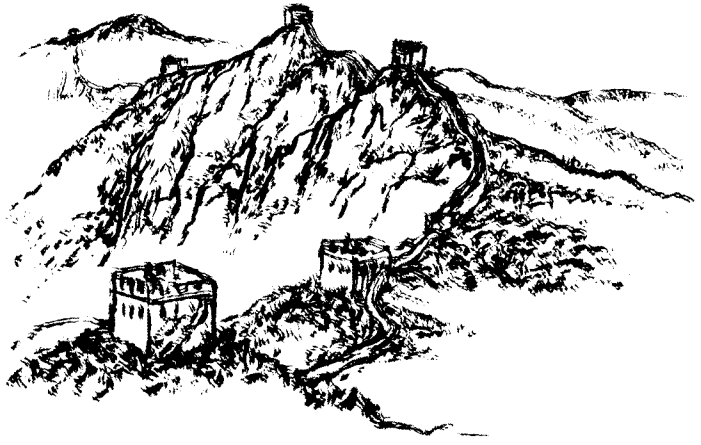

รถไฟค่อยๆ ขับเคลื่อนขึ้นไปตามไหล่เขา รถจักรคันหนึ่งลากจูงอยู่ข้างหน้า รถจักรอีกคันหนึ่งอยู่ท้ายขบวนดันอยู่ข้างหลัง ควันสีขาวจากปล่องไฟของรถจักรลอยสูงสู่ยอดเขา จนไม่สามารถจำแนกได้ว่า ไหนคือควัน ไหนคือเมฆ

"เราเหล่านักธรณีวิทยา มุ่งสู่ขุนเขาลำเนาไพร แสวงแร่ธาตุ ทรัพย์ในดิน เพื่อสร้างสรรค์ปิตุภูมิ..."

เสียงเพลง "นักธรณีวิทยา" อันเป็นเพลงโปรดของนักเรียนห้อง ม. ๒/๒ ดังก้องโกรกเขา ผู้โดยสารในตู้รถไฟพลอยครึกครื้นไปกับความสดชื่นและมีชีวิตชีวาของเด็กผู้หญิงเหล่านี้

กำแพงเมืองจีนไต่เลื้อยไปตามสันเขา ลดเลี้ยวเคี้ยวคด สูงๆ ต่ำๆ จากยอดหนึ่งเชื่อมต่อไปอีกยอดหนึ่ง และเชื่อมต่อไปเรื่อยๆ จากชายฝั่งทะเลตะวันออกซ้านไห่กว๊านจรดที่ราบสูงตะวันตกจียู่กว๊านยาวถึง ๑ หมื่น ๒

พันลี้หรือ ๖,๐๐๐ กิโลเมตร เป็นแนวป้องกันภัยผู้รุกรานด้านเหนือของประเทศจีน

"ปู้หวา ดูนั่นชิ กำแพงหมื่นลี้" ผิงผิงชี้ชวนให้ปลายดู

บริเวณสถานีรถไฟชิงหลุงเฉียว มองไปข้างหน้า เหลียวดูข้างหลัง หรือแลไปทางซ้ายขวา ล้อมรอบด้วยกำแพงยักษ์ จนปลายไม่รู้ว่าจะหันไปดูทางไหน

เท้าทั้งสองพาปลายขึ้นมาบนกำแพงยักษ์ เพื่อนๆ ชวนกันวิ่งไปยังแท่นคบไฟบนยอดเขา กว่าจะถึงจุดหมาย ปลายวิ่งๆ หยุดๆ ไม่รู้สักกี่ครั้ง เสื้อเปียกชุ่มด้วยเหงื่อ

ขนาดสองมือเปล่า ไม่ได้แบกหามสัมภาระ ยังเหนื่อยขนาดนี้ แล้วชาวจีนสมัยโบราณเมื่อสองพันห้าร้อยปีก่อนเรื่อยมาถึงราชวงศ์หมิงเมื่อ ๔-๕ ร้อยกว่าปีก่อนนี้ ช่างมีความเพียรพยายามเสียเหลือเกิน อิฐแต่ละก้อน หินแต่ละก้อน ก่อเป็นกำแพงหมื่นลี้ แลกด้วยหยาดเหงื่อ เลือด และน้ำตาของชาวบ้านที่ถูกจักรพรรดิเกณฑ์มาใช้แรงงาน สร้างตำนานเล่าขานตราบเท่าทุกวันนี้

ต้นไม้ใบหญ้าต้นเตี้ยๆ สีเขียวเข้มปกคลุมขุนเขาที่ตะปุ่มตะป่ำด้วยก้อนหินใหญ่น้อย แซมด้วยดอกไม้ป่าสีขาว เหลือง และม่วง เมื่อต้องลม พริ้วไหวดังระลอกคลื่นลีมรกต

ที่นี่ ต้นไม้ยืนต้นมีน้อยมาก พอจะเห็นต้นซ้านจ๊าขึ้นประปราย ในฤดูหนาวกับต้นฤดูใบไม้ผลิ ลมหนาวจากไซบีเรียพัดพากรวดทรายจากทะเลทรายโกบีปลิวว่อนไปทั่ว รัฐบาลจีนจึงระดมประชาชนปลูกต้นไม้เป็นแนว "กำแพงสีเขียว" เพื่อป้องกันลมและทราย

ผิงผิงแสดงความจำนงกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขต นักเรียนห้อง ม. ๒/๒ ขอร่วมสร้างกำแพงสีเขียวด้วย

จอบ เสียม พลั่ว อยู่ในมือของปลาย ผิงผิง เหมาเหมา แล้วยังถังน้ำ ๒ ใบหาบบนไหล่ของครูจ๊าง ส่วนเหลียนเหลียน ชิ้งชิ้ง เหวินหลาน เหม่ยฮะหวา ช่วยกันพยุงพันธุ์ต้นแอปเปิ้ล ต้นท้อ ต้นสาลี่ สูง ๑ เมตรกว่าๆ

อย่างทะนุถนอม

เสียงจอบกระทบก้อนหินดังแชะๆ บางครั้งฟันไปกระทบหินก้อนใหญ่เป็นประกายไฟเหมือนสายฟ้าแลบ

เจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตบอกให้เด็กๆ ขุดหลุมดินเป็นรูปเกล็ดปลา

"หลุมดินในลักษณะนี้ จะช่วยกักเก็บน้ำไว้หล่อเลี้ยงต้นไม้"

คนนี้ขุด คนนั้นเก็บเศษก้อนหินเรียงไว้ปากหลุม อีกคนหนึ่งพรวนดิน ไม่ช้าก็ได้หลุมดินรูปเกล็ดปลาตามจำนวนที่ต้องการ

ไหล่เขาบริเวณด้านล่างของกำแพงยักษ์ ต้นไม้ที่เพิ่งลงดินเรียงรายเป็นแนว รับแสงแดดและสายลม

น้ำ ๒ ถังที่ครูจ๊างหาบขึ้นมาไม่พอรดน้ำต้นไม้ให้ชุ่มฉ่ำ เด็กๆ แย่งกันลงไปหาบน้ำขึ้นมาอีก ครูจ๊างตัดสินให้ผิงผิงกับปลายช่วยกันหาบน้ำขึ้นมา

ลำไผ่แบนยาวสอดหูของถังไม้ใบเขื่อง ผิงผิงเตี้ยกว่าหาบอยู่ข้างหนึ่ง ปลายสูงกว่าจึงอยู่ข้างหลัง น้ำในถังเต็มปริ่ม ปลายรู้สึกเจ็บแปลบปลาบบนไหล่ เดินโซซัดโซเซ ป่ายซ้ายเอียงขวา พยายามพยุงตัวไม่ให้ลื่นไถลลงมาจากไหล่เขา เท้าขวาของปลายสะดุดหินก้อนโตเกือบจะหัวคะมำหกล้ม น้ำในถังกระฉอกเหลือเพียงครึ่งเดียว

ปลายกับผิงผิงช่วยกันเทน้ำใสเย็นราดตรงโคนต้นแอปเปิ้ล ต้นท้อ ต้นสาลี่ น้ำถูกดูดซึมหายไปในดินที่ร่วนซุยอย่างรวดเร็ว

ไม่รู้ว่าอีกกี่ปี ต้นไม้เหล่านี้จะผลิดอกออกผล ปลายหวังว่า วันนั้นจะได้กลับมาเยือนที่นี่อีก ถึงวันนั้นปลายกับเพื่อนๆ คงจะภูมิใจไม่น้อย ด้วยจิตใจอันใสสะอาด ด้วยหยาดเหงื่อ ร่วมแรงร่วมใจปลูกต้นไม้แห่งมิตรภาพไว้เคียงคู่กำแพงยักษ์

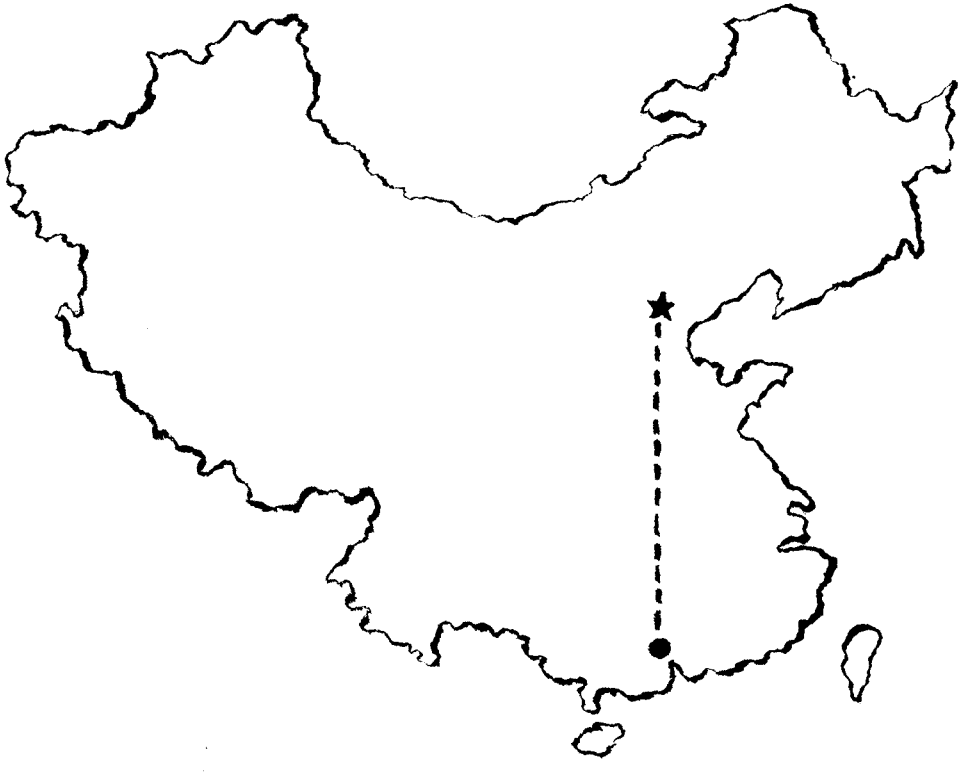

๑๘
ลาก่อน เพื่อนรัก

ชีวิตของปลายเป็นชีวิตที่ชีพจรลงเท้า จากเมืองไทยไปฝรั่งเศสและอังกฤษ จากฝรั่งเศสผ่านสวีเดนและสหภาพโซเวียตไปเมืองจีน อยู่ปักกิ่งเพียง ๒ ปีกว่าๆ ปลายก็ต้องจากปักกิ่งอีกแล้ว

อากาศแห้งและหนาวเย็นไม่เหมาะสำหรับพ่อผู้เป็นโรคหัวใจ ดังนั้นครอบครัวปลายจึงย้ายถิ่นพำนักไปยังเมืองกวางโจว ดินแดนทางใต้ของประเทศจีน ซึ่งมีดินฟ้าอากาศที่อบอุ่น

ข่าวปลายจะย้ายตามครอบครัวไปกวางโจวแพร่สะพัดไปทั่วโรงเรียนเป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๋ง ปลายต้องตอบคำถามซ้ำๆ เป็นสิบเป็นร้อยครั้ง

"ปู้หวา เธอจะไปกว่างโจ๊วเหรอ"

ปกติแล้วผิงผิงเป็นคนร่าเริง ช่างพูดช่างคุย แต่เมื่อทราบข่าวนี้ถึงกับซึมไปหลายวัน

"ฉันไม่ได้ไปแล้วไปเลยสักหน่อย ฉันจะกลับมาปักกิ่งอีก แล้วฉันจะเขียนจดหมายมาคุยด้วย" ปลายปลอบเพื่อนรัก

เช้าวันหนึ่งในเดือนมิถุนายน เพื่อนๆ ห้อง ม. ๒/๒ และครูจิ้นกับครูจ๋างพากันมาส่งปลายที่สถานีรถไฟเฉียนเหมิน สถานีรถไฟแห่งเดียวกันกับเมื่อปลายมาถึงปักกิ่งเมื่อกว่า ๒ ปีมาแล้ว

ผิงผิงยัดเศษกระดาษใส่มือปลาย

"ที่อยู่ของฉัน อย่าลืมที่สัญญาไว้นะ" ผิงผิงกำชับ

ใกล้เวลารถไฟจะออกจากสถานี ปลายยกมือไหว้ครูจิ้นกับครูจ๋าง ผู้ให้วิชาความรู้ ให้ความอบอุ่นปลายมาตลอดที่โรงเรียนเป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๋ง

"ลาก่อน เพื่อนรัก ไจ้...เจี้ยน..." ปลายก้าวเท้าขึ้นไปบนตู้รถไฟพลางหันมากล่าวอำลาเพื่อนๆ

ไม่รู้ใครเริ่มขึ้นก่อน ปลายได้ยินเสียงร้องไห้ เสียงร้องไห้ดังขึ้นแล้วค่อยๆ เบาลงๆ รถไฟเคลื่อนตัวออกจากชานชลา ผิงผิงและอีกหลายคนวิ่งตามขบวนรถไฟ ปลายชะโงกศีรษะออกนอกหน้าต่าง โบกมืออำลาเพื่อน รถไฟเร่งความเร็วแล่นไกลออกไป จนแลไม่เห็นผู้คนบนชานชลา

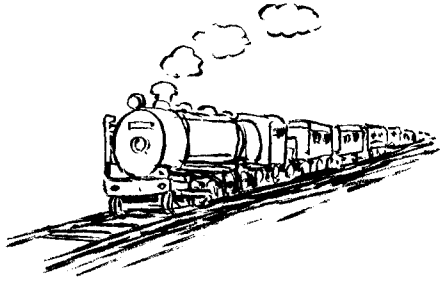

ปลายยืนพิงริมหน้าต่าง ขอบตาร้อนผ่าว หยาดน้ำตาอุ่นหยดลงบนแก้มนานแล้วที่ปลายไม่ได้ร้องไห้

ปลายจำได้ว่า วันแรกที่โรงเรียนเป่ยจิ๋งหมู่อี๋จ๋ง เด็กสาววัยรุ่นกลุ่มโตห้อมหน้าห้อมหลัง ซักโน่นถามนี่ ปลายได้แต่สั่นหน้า เพื่อจะบอกว่า ฟังภาษาจีนไม่รู้เรื่อง แต่ผู้ถามก็ไม่ลดละความพยายาม "สึกว้านมะ?" ปลายจำประโยคนี้ได้แม่น พวกเขาถามว่าปลายปรับตัวเข้ากับสภาพได้หรือยัง? สุขสบายไหม?.....

วันที่จากไปในวันนี้ ปลายลืมบอกเพื่อนๆ ว่า ตอนนี้ปลาย "สึกว้านล่ะ!" ปลายเคยชินและมีความสุขอยู่ท่ามกลางมิตรภาพอันบริสุทธิ์และจริงใจ ปลายสนุกสนานที่ได้กิน นอน เที่ยว เล่น และเรียนที่เป่ยจิ๋งหมู่อี๋จ๋ง ปลายไม่อยากจากเพื่อนๆ ไม่อยากไปกวางโจวอันไกลโพ้น.....

เดือนมิถุนายน ดวงอาทิตย์อันเจิดจ้าส่องแสงและความร้อนลงบนที่ราบภาคเหนือของจีน ข้าวสาลี ข้าวโพด ข้าวเกาเหลียง และธัญญพืชต่างๆ

ลำต้นสูงประมาณเอว ต้นหยางสูงชะลูดริมถนนผลิใบเขียวเต็มต้น

หนึ่งวันกับหนึ่งคืน แล้วรถไฟก็หยุดลง เบื้องหน้าคือแม่น้ำแยงซีหรือฉางเจี๋ยง ไม่มีสะพานเชื่อมริมฝั่งด้านเหนือและด้านใต้ ต้องอาศัยเรือขนาดใหญ่ขนถ่ายผู้โดยสารและตู้รถไฟข้ามแม่น้ำที่มีความกว้างกว่า ๘๐๐ เมตร ทัศนียภาพภาคใต้ของแม่น้ำแยงซีต่างกับทางที่ราบภาคเหนือฮะหวาเป่ย

พ่อยืนพิงหน้าต่างรถไฟ คู่กับปลาย สายตาของทั้งสองคนมองไปยังทุ่งนาริมทางรถไฟ ภูมิประเทศภาคใต้เป็นภาพที่ปลายคุ้นตา ต้นข้าวกำลังตั้งท้องออกรวง ชาวนาเรียงเป็นแถวใช้เครื่องมือที่ปลายไม่เคยเห็นมาก่อน ดายหญ้าที่ขึ้นรกระหว่างต้นข้าวทีละแถวทีละแถว พ่อให้ข้อคิดว่า

"ที่บ้านเราดำนาแล้วก็ปล่อยให้ต้นข้าวงอกเงยขึ้นตามมีตามเกิด อาศัยว่า 'ดินน้ำอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ถึงอย่างไรก็มีข้าวกิน... แต่ชาวไร่ชาวนาจีนซิ ประชากรมีมากถึงแปดร้อยล้านคน ถึงจะมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล แต่ที่ดินทำกินน้อยไหนจะภัยธรรมชาติ ชีวิตสอนให้คนจีนขยันหมั่นเพียร ต่อสู้กับความยากลำบาก แม้ต้นหญ้าก็ไม่ยอมให้ขึ้นมารกแซมในนาข้าว ...ปลายอยู่เมืองจีนพึงสังเกต พึงศึกษาสิ่งใดที่ดีงามของเขาไว้นะ"

๒ วัน ๒ คืนเต็ม รถไฟสายปักกิ่ง-กวางโจว หยุดเทียบที่ชานชลาสถานีรถไฟกวางโจว

สัมผัสแรกของกวางโจว สถานีรถไฟคลาคล่ำด้วยผู้คนที่สัญจรไปมา ขวักไขว่ เสียงชากเสมหะ เสียงลากเกี๊ยะไม้ดังมาพร้อมกับการส่งภาษาที่ฟังดูคล้ายกับกำลังถกเถียงกันอยู่ เป็นภาษาที่ปลายฟังไม่รู้เรื่องแม้แต่น้อย

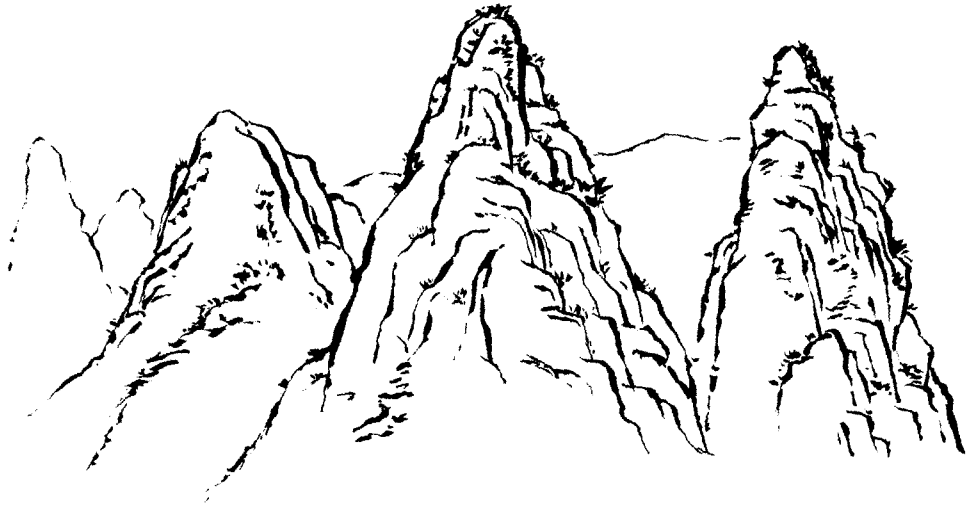

๑๙
จดหมายจากกวางโจว

กวางโจว
วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๙

ผิงผิงเพื่อนรัก

วันนี้เป็นวัน "สืออี๊" วันอันเป็นฤกษ์งามยามดี ยิ่งทำให้ฉันคิดถึงเธอและเพื่อนๆ คิดถึงการเฉลิมฉลองวันชาติจีนที่จตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อปีที่แล้ว ผู้คนเรือนหมื่นเรือนแสน เสียงตะโกนร้อง "จงฮวาเหรินหมินก้งเหอกั๋วว่านสุ้ย"* ยังคงดังแว่วในโสตประสาทของฉันจนถึงวันนี้

ที่กวางโจว ฉันเข้าเรียนชั้นชูซ้าน** โรงเรียนมัธยมจื่อสิ้นหนู่จังเป็นโรงเรียนประจำสำหรับนักเรียนหญิงล้วน

โรงเรียนกับคุณครูก็ดีหรอก เพื่อนๆ เป็นกันเองดี แต่ฉันเหมือนกับคนใบ้ เหมือนกับคนหูหนวก ที่นี่เขาไม่พูดภาษาจีนกลางกัน พูดแต่ภาษากวางตุ้ง เธอลองทายดูซิว่าประโยคนี้หมายถึงอะไร

"เหนย-กิว-มิเย-เหมง?"***

เพื่อนใหม่ถามฉันซึ่งตรงกับภาษาปักกิ่งว่า "หนี่เจี้ยวเสินเมอะหมิงจื้อ?"

ฉันเจอประโยคยาวๆ ยากๆ กว่านี้อีก ทำเอาร้องไห้ไปหลายวัน คุณครูบางคนพูดภาษาจีนกลางไม่ได้เลย เวลาสอนก็ส่งภาษากวางตุ้งล้วนๆ ฉันไม่

---

* สาธารณรัฐประชาชนจีนจงเจริญ

** มัธยมต้นปีที่ ๓ ในระบบการศึกษาของจีน

*** คุณชื่ออะไร

เข้าใจเลย ถึงฉันจะไม่ชอบสำเนียงภาษากวางตุ้ง ฉันคงจะต้องหัดพูดภาษากวางตุ้งอีกภาษาหนึ่งกระมัง

โรงเรียนจี๋อลิ้นหนู่จ๊ง ตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ท่านจู๊จี๋อลิ้น มิตรร่วมอุดมการณ์ของ ดร. ซุนยัดเซน เพื่อโค่นล้มการปกครองของราชวงศ์ชิงและระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

โรงเรียนตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ย ก้าวผ่านประตูเหล็กสูงโปร่งเข้าไป ซ้ายขวาสองด้านเป็นอาคารเรียน ชั้นมัธยมต้นอยู่ด้านขวา มัธยมปลายอยู่ด้านซ้าย เดินก้าวตามบันไดซีเมนต์ยาวกว้างขึ้นสู่อาคารบริหาร ปลายบันไดมีสิงโตหินสองตัวหมอบอยู่ หอนอนเป็นตึก ๒ ชั้นครึ่งทรงสี่เหลี่ยม สีแดงชีดๆ ซ่อนตัวอยู่ในร่มเงาของต้นก้ามปูและต้นหางนกยูงที่แผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมไปทั่ว เดินผ่านตรงนี้ทีไร ฉันนึกว่าอยู่เมืองไทยทุกที เพราะที่เมืองไทยของฉันมีต้นไม้ทั้งสองชนิดปลูกอยู่สองฝั่งถนน ถัดออกมาคือสนามกีฬา ที่นี่เป็นสนามกีฬาจริงๆ ลู่วิ่ง ๔๐๐ เมตร ไม่ต้องไปวิ่งริมคูกำแพงวังเหมือนโรงเรียนเป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๊งของเราด้วยละ...

เช้าๆ ก่อนล้างหน้าสีฟัน เสี่ยวจู๋หัวหน้าชั้นของพวกเราจะนำนักเรียนออกมาวิ่ง ใครวิ่งได้กี่รอบก็วิ่งไป ฉันวิ่งได้ ๒ รอบหรือ ๘๐๐ เมตร เหนื่อยไม่ใช่เล่น

อาหารเช้าที่นี่ไม่มีหมานโถ่ว มีแต่เส้นบะหมี่คลุกซีอิ้ว แถมด้วยน้ำข้าวต้มใสๆ ไว้ซดให้คล่องคอ รับประทานอาหารเสร็จก็เข้าเรียน

การเรียนภาคเช้าไม่ต่างกับที่เป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๊ง

พักเที่ยงรับประทานอาหารกลางวัน โต๊ะละ ๘ คน ใครกินเร็วกว่าย่อมได้เปรียบ เห็นท่าว่าฉันจะต้องฝึกการใช้ตะเกียบคีบอาหารให้ชำนาญกว่านี้ จะได้ไม่ต้องรั้งอยู่เป็นคนสุดท้าย กินข้าวคลุกน้ำผัดผัก

พอทานอาหารกลางวันเรียบร้อยแล้ว ทุกคนต้องกลับไปนอนพักเที่ยงที่หอนอน เตียง ๒ ชั้นเรียงเป็นตับ ฉันไม่รู้สึกง่วง เมื่อปีนขึ้นไปนอนบนเตียงด้านบนแล้ว รีบควานหาหนังสือที่ซ่อนอยู่ใต้หมอนออกมาอ่าน ส่วนใหญ่เป็น

หนังสือรูปภาพเล่มเล็กๆ ย่อความจากวรรณคดีจีนและต่างประเทศ แต่ที่ฉันชอบมากที่สุด ไม่พ้นเรื่องผจญภัย เสียงฝีเท้าครูเวรใกล้เข้ามา ฉันรีบตะแคงเข้าด้านในแสร้งทำเป็นหลับ

ภาคบ่ายเราจะเรียนหรือทำการบ้านกันแค่ ๒ คาบ ก็ถึงเวลาที่ฉันรอคอย เธอคงเดาถูกนะผิงผิง ชั่วโมงกระโดดโลดเต้นที่สนามกีฬาไงล่ะ ฉันสมัครเข้าทีมกรีฑาของโรงเรียน

ฉันซุ่มฝึกไตรกรีฑา วิ่ง ๑๐๐ เมตร กระโดดสูงและทุ่มน้ำหนัก จนได้เป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าแข่งขันกีฬามัธยมศึกษาของนครกว่างโจ๊ว ได้คะแนนรวมมาเป็นที่ ๔ ประเภทเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี เลยชวดการขึ้นแท่นรับเหรียญรางวัล ฉันเสียใจนิดๆ แต่ต้องยอมรับว่า คนที่เก่งกว่าฉันยังมีอีกแยะ

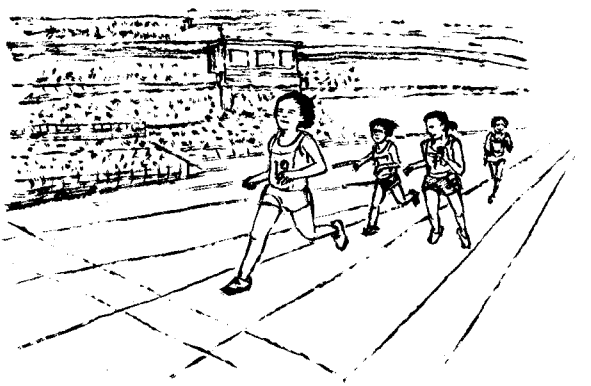

วกกลับมาเล่ากิจวัตรประจำวันของฉันดีกว่า หลังจากอาบน้ำอาบท่าแล้ว ห้าโมงครึ่งเป็นเวลาอาหารค่ำ

จากนั้นเป็นเวลาทบทวนและทำการบ้านในห้องเรียนอีกรอบ

๒ ทุ่มครึ่งเข้านอน

ดวงไฟกลางห้องดับลง ฉันเปิดปุ่มกระบอกไฟฉายข้างหมอน ลำแสงฉายไปกระทบผนังห้องสีขาว สะท้อนกลับเป็นแสงสว่าง ฉันเลิกหมอนออก

หยิบกระดาษฟางสีเหลืองนวลออกมา ๒-๓ แผ่น (ใต้หมอนฉันคือขุมทรัพย์มีทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการ) กระดาษฟางหนา สาก และหยาบ ฉันคลี่ออกมาแล้วใช้มีดตัดกระดาษตัดออกเป็นสามส่วน หลังจากนั้นขยุ้มกระดาษแต่ละส่วนเป็นก้อนกลมๆ แล้วก็คลี่ออก สองมือขยี้กระดาษเหมือนกับเวลาเราซักผ้า อย่างไรอย่างนั้น ทำเช่นนี้ ๒-๓ ครั้ง กระดาษฟางจะอ่อนนุ่ม ฉันใช้สันมือลูบให้เรียบ แล้วตัดกระดาษส่วนหนึ่งให้มีขนาดสี่เหลี่ยมเล็กๆ ได้มาปึกหนึ่ง ส่วนกระดาษที่ยังเหลืออยู่ ฉันพับสลับไปสลับมาให้มีความกว้าง ๕ เซ็นติเมตร เล่ามานานสองนาน เธอคงอยากรู้ว่าฉันทำอะไร ฉันผลิตกระดาษชำระและกระดาษอนามัยไว้ใช้เองไงล่ะจ๊ะ

วันๆ หนึ่งเป็นวัฏจักรเช่นนี้ ดูแล้วทั้งน่าสนุกดีและน่าเบื่อ แต่ตราบใดที่ฉันฝ่าด่านภาษากวางตุ้งไม่ได้ คงอึดอัดไม่น้อย เธอว่าจริงไหม

ฝากความระลึกถึงมายังครูจิ้น ครูจ๋าง และเพื่อนๆ ทางโน้นทุกคน

รักและคิดถึงเสมอ

จาก

ปู้หวา

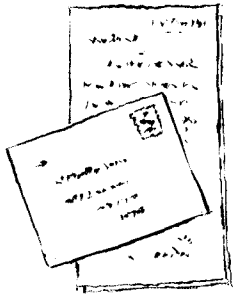

๒๐
โรบินสัน ครูโซ

สมัยที่ปลายอยู่โรงเรียนเป่ยจิ๋งหนู่อี๊จ๋ง ผิงผิงมักเอาหนังสือมาให้ปลายอ่านเสมอ มีอยู่วันหนึ่งผิงผิงยื่นหนังสือเรื่อง *โซญ่ากับชูรา* ให้ปลายพลางกำชับว่า

"เธอต้องอ่านให้ได้นะ สองพี่น้องนี้เป็นวีรชนของซูเหลียน* ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒"

ถ้าเป็นเรื่องราวสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ปลายชอบอ่านอยู่แล้ว คงเป็นเพราะพ่อปลาย แม่ปลายเคยเป็นเสรีไทย จึงสืบทอดความรักบ้านเกิดเมืองนอนมาถึงปลายก็เป็นได้

หนังสือ *โซญ่ากับชูรา* เป็นเรื่องที่มารดาของสองพี่น้องเล่าถึงลูกเธอตั้งแต่เกิด เติบโตเป็นวัยรุ่น แล้วต่อต้านนาซีผู้รุกราน จนกระทั่งพลีชีพเพื่อชาติ คนพี่ถูกแขวนคอที่แนวหลังของข้าศึก ส่วนคนน้องเสียชีวิตขณะประจัญบานบนรถถังกับกองทหารนาซี อ่านถึงท้ายๆ เล่ม น้ำตาปลายไหลพรากเมื่อสองพี่น้องเสียชีวิต

ชูราเป็นเด็กหนุ่มเปิดเผย ร่าเริง สนุกสนาน กล้าหาญ

โซญ่า** เป็นเด็กสาวเงียบขรึม สุขุม ซื่อตรง ช่างคิดช่างฝัน เธอชอบอ่านหนังสือ อ่านวรรณกรรมรัสเซีย โซเวียต และนานาชาติ เธอชอบ

---

* สหภาพโซเวียต

** โซญ่า Zoya Kosmodemyanskaya (พ.ศ. ๒๔๖๖ - ๒๔๘๔)

ตอลสตอย พูชกิ้น เชคอฟ กอรกี้*..... และเธอก็ชอบอ่าน *ท่องใต้ทะเลสองหมื่นไมล์* ของ จูลส์ แวร์น** ชอบอ่าน *โรบินสัน ครูโซ* ของ ดาเนียล เดโฟ*** ชอบอ่าน *ไอ้เหลือบ* ของ อี. แอล วอยนิช****

หนังสือเรื่อง *โซญ่ากับซูรา* เปรียบเสมือนบรรณานุกรม ปลายได้รายชื่อหนังสือที่สองพี่น้องชอบอ่านมาพะเรอเกวียน ปลายคัดออกไปเกือบหมด บางเล่มอ่านยาก ยากทั้งภาษา ยากทั้งความเข้าใจ

หนังสือที่ปลายเสาะหามาอ่านไม่พ้นเรื่องผจญภัย *โรบินสัน ครูโซ* ฉบับภาษาจีนในชื่อเรื่องว่า *การผจญภัยของหลัวปินซุนเคอหลู่ซัว* (ถ้าดาเนียล เดโฟ กลับชาติมาเกิดคงไม่รู้จัก "หลัวปินซุนเคอหลู่ซัว" บุคคลที่เขาปั้นมากับมือเป็นแน่แท้)

ถึงปลายจะหูหนวกเป็นใบ้ชั่วขณะเพราะไม่รู้ภาษากวางตุ้ง แต่ปลายไม่ได้ตาบอด ปลายอ่านหนังสือจีนรู้เรื่อง

ตั้งแต่หน้าแรกจนหน้าสุดท้าย ปลายอ่านแบบวางหนังสือเล่มนี้ไม่ลง

ปลายเอาใจช่วยโรบินสัน ครูโซ ให้รอดพ้นจากการถูกคลื่นใหญ่ซัดพาออกนอกฝั่ง หลังจากเรืออับปางลง

ปลายชื่นชมโรบินสัน ครูโซ ที่ใช้ชีวิตบนเกาะร้างอย่างไม่ประหวั่นพรั่นพรึง อาศัยสองมือสร้างปราการเป็นบ้าน ปลูกข้าวสาลีไว้บริโภค และมีฝูงแพะกับสัตว์เลี้ยงเป็นเพื่อนยากยามเดียวดาย

ปลายตื่นเต้นไปกับโรบินสัน ครูโซ เมื่อคราวที่มีมนุษย์กินคนมาเยือน

ปลายอยากรู้จักฟรายเดย์ มนุษย์กินคนที่กลับใจมาเป็นลูกน้องคนสนิท

---

* ตอลสตอย (Tolstoi) นักประพันธ์ชาวรัสเซีย
พูชกิ้น (Pushkin) กวีชาวรัสเซีย
เชคอฟ (Tchekov) นักประพันธ์ชาวรัสเซีย
กอร์กี้ (Gorki) นักประพันธ์ชาวรัสเซีย

** จูลส์ แวร์น (Jules Verne) นักประพันธ์ชาวฝรั่งเศส

*** ดาเนียล เดโฟ (Daniel Defoe) นักประพันธ์ชาวอังกฤษ

**** อี. แอล วอยนิช (E. L Voynich) นักประพันธ์ชาวอังกฤษ

ของโรบินสัน ครูโซ

ปลายภาวนาให้มีเรือลำใหญ่แล่นผ่านเกาะร้างมารับโรบินสัน ครูโซ กลับสู่ดินแดนอังกฤษ โดยปลอดภัย

ปลายเผลอหลับไป หนังสือ *โรบินสัน ครูโซ* วางคาบนอก ตาหลับพริ้มอย่างมีความสุข ปลายคลับคล้ายคลับคลาว่า ตัวเองถูกคลื่นซัดไปขึ้นที่เกาะสวรรค์แห่งหนึ่งในมหาสมุทรแปซิฟิค ปลายปีนขึ้นไปบนยอดเนินเขาลูก

เตี้ยๆ ที่มีหญ้าสีเขียวอ่อนนุ่มปกคลุมอยู่ กวาดสายตาดูรอบๆ เกาะ ด้านหนึ่งเป็นป่าดงดิบ อีกด้านหนึ่งของเกาะมีลำธารเล็กๆ ไหลผ่าน มีต้นส้ม ต้นมะนาว ต้นมะพร้าว.....น้ำทะเลที่ปลายสำลักเมื่อชั่วครู่ ทำให้ปลายกระหายน้ำจัด ปลายเก็บองุ่นป่าที่ห้อยระย้าอยู่ตามกิ่งไม้กินประทังความหิว และกัดมะนาวป่าลูกย่อมๆ แก้กระหาย นกแก้วขนสีเขียวแดงสดใสบินผ่านหน้าปลาย

"ปลาย ปลาย ปลาย" คงเป็นเสียงของเจ้า "พอล" นกแก้วแสนรู้ของโรบินสัน ครูโซ ร้องเรียก ปลายคิดเช่นนั้น

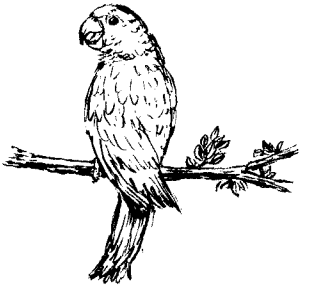

ปลายพยายามลืมตาขึ้นดูว่า จะเป็นเจ้าพอลหรือไม่ เมื่อม่านสายตาเปิดกว้าง ปลายเห็นแม่ชะโงกอยู่ข้างๆ เตียง

"ปลาย ปลาย ปลาย" ที่แท้เป็นเสียงปลุกของแม่

"เป็นอะไรหรือเปล่าลูก แม่ปลุกตั้งนาน"

"เปล่าค่ะแม่ ปลายกำลังฝันอยู่ ฝันว่ากำลังอยู่บนเกาะสวรรค์ของโรบินสัน ครูโซ โน่นแน่ะค่ะ"

ที่โต๊ะอาหารค่ำวันนั้น โรบินสัน ครูโซ กลายเป็นบุคคลสำคัญของการสนทนา

"ถ้าปลายต้องเร่ร่อนพเนจรไปบนเกาะร้างคนเดียว คุณพ่อว่า ปลายอยู่รอดไหมคะ" ปลายตั้งข้อปุจฉา

"อาจจะรอด หรืออาจจะไม่รอด" พ่อปลายตอบอย่างไม่กระจ่างชัดก่อนที่จะพูดต่อไปว่า

"ปลายดูอย่างโรบินสัน ครูโซ สิ ถ้าเขาขึ้นฝั่งด้วยสองมือเปล่า ไม่ได้ย้อนกลับไปเอาฆ้อน เอาเลื่อย เอาปืน เอามีดในเรืออับปางลำนั้นมาเป็นเครื่องไม้เครื่องมือ เขาจะสร้างบ้านหรือประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้สอยได้อย่างไร"

ปลายวางช้อนข้าวลงฟังพ่อพูด

"ถึงจะมีสิ่งเหล่านี้ แต่ถ้าโรบินสัน ครูโซ เป็นคนท้อแท้ เกียจคร้าน ไม่มีวินัย เพราะเขาอยู่คนเดียวบนเกาะ ไม่มีการควบคุมใดๆ ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่หรือเวลา ปลายคิดดูซิว่า เขาสามารถมีบ้านอยู่อย่างสบายและปลอดภัย มีเสื้อหนังสัตว์สวมใส่ มีขนมปังกิน มีนมแพะดื่มได้อย่างไร เสบียงกรังที่ขนมาจากเรือย่อมร่อยหรอและหมดไป หรือถ้าอาศัยแต่การล่าสัตว์ สักวันหนึ่งดินปืนก็จะหมดไป โรบินสัน ครูโซ ไม่มีทางอยู่บนเกาะร้างถึง ๒๗ ปี ๒ เดือนกับอีก ๑๙ วันหรอก ปลายว่าจริงไหม"

เมื่อฟังวิสัชนาของพ่อแบบต้องคิดตามให้ทันแล้ว ปลายบอกกับพ่อว่า

"ปลายเข้าใจแล้วค่ะ ไม่ว่าทำอะไร ไม่ควรท้อแท้ ควรขยันหมั่นเพียรและมีวินัยสำหรับตนเอง ใช่ไหมคะ พ่อ"

พ่อปลายพยักหน้าเป็นการตอบ สุดท้ายพ่อสรุปอีกว่า

"จำไว้นะปลาย แรงงานคือบ่อเกิดของความไพบูลย์"

๒๑
สัตว์รักสัตว์เลี้ยง

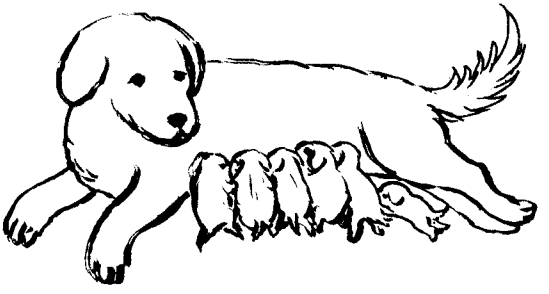

ในบริเวณบ้านพักที่ครอบครัวปลายอยู่ มีคนหลายชาติหลายภาษา ฮังการี เช็คโกสโลวาเกีย โซเวียต โปแลนด์ ฯลฯ ล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญแขนงงานต่างๆ จากยุโรปตะวันออก เป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาสร้างสรรค์ประเทศจีนใหม่

วันหยุดสุดสัปดาห์ ปลายจึงมีเพื่อนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นลูกๆ ของผู้เชี่ยวชาญ ปลายมีประสบการณ์การใช้ภาษาสากลอยู่แล้ว บวกกับการละเล่นของเด็กๆ ไม่มีพรมแดน เด็กๆ เล่นซ่อนหากันในดงกล้วยและดงต้นฝรั่งขึ้นก เสียงหัวเราะดังขึ้นเมื่อตามหาผู้ที่หลบซ่อนเจอ บางครั้งก็มีเสียงกรี๊ดหวีดร้องเมื่อผู้หลบซ่อนไปเจอไหสีเขียวบรรจุกระดูกคนตาย เพราะครั้งหนึ่งเนินเขาที่เป็นบ้านพักเคยเป็นสุสาน

ปลายมีจักรยานคันหนึ่ง เป็นจักรยานสำหรับผู้ชาย อานสูง ด้านหน้าพาดด้วยท่อนเหล็ก ด้านหลังมีตะแกรงสำหรับวางสัมภาระ เวลาจะขึ้นรถปลายต้องยกขาจากด้านหลังปาดมาข้างหน้าจึงจะนั่งประจำที่ได้ ส่วนเวลาลงรถ ก็ต้องยกขาจากข้างหน้าปาดมาลงทางด้านหลัง ปลายชอบให้รถถลา

ลื่นจากเนินสูงลงสู่ข้างล่าง เนินเขาลาดชัน ทำให้รถจักรยานพุ่งลงข้างล่างอย่างรวดเร็ว ปลายเชื่อฝีมือว่า ตนเองสามารถเบรครถได้ทันท่วงทีเมื่อลงถึงข้างล่าง แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ หลายครั้งที่ปลายกระเด็นไปยังกอไผ่ริมทาง หน้าตา แขนขา ถูกหนามไผ่ครูด ฝากไว้เป็นรอยแผล ปลายหาได้เข็ดไม่ พอแผลที่หัวเข่าแห้งหายสนิท ก็คว้าจักรยานมาลื่นไถลเช่นเดิมอีก

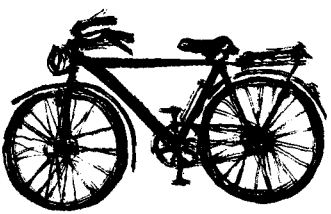

วันหนึ่งปลายสังเกตว่า เวลาเดินไปที่ไหน สุนัขสีเหลืองขนยาวตัวหนึ่งตามต้อยๆ ปลายเดิน มันก็เดิน ปลายหยุดมันก็หยุด ปลายกระดกลิ้น "ก็อกๆ" เรียกมัน มันกระดิกหางหูลีบ เดินเข้ามาเลียเท้าปลายอย่างประจบ ตั้งแต่วันนั้น "อันช่า" เป็นสมาชิกของครอบครัวปลาย

ครอบครัวปลายไม่เคยกินทิ้งกินขว้าง อาหารเหลือมื้อนี้ก็เก็บไว้กินมื้อหน้า หรือไม่ก็เอามารวมในหม้อดินต้มเป็นจับฉ่าย ปลายชอบรสจับฉ่ายที่พ่อปรุงใหม่ แต่ต่อไปนี้คงไม่มีจับฉ่ายแล้ว อาหารที่เหลือจำต้องยกให้สมาชิกใหม่ในครอบครัว

อันช่าเป็นสุนัขตัวเมีย แล้ววันหนึ่งมันก็อุ้มท้อง ไม่รู้ว่าเวลาผ่านไปกี่วันกี่เดือน คืนหนึ่งหลังอาหารค่ำ เสียงอันช่าครวญครางอยู่ใต้โพรงต้นไทรหน้าตึก พ่อกับแม่ของปลายคว้าไฟฉายออกไปดู อันช่ากำลังจะคลอดลูก สักครู่ลูกหมาตัวแดงๆ คลอดออกมา ๖ ตัว พ่อปลายเอาน้ำเอานมมาให้สุนัขแม่ลูกอ่อนตัวนี้ อันช่ากระดิกหางด้วยความสำนึกบุญคุณ

ลูกหมาทั้ง ๖ ตัว โตวันโตคืน น่ารักน่าชัง มันแย่งกันดูดนมจ๊วบๆ จากเต้าของอันช่า กินเสร็จก็หยอกเอิน กอดรัดฟัดเหวี่ยงกันบนพื้นหญ้าอัน

อ่อนนุ่ม พอเหนื่อยก็ล้มตัวลงนอนใกล้ๆ แม่ อันช่าใช้ลิ้นเลียทำความสะอาดให้ลูกน้อยทีละตัวทีละตัว

หวงหวงเป็นลูกหมาที่ละม้ายคล้ายคลึงแม่มากที่สุด เมื่อมีคนมาขอลูกอันช่าไปเลี้ยง ปลายยกตัวอื่นๆ ให้ด้วยความเสียดาย เหลือไว้แต่หวงหวงตัวเดียว

หวงหวงดีใจออกนอกหน้าเวลาปลายกลับจากโรงเรียนตอนเย็นวันเสาร์ มันกระโดดขึ้นมาเลียหน้าปลาย กระดิกหางขนยาวฟู คร่างหงิงๆ ต้อนรับ

"เออ รู้แล้วว่าดีใจ" ปลายบอกกับหวงหวง พลางลูบหัวมันด้วยความเอ็นดู

หวงหวงวิ่งเหยาะๆ นำหน้าปลายไปจนถึงประตูตึก มันลังเลที่จะใช้ขาหน้าผลักประตูเข้าไป มันรู้ว่าไม่มีสิทธิ์ทำเช่นนั้น จึงถอยออกมาให้ปลายเข้าบ้าน

หวงหวงเป็นหมาวัยรุ่นแสนรู้ ปลายฝึกให้มันฟังภาษาไทยด้วยคำพูดง่ายๆ "นั่ง" "ยืน" "เดิน" "หมอบ" เมื่อปลายบอกกับมันว่า "สวัสดีครับ" หวงหวงจะยื่นขาหน้าด้านขวาออกมาให้สัมผัส และยื่นขาหน้าด้านซ้ายออกมาให้สัมผัสด้วยคำสั่ง "ขอบคุณครับ" บางครั้งหวงหวงนั่งชูคอพร้อมทั้งยื่นสองขางอเป็นมุมฉากเมื่อปลายสั่งให้ "สาธุ" แต่ใช่ว่ามันจะยอมทำตามคำสั่งทุกครั้ง ทั้งนี้ขึ้นกับอารมณ์และความสมัครใจ ปลายจึงตั้งฉายาหวงหวงว่า "เด็กดื้อ"

แสงจันทร์นวลผ่อง ต้นมะพร้าวหน้าบ้านทอดเป็นเงายาว เมื่อรับประทานอาหารค่ำแล้ว ปลายออกมาเล่นกับหวงหวงหน้าตึก ปลายวิ่งนำหน้า หวงหวงวิ่งตามหลัง แต่ไปไปมามากลายเป็นหวงหวงวิ่งนำอยู่ข้างหน้าปลายหอบแฮกๆ ไม่ขยับเขยื้อนไปไหน หวงหวงยิ่งวิ่งยิ่งคึกคะนองคล้ายม้าพยศ สองขาหน้าเหยียดตรงออกไป ขาหลังกระโจนทะยานตามติด

"ผลัวะ" มะพร้าวแก่ขนาดย่อมลูกหนึ่งหล่นใต้ต้น หวงหวงถลาวิ่งไปที่ลูกมะพร้าว ใช้เขี้ยวสองข้างคาบมะพร้าวไปยังหน้าตึก มันนั่งลงข้างๆ ปลาย

สองขาหน้าหนีบลูกมะพร้าวแน่น พลางใช้ฟันกับเขี้ยวปอกเปลือก เปลือกมะพร้าวถูกฉีกเป็นเสี้ยวๆ ลูกมะพร้าวแกว่งไปแกว่งมา หวงหวงส่ายหัวไปมาตามไปด้วย พลางครางเบาๆ ด้วยความพอใจ เพียงชั่วครู่ มะพร้าวลูกนั้นก็กลมเกลี้ยงพร้อมใช้ประกอบทำอาหารไทย

วันรุ่งขึ้น แกงเผ็ดไก่เป็นอาหารขึ้นโต๊ะมื้อกลางวัน ต่อจนถึงมื้อเย็นก่อนที่จะมาเป็นแกงเผ็ด ปลายรับอาสาใช้กระต่ายขูดมะพร้าวให้แม่เอาไปคั้นเป็นกะทิ

บริเวณที่ว่างหลังตึก พ่อให้ปลายช่วยพรวนดินยกร่องและใช้ลำไผ่ต้นเล็กขัดเป็นระแนง เพื่อปลูกพืชผักสวนครัว ดินฟ้าอากาศที่กว้างโจวเป็นใจให้ตะไคร้ ข่า กระชาย ตำลึง ถั่วพู กระถิน ชะอม...ได้แหล่งเจริญงอกงามแห่งใหม่ ปลายชอบแกงเผ็ด แกงเลียง แกงส้ม... แต่ปลายไม่อยากเป็นลูกมือตำเครื่องแกง ปลายอิดออดทุกครั้งที่ต้องรับหน้าที่นี้

"ปลายรู้นี่จ๊ะว่า ถ้าเราไม่ลงแรง ก็อย่าหวังได้ในสิ่งที่อยากได้" แม่พูดจบก็เดินออกจากครัวไป

สักครู่ เสียงสากกระทบก้นครกดังเป็นจังหวะ ค่อยบ้าง แรงบ้าง เมื่อตำตะไคร้จนแหลกละเอียดแล้ว ก็ตามด้วยข่า พริกแห้ง กระเทียม หอมแดง...

ทุกอาทิตย์ที่กลับมาอยู่บ้าน ปลายหัดทำกับข้าวคาวหวานแบบไทยๆ หลายอย่าง บางครั้งรับหน้าที่โม่แป้งข้าวเหนียว ฝัดเปลือกถั่วเขียวทำขนมถั่วแปบ กว่าจะได้กินขนมอร่อย ก็ต้องเหนื่อยครึ่งค่อนวัน

บ่ายวันเสาร์วันหนึ่ง ปลายกลับจากโรงเรียน ไม่เห็นหวงหวงวิ่งกระดิกหางพันแข้งพันขาอย่างเคย ไม่เห็นแม้แต่วี่แววของอันช่า

"หวงหวง...อันช่า" ปลายร้องเรียกเสียงหลง

"อันช่า...หวงหวง..."

เงียบ ไม่มีเสียงเห่า ไม่มีเสียงคราง

ปลายเห็นใบหน้าที่เงียบขรึมของพ่อกับแม่ ปลายพอจะเดาว่า คงมีเหตุร้ายเกิดขึ้นกับสุนัข ๒ ตัวแน่ๆ

"ทางการจีนไม่อนุญาตให้เลี้ยงหมา เพราะกำลังมีโรคหมาบ้าระบาด" พ่อบอก

ปลายถลาวิ่งออกไปหาคนสวน ลุงแก่คนนี้มีกิตติศัพท์ว่า ชอบกินอาหารแปลกๆ อยู่แล้ว ปลายเคยเห็นแกจับหางลูกหนูแรกเกิดตัวแดงๆ กระจิดริด ชูสูงขึ้นเหนือศีรษะ แล้วกระดกกลืนเข้าไปในคอ นัยว่าเป็นอาหารประเภทชูกำลัง

"ลุงเห็นอันช่ากับหวงหวงไหม" ปลายถามระล่ำระลัก

"อ้อ นั่นไง เนื้อหอมตุ๋นน้ำแดง" ตาลุงชี้ไปที่หม้อดินบนเตาถ่าน กลิ่นหอมเอียนด้วยเครื่องเทศและสมุนไพรฟุ้งไปทั่ว

ปลายรู้ว่าคนกวางตุ้งกินได้ทุกสิ่งไม่เลือก จนกระทั่งมีการกล่าวขานกันว่า ยกเว้น "เครื่องบินบนท้องฟ้า เรือดำน้ำใต้ทะเล และโต๊ะเก้าอี้ ๔ ขา" เท่านั้นที่คนกวางตุ้งไม่กิน

"เนื้อหอม" ที่คนกวางตุ้งเรียก คือเนื้อสุนัข เป็นอันว่า อันช่ากับหวงหวงกลายเป็นอาหารจานเด็ดของลุงคนสวนไปแล้ว

ปลายปล่อยโฮออกมา อายุ ๑๕ หยกๆ ๑๖ หย่อนๆ ยังเหมือนเด็กเล็กๆ ที่ถูกแย่งของรักของหวง แล้วนี่เป็นของรักของหวงที่มีชีวิตชีวา ผูกพันกันมานานปี จะให้ปลายไม่เสียใจได้อย่างไร

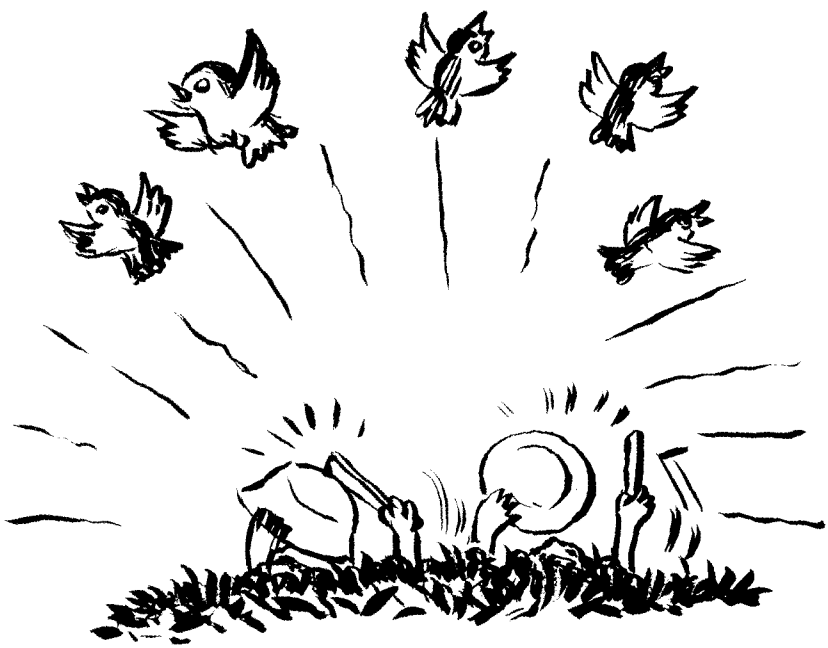

๒๒
เสียงกลองรบลั่น นกกระจอกเข้ารัง

การเรียนในระดับมัธยมปลายของประเทศจีนไม่ได้แบ่งออกเป็นสายวิทย์และสายศิลป์ ดังนั้นปลายเลื่อนขึ้นชั้นมัธยมปลายปีที่ ๑ แล้วก็ต้องเรียนทั้งคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และภาษาจีน ฯลฯ ๓ วิชาแรกๆ นั้น ปลายเรียนอ่อนหน่อย มักต้องสอบซ่อมเสมอ ส่วนวิชาหลังๆ ปลายเรียนในเกณฑ์ดีพอใช้

ตอนนี้ปลายไม่กลัวว่าคุณครูจะสอนหนังสือเป็นภาษากวางตุ้งอีกแล้ว ปลายฟังรู้เรื่อง และพูดคล่องด้วยสำเนียงแปร่งๆ คล้ายกับชาวจีนทางภาคเหนือ อีกอย่างหนึ่งในปีนั้นเอง รัฐบาลจีนประกาศให้ใช้ภาษาจีนกลางเป็นภาษามาตรฐานทั่วประเทศ บรรดาเพื่อนๆ นักเรียนต้องหัดพูดภาษาจีนกลางคุณครูก็เช่นเดียวกัน

ระบบพินยินอาศัยอักษรโรมันถ่ายทอดการออกเสียงภาษาจีน ไม่ยากสำหรับปลาย ปลายสะกดพยางค์ในภาษาฝรั่งเศสได้ ระบบพินยินก็ไม่ต่างกันมากนัก มีอักษร a b c d อา เบ เซ เด..... เพียงแต่ต้องเติมวรรณยุกต์ ๔ เสียงให้ถูกต้อง ปลายจึงกลายเป็นผู้ช่วยสอนภาษาจีนกลางในระบบพินยินโดยปริยาย

งานประจำปีของโรงเรียนเวียนมาอีกครั้ง ประจวบกับวาระเฉลิมฉลองวันอภิวัฒน์เดือนตุลาคมของรัสเซียครบรอบ ๔๐ ปี เพื่อนๆ ตกลงกันว่าจะแสดงละครเรื่องมิตรภาพระหว่างจีนกับโซเวียต ปลายรับบทเป็นผู้เชี่ยวชาญโซเวียตที่มาช่วยสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแยงซีที่เมืองหวู่ชาง

เสียงฮาจากผู้ชมด้านล่างเวทีเมื่อปลายปรากฏตัวบนเวที เสื้อนอกที่

ยืมพ่อมาหลวมโคร่งคร่าง แขนเสื้อยาวมิดมือ ปอยผมขมวดไว้ในหมวกสักหลาดสีเทา เหนือริมฝีปากแต้มเป็นหนวดสีดำ ดูแล้วเหมือนตัวตลกมากกว่าผู้เชี่ยวชาญโซเวียต

ปลายเล่นละครไปตามบท เก้อเขินบ้างในฐานะที่เป็นผู้แสดงหน้าใหม่ สุดท้ายปลายอ่านบทกวีสดุดีมิตรภาพด้วยภาษาจีนกลางสำเนียงปักกิ่งเสียงใส นึกไม่ถึงว่าจะมีเสียงปรบมือดังกราวเมื่อปลายออกมาโค้งคำนับผู้ชม ทำเอาปลายปลื้มใจ ยิ้มหุบปากไม่ลงหลายวัน

ชีวิตนักเรียนจีนมิได้ปิดตัวแคบๆ อยู่แต่ในโรงเรียน พวกเขาต้องรับรู้และมีส่วนร่วมขบวนการต่างๆ ของสังคมในระดับมากบ้างน้อยบ้าง

ปลายไม่เข้าใจคำขวัญที่ประธานเหมาเสนอให้ “ร้อยบุปผชาติบานสะพรั่ง ร้อยสำนักประชันขันแข่ง” หมายถึงอะไร แต่หลังจากนั้น ปลายได้ยินว่าครูหลิว ครูหม่า กับครูอีก ๒-๓ คน ถูกตราหน้าว่าเป็น “พวกฝ่ายขวา” ครูเหล่านี้ถูกพักการสอนเพื่อทำการสำรวจตนเองว่า มีความคิดคัดค้านระบอบสังคมนิยมของจีนเพียงใด และมีครูบางคนถูกส่งไปดัดแปลงความคิดด้วยการใช้แรงงานหนักในชนบท จริงๆ แล้ว ปลายไม่ได้เห็นว่า ครูหลิว ครูหม่าต่างจากครูคนอื่นๆ แถมวิชาภาษาจีนกับวิชาประวัติศาสตร์ที่ครูทั้งสองท่านสอนก็เป็น ๒ วิชาที่ปลายเรียนด้วยความสนใจและสนุกสนาน

๒-๓ วันมาแล้วที่วิทยุกระจายเสียงได้รายงานข่าวเกี่ยวกับ “สัตว์ร้าย ๔ ชนิด” สัตว์ร้ายชนิดแรกคือนกกระจอก มันทำลายพืชพันธุ์ธัญญาหารในเรือกสวนไร่นา ส่วนอีก ๓ ชนิด คือหนู แมลงวัน และยุง ได้แพร่เชื้อโรคอันเป็นการบั่นทอนสุขภาพของประชาชน เสียงโฆษกวิทยุเรียกร้องให้ประชาชน

ช่วยกันกำจัดสัตว์ร้ายทั้ง ๔ ชนิด

ดวงอาทิตย์ของเดือนสิงหาคมแผดเผาต้นข้าวให้กลายเป็นสีทองสุกสกาว

ปลายกับเพื่อนๆ ซ่อนอยู่ตามหลุมศพใกล้ๆ กับท้องนา กิ่งไม้ถูกตัดมาเป็นมงกุฎประดับบนศีรษะ นอกจากเป็นการพรางให้เข้ากับสีสันของธรรมชาติแล้ว ยังช่วยกำบังความร้อนได้อีก ลมนิ่งสงบ ไอแดดจากพื้นดินทำให้เหงื่อไหลไคลย้อย ทุกคนกระวนกระวายใจ รอคอยนาทีอันระทึกใจ เสียงกลองเสียงฉาบดังมาจากทิศเหนือ ปลายเพ่งสายตามองไปยังท้องฟ้า จะเป็นฝูงนกกระจิบหรือนกกระจอกก็ไม่รู้ กระพือปีกบินมาอย่างตื่นตระหนก พอนกบินเข้ามาใกล้ ปลายกับเพื่อนตีกะละมังเสียงขรม เจ้าวิหคน้อยๆ ผู้น่าสงสารตัวแล้วตัวเล่าร่วงตกลงบนพื้นด้วยกระสุนปืนลมและหนังสติ๊ค ส่วนที่รอดอยู่ก็ถลาบินเข้าไปในดงต้นยูคาลิปตัสใกล้ๆ ท้องนาอย่างอ่อนเปลี้ย

"ฝนตกแดดออก นกกระจอกเข้ารัง" ปลายจำปรากฏการณ์ธรรมชาติที่บ้านเกิดได้

สำหรับวันนี้ ปลายนึกว่า น่าจะเปลี่ยนเป็น "เสียงกลองรบลั่น นกกระจอกเข้ารัง" เออหนอ มนุษย์ใจดำ รวมทั้งปลายด้วย รังแกสัตว์ร่วมโลกที่ไม่มีทางสู้รบปรบมือ นกกระจอกเหล่านั้นใช่รังแต่จิกกินรวงข้าว มันยังจิกกินหนอนที่ชอนไชรวงข้าว ระบบนิเวศวิทยานี้ก่อเกิดความสมดุลทางธรรมชาตินี้ไม่ใช่คุณค่าของนกกระจอกที่มีต่อมนุษย์ดอกหรือ

๒๓
"ทองคำสีดำ"

คันนาได้แบ่งผืนนาออกเป็นผืนๆ เหมือนกับตารางหมากรุก หากขนาดใหญ่เล็กไม่เท่ากัน น้ำจากคูคลองชลประทานถูกทดเข้ามาในท้องนา

ที่นี่คือสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำไข่มุก อู่ข้าวอู่น้ำแห่งหนึ่งของประเทศจีน

เป็นประเพณีมานานหลายปี บางครั้งช่วงฤดูกาลดำนา บางครั้งช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว นักเรียนต้องไปทำไร่ไถนาในชนบทราว ๑ สัปดาห์ถึง ๑๐ วัน โรงเรียนทุกแห่งสนองตามนโยบายของประธานเหมา ที่ต้องการให้นักเรียนนักศึกษา และปัญญาชนฝึกฝนการใช้แรงงานและเรียนรู้ชีวิตหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินของชาวไร่ชาวนา

มีเรื่องเล่ากันว่า เมื่อลูกชายคนหนึ่งของประธานเหมาสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในสหภาพโซเวียต กลับมาถึงฐานที่มั่นปฏิวัติที่เยนอาน ได้ของานพ่อทำ เหมามอบเมล็ดพันธุ์ข้าวสาลีให้ลูกชายถุงหนึ่ง บอกให้ลูกชายไปเรียนการเพาะปลูกกับชาวนาก่อน แล้วค่อยกลับมาคุยเรื่องงานกันใหม่...

เทศกาลตรุษจีนเพิ่งผ่านพ้นไป ชาวนากวางตุ้งก็เริ่มพลิกหน้าดิน ไถนา หว่านเมล็ดพืชอีกวาระหนึ่ง เพียงเดือนเดียว ต้นกล้าสีเขียวอ่อนก็สูงกว่าคืบ

หลังเทศกาลตรุษจีน ๑ เดือน ปลายกับเพื่อนๆ ได้มาที่คอมมูนประชาชน* ซือกั่ง ปลายพักกับครอบครัวชาวนาแซ่เหลียง ครอบครัวนี้มีสมาชิก ๖ คน ปู่ย่า พ่อแม่ กับลูกเล็กๆ อีก ๒ คน

เสียงกุกกักในครัวทำให้ปลายตื่นขึ้นมา ปลายค่อยๆ เหยียดแขนซ้ายออกมานอกผ้าห่มนวม รู้สึกถึงอุณหภูมิที่แตกต่าง แขนที่ยื่นออกไปแล้วนั้น

---

* หน่วยการผลิตและการบริหารระดับตำบลในชนบทจีนในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๒๑

หดกลับมาหาความอบอุ่นในผ้านวมอีก

กลิ่นควันไฟลอยเข้ามาในห้อง คงเป็นภรรยาอาเหลียงลุกขึ้นเตรียมอาหารเช้า อาหยุนตื่นก่อนทุกคนในบ้านเช่นนี้ทุกวัน ปลายทะลึ่งพรวดลุกจากที่นอน รีบทำธุระส่วนตัวแบบลวกๆ เพื่อให้ทันช่วยงานอาหยุน

เมื่อกินน้ำข้าวต้มใสๆ ร้อนๆ กับมันเทศต้มเป็นอาหารเช้าแล้ว ปลายก็ตามอาเหลียงกับอาหยุนไปท้องนา

ท้องฟ้ายังขมุกขมัวอยู่ เท้าของปลายเหยียบลงบนพื้นหญ้าที่เปียกแฉะด้วยน้ำค้างเมื่อคืนวาน สองสามีภรรยาพาปลายเดินตามคันนามายังที่นาแปลงหนึ่ง ชาวนาในหมู่บ้านซึ่งอยู่ในหน่วยการผลิตเดียวกันกำลังเตรียมดำนาในที่นาแปลงนี้

ดวงอาทิตย์โผล่เหนือขอบฟ้า ค่อยๆ เขยิบตัวสูงขึ้น แสงเงินแสงทองสาดส่องทั่วพื้นพสุธา ปลายพับแขนเสื้อและขากางเกงให้ถลกสูงขึ้น เตรียมพร้อมดำนากับเขาด้วยคน

คุณปู่ปลายมีอาชีพทำนา พ่อปลายก็เคยไปช่วยคุณปู่ทำนา ปลายจึงเป็นลูกหลานชาวนาคนหนึ่ง แต่ปลายไม่มีความรู้เรื่องทำไร่ไถนาเลย

ปลายชำเลืองมองจังหวะการดำนาของอาหยุน เธอแยกต้นกล้าออกเป็นกำๆ ละ ๓-๔ ต้น แล้วใช้หัวแม่มือกดรากต้นกล้าให้ฝังลึกไปในท้องนาที่อ่อนนุ่มเป็นโคลนตม เมื่อปลูกแนวกลางเสร็จ ก็โยกลำตัวมาปลูกทางซ้าย เมื่อปลูกแนวซ้ายเรียบร้อย ก็โยกตัวมาแนวขวา จากนั้นถอยร่นลงมาตามแนวเชือกที่ขึงไว้ แต่ละกอทิ้งช่วงไว้ห่างพอสมควร รอต้นกล้าเจริญเติบโตเป็นต้นข้าว

กำลังดำนาเพลินๆ อยู่ ปลิงควายตัวหนึ่งเกาะที่ต้นขาปลาย ปลายสะบัดขาขวาโดยแรงให้ปลิงหลุด แต่ปลิงเจ้ากรรมตัวนี้คงเกาะแน่น ปลายจึงหันมาบ้วนน้ำลายลงบนฝ่ามือแล้วใช้มือนั้นปัดปลิงออกโดยเร็ว ปลิงดูดเลือดปลายจนเลือดสีแดงสดไหลเป็นทางยาวบนลำขา

น้ำในท้องนาถูกกวนเป็นสีดำขุ่น อะไรเอ่ยก็ไม่รู้ จะเป็นฟองน้ำก็ไม่ใช่

เป็นใบไม้แห้งก็ไม่เชิง สีเหลืองแก่เป็นมันวาวลอยอยู่ข้างๆ ตาตุ่มของปลาย จมูกของปลายไวพอที่จะสัมผัสกลิ่นของมัน

"ทองคำสีดำ" นั่นเอง ปลายถึงบางอ้อ

ปลายอยากวิ่งหนีไปให้ไกล แต่คืบก็ "ทองคำสีดำ" ศอกก็ "ทองคำสีดำ" ลอยฟ่องไปทั่ว ถึงอย่างไรก็หนีไม่พ้น หันมาดูอาหยุน เธอคงง่วนกับการดำนา ปลายจึงจำต้องงุดหน้าดำนาต่อไป

อาจมิได้เป็นสิ่งปฏิกูลที่ชาวนาจีนรังเกียจ มันคือ "ทองคำสีดำ" ได้สร้างคุณค่ามหาศาลให้กับการเพาะปลูก เรือกสวนไร่นาล้วนต้องการปุ๋ยสดและปุ๋ยหมักเพื่อผลเก็บเกี่ยวอันอุดมสมบูรณ์

ตอนที่ปลายเข้าเป็นนักเรียนประจำใหม่ๆ ที่โรงเรียนเป่ยจิ้งหนู่อี๋จิ้ง ปลายกลั้นปัสสาวะ อุจจาระเสมอ ปลายไม่อยากเข้า "เหมาฝาง" เลย คำนี้แปลตรงตัวหมายความว่า "ห้องหลังคามุงจาก" ซึ่งในภาษาปักกิ่งหมายถึงห้องสุขา เมื่อผลักประตูเข้าไป กลิ่นภายในห้องที่สวนออกมาทำให้ผงะเกือบหงายหลัง พื้นซีเมนต์ขุดเป็นร่องยาวลึก ซ้ายร่องหนึ่ง ขวาอีกร่องหนึ่ง แต่ละร่องซอยออกเห็นคูหาเล็กๆ ด้วยแผ่นกระดานที่ตีไว้หยาบๆ สูงแค่เข่า แต่ละคนชูหน้าสลอนทำธุระส่วนตัว เด็กๆ คุยกันเจื้อยจ้าว คนนั้นคุยกับคนข้างซ้าย คนนี้คุยกับคนข้างขวา คนโน้นคุยกับคนด้านตรงกันข้าม ทุกอย่างดูเป็นเรื่องปกติ

สองเท้าของปลายเหยียบบนฐานวางเท้า รีบๆ ปลดทุกข์ในร่องลึกที่ทับถมด้วยอุจจาระและปัสสาวะ กระดาษอนามัยที่เปรอะเปื้อนเลือดสีแดงของผู้ที่เข้าก่อนหน้านี้คนแล้วคนเล่า หนอนตัวอวบอ้วนสีขาวยั้วเยี้ยอยู่บนกองอาจม แมลงวันหัวเขียวตัวเขื่องเกาะอยู่บนนั้นเช่นกัน

ปลายก้มๆ เงยๆ ดำนา จนรู้สึกว่าไม่สามารถยืดหลังให้ตรงได้ ก็ถึงเวลาพักเที่ยง ชาวนาต่างกลับไปรับประทานอาหารบ้านใครบ้านคนนั้น

ที่นาในหน่วยการผลิตที่อาเหลียงรับผิดชอบมีเกือบร้อยหมู่* ดังนั้น

---

* หมู่ (亩) มาตราวัดจีน ๑ เฮคต้าร์ = ๑๕ หมู่ หรือ ๑ ไร่ = ๒.๔ หมู่

ช่วงบ่ายจรดเย็นยังคงต้องดำนาต่อ และทำติดต่อเป็นอาทิตย์

เสียงระฆังดังขึ้นอีกครั้งเมื่อดวงอาทิตย์ใกล้อัสดง ชาวนาแยกย้ายกันกลับบ้าน

เมื่อกลับมาถึงบ้าน ปลายช่วยอาหยุนตักน้ำจากบ่อในหมู่บ้าน แล้วหาบมาใส่ในตุ่มข้างครัว

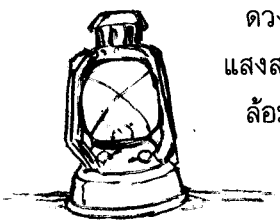

ดวงอาทิตย์ตกดินลับขอบฟ้า ความมืดคืบคลานเข้ามา ใต้แสงสว่างสลัวๆ จากตะเกียงน้ำมัน ครอบครัวอาเหลียงนั่งล้อมโต๊ะรับประทานอาหารมื้อค่ำ กับข้าวมีสองอย่าง ผัดผักยืนพื้นอย่างหนึ่ง วันนี้เป็นผัดผักบุ้ง พรุ่งนี้เป็นผัดผักกวางตุ้ง มะรืนนี้เป็นผัดผักบุ้ง ผักเหล่านี้เก็บกินได้จากสวนครัวเล็กๆ หลังบ้านนั่นเอง ส่วนกับข้าวอีกอย่างหนึ่ง บางวันเป็นปลาเค็มทอด บางวันเป็นลูกหนำเลี้ยบดองเค็มสีม่วงแก่จนดำคล้ำ แต่ไหนแต่ไรมา ปลายชอบปลาเค็มอยู่แล้ว ข้าวสวยร้อนๆ กับปลาเค็ม แค่นี้ก็อร่อยแล้ว แต่ที่บ้านนี้ ปลายไม่กล้าใช้ตะเกียบคีบแม้แต่เศษปลาเค็ม ในจานมีปลาเค็มประเภทปลาชิวปลาสร้อยตัวเล็กๆ อยู่ไม่กี่ตัว เหลียวไปดูข้างๆ เจ้าหนูน้อยลูกชายอาเหลียง ใช้ตะเกียบคีบกินอย่างเอร็ดอร่อย หากปลายจะขอกินสักตัวสองตัวก็ดูกระไรอยู่

บางวันปลายรู้สึกกินไม่อิ่ม ท้องร้องโครกคราก ก็แอบย่องไปยังร้านค้าในหมู่บ้าน กินบะหมี่น้ำสักชาม หรือไม่ก็ถั่วเขียวต้มน้ำตาลสักถ้วย เงินจากกระปุกออมสิน ที่ปลายแคะออกมาก่อนที่จะมาคอมมูนซือกั่ง ทำให้ปลาย "อยู่ดีกินดี" กว่าครอบครัวอาเหลียงเป็นไหนๆ

วันต่อมาปลายคงไปดำนาเช่นเดิม เท้าแช่ในน้ำที่มี "ทองคำสีดำ" ลอยฟ่องอยู่รอบขา ทุกอย่างกลายเป็นความเคยชิน

เมื่อกลับจากคอมมูนซือกั่ง ปลายมีอาการปวดท้องจี๊ดๆ บริเวณสะดือทุกวัน ผลการตรวจห้องปฏิบัติการและการวินิจฉัยของแพทย์ ปลายเป็นพยาธิปากขอ

๒๔
ถลุงเหล็กกล้า

"สังคมนิยมเป็นเลิศ สังคมนิยมเป็นเลิศ สถานภาพของประชาชนในประเทศสังคมนิยมเป็นที่ยอมรับ..."

ขบวนแถวนักเรียนโรงเรียนจื่อสิ้นหนู่จ๊งเดินตามจังหวะเพลงที่ทุกคนเปล่งเสียงร้องสุดเสียง มุ่งไปยังสถานที่ก่อสร้างทางรถไฟสายซานเมืองกวางโจว งานสร้างทางรถไฟดูจะหนักไปสำหรับเด็กสาว แต่ทุกคนยิ้มแย้มร่าเริง

ปลายมีหน้าที่หาบกรวดทราย คืนแรกก่อนนอนเมื่อปลายถอดเสื้อออก จึงเห็นว่า ตรงกลางบ่าทั้งสองข้างแดงนูน เนื้อตรงนั้นบวมเป่งราวกับจะปริแตก มิน่าเล่าเวลาวางคานบนบ่าทีไร ปลายรู้สึกเจ็บและแสบ คืนนั้นปลายนอนหลับด้วยความเมื่อยล้า

ปีนั้นตรงกับพุทธศักราช ๒๕๐๑ ประเทศจีนกำลังก้าวเข้าสู่การพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดดไกล มีคำขวัญว่า ภายใน ๒๐ ปีจะเร่งพัฒนาประเทศจีนให้มีความทันสมัยทัดเทียมประเทศอังกฤษ ประชาชนทั่วประเทศไม่ว่ากรรมกร ชาวไร่ชาวนา ปัญญาชน นักเรียนนักศึกษา ผู้ปฏิบัติงานต่างถูกปลุกระดมให้เข้าร่วม "ขบวนการก้าวกระโดดไกล"

จากงานสร้างทางรถไฟมาเป็นงานสร้างอ่างเก็บน้ำ ประเภทของงานหนีไม่พ้นขุดๆ หาบๆ เด็กสาวนอนรวมในห้องเรียนของโรงเรียนแห่งหนึ่งที่อยู่ไม่ไกลจากอ่างเก็บน้ำ ชาวนาผู้มีใจอารีนำฟางข้าวมาให้รองปูเป็นที่นอน ถึงจะโดนฟางข้าวแห้งกรอบทิ่มแทงให้จั๊กจี้ก็ยังดีกว่านอนบนพื้นแข็งและชื้นตกดึก ปลายสะดุ้งตื่นด้วยความเจ็บปวด ในความมืด ปลายไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้น เพียงแต่รู้ว่าแขนขวาปวดหนุบๆ จนกระทั่งสว่าง ปลายจึงเห็นแขนขวา

บวมเป่ง คุณครูบอกว่า ปลายถูกแมลงป่องกัด

ปลายได้รับการยกเว้นจากงานหนัก คุณครูมอบให้ปลายเป็นโฆษกสถานีวิทยุกระจายเสียงเคลื่อนที่ของโรงเรียน ไม้กระดานเปรอะเปื้อนโคลนตมถูกนำมาประกอบเป็นห้องส่ง ปลายเห็นตอนที่ขุดไม้กระดานโลงศพที่ฝังในบริเวณนั้นขึ้นมา ถึงปลายจะไม่กลัวผี แต่เมื่อต้องเข้าไปขลุกอยู่ในห้องส่งเช่นว่านี้ทั้งวัน ปลายอดที่จะขยาดและขยะแขยงไม่ได้ ไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น ปลายจึงทำใจดีสู้เสือเข้าไว้

ปลายเคยบ่นให้พ่อฟังถึงความยากลำบากต่างๆ ที่ได้พานพบ

"ปลายเอ๋ย ความสุขสบายนั้นเราไม่ต้องฝึกต้องฝน แต่ความยากลำบากที่ต้องฟันฝ่าสิ จะทำให้เราตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้" ปรัชญาชีวิตของพ่อได้ให้กำลังใจปลายอีกครั้ง หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ พ่อปลายเคยปรึกษากับมิตรร่วมอุดมการณ์ วางแนวการศึกษาสำหรับเยาวชนไทยไว้ว่า "ธรรมชาติ การงาน และสังคม" ดังนั้น จึงไม่แปลกอะไรที่พ่อสนับสนุนให้ปลายใช้ชีวิตเช่นนักเรียนจีน กินง่าย อยู่ง่าย แต่ทำงานหนัก ไม่มีอภิสิทธิ์เช่นลูกหลานผู้หลักผู้ใหญ่ในเมืองจีนและชาวต่างประเทศ

นักเรียนกลับมาที่โรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง ปลายเหมือนกับเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ จำไม่ได้ว่า วิชาใดเรียนถึงไหนบ้างแล้ว กว่าจะสั่งการให้สมองกลับเข้าที่ ปลายและเพื่อนก็ต้องโถมเข้าสู่ขบวนการถลุงเหล็กกล้าอย่างสุดตัว

"อุตสาหกรรมหนักเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอุตสาหกรรมแขนงต่างๆ ส่วนเหล็กกล้านั้นเป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมหนัก เมื่อมีเหล็กกล้าแล้ว เครื่องจักรกล รถยนต์ และอื่นๆ ก็สามารถผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก ประเทศจีนก็จะเจริญก้าวหน้า" ปลายได้รับคำอธิบายเช่นนั้น

โรงเรียนจื่อสิ้นหนู่จึงกลายเป็นโรงงานถลุงเหล็กกล้าจำเป็น บริเวณว่างข้างตึกอำนวยการ ด้านซ้ายเป็นเตาเผาถ่านหินให้ไร้ก๊าซ ด้านขวาเป็นเตาถลุงเหล็กกล้า

ครูสอนวิชาฟิสิกส์และเคมีกางตำราดูวิธีถลุงเหล็กกล้า พวกลูกศิษย์คอยเป็นผู้ช่วย

"เราต้องเผาถ่านหินให้มีความร้อนสูงจนกว่าก๊าซจะหมดไป จากนั้นนำมาเป็นเชื้อเพลิงถลุงเหล็กกล้า"

ปลายกับเพื่อนใช้พลั่วตักถ่านหินที่ป่นละเอียดลงในเตาคนละพลั่วสองพลั่ว ถ่านหินก็เต็มเตาแล้ว

ราว ๑๒ ชั่วโมง ถ่านหินเผาได้ที่ ถึงคราวถลุงเหล็กกล้า

ก่อนหน้านี้ ปลายกับเพื่อนๆ ปรึกษากันว่า จะเอาเหล็กจากที่ไหนเป็นวัตถุดิบ ทุกหนทุกแห่ง ทุกหน่วยงานล้วนถลุงเหล็กกล้า "เหล็ก" จึงเป็นสินค้าขาดตลาด

"เวลาเดินให้กวาดสายตาดูพื้นดินหน่อย เผื่อมีตะปูหรือเศษเหล็กตกหล่น" เพื่อนคนหนึ่งเสนอ

"ที่บ้านมีถังน้ำขึ้นสนิมอยู่ใบหนึ่ง" ปลายบอก

"ตะขอหน้าต่างทำด้วยเหล็กไม่ใช่หรือ" อีกคนหนึ่งแนะ

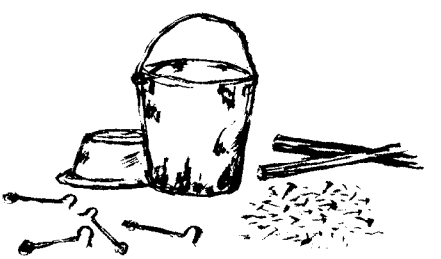

หน้าต่างที่ขาดตะขอจะมีสภาพอย่างไร ไม่มีใครคิดไปไกลถึงนั่น

"เยี่ยมจริง สอดคล้องกับคัมภีร์ ๔ ประการในการสร้างสรรค์สังคมนิยม 'มาก เร็ว ดี ประหยัด' พอดิบพอดี" หัวหน้าชั้นกล่าวชมเชยข้อเสนอของเพื่อนๆ

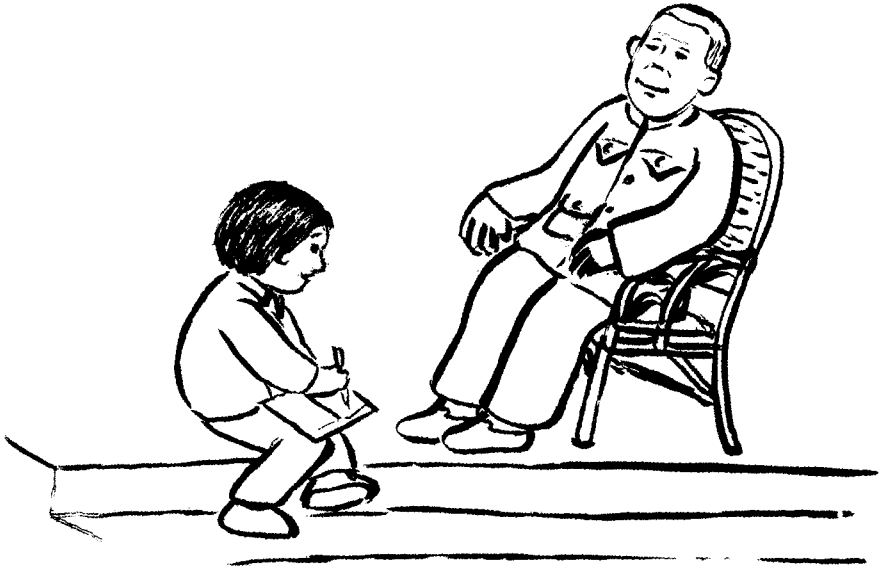

๒๕
สุ. จิ. ปุ. ลิ.

"ปลาย ไหนลูกลองเล่าให้พ่อฟังหน่อยซิว่า เวลาปลายอ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ให้คุณยายฟัง คุณยายมักพูดอะไร"

พ่อนั่งบนเก้าอี้หวายหน้าตึก นัยน์ตาเหม่อมองไปที่กอไผ่มุมสนามหญ้าอย่างครุ่นคิด

"มิคสัญญีค่ะ" ปลายโพล่งออกไปโดยไม่ต้องคิด

"เวลาอ่านข่าวปล้นฆ่าทีไร..." ปลายหยุดหายใจ ขณะเดียวกันก็ทบทวนความทรงจำ

"อ้อ ปลายจำได้แล้วค่ะ ข่าว ๔ อดีตรัฐมนตรีโดนโจรมลายูลอบยิงที่บางเขน... คุณยายบอกว่า โจรมลายูที่ไหนกัน โจรในเครื่องแบบสีกากีกระมัง คุณยายยังบอกอีกว่า บ้านเมืองเข้าสู่กลียุค มิคสัญญียุค"

"คุณพ่อคะ ยุคมิคสัญญีหมายความว่าอะไรคะ" ปลายถือโอกาสถามต่อ

"ตั้งแต่พ่อยังเด็กอยู่ ได้ยินพระภิกษุสงฆ์และผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังและอ้างบ่อยๆ ว่า มีพุทธทำนายไว้ว่า มนุษยสังคมจะเข้าสู่ยุคมิคสัญญี ศีลธรรมเสื่อมทรามลง มีแต่การรบราฆ่าฟันและเบียดเบียนกัน"

"ปลายเอาสมุดกับดินสอมาเขียนคำบอกหน่อย" พ่อบอก

ปลายวิ่งเข้าบ้านไปหยิบสมุดกับดินสอออกมา นั่งจุมปุ๊กตรงเชิงบันไดสมุดวางบนตัก เตรียมพร้อมจรดดินสอ

"กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย
น้ำเต้าน้อยจะถอยจม
ผู้ดีจะเดินตรอก
ขี้ครอกจะเดินถนน"

เหมือนครูกับศิษย์ในห้องเรียน พ่อท่องคำร้อยกรองที่มีผู้ประพันธ์ไว้อย่างชัดถ้อยชัดคำ ปลายปั้นตัวหนังสือลงในสมุดทีละตัวทีละตัว การเรียนเช่นนี้ช่วยทำให้ปลายไม่ลืมภาษาไทย

"ปลายเรียนวิชาเคมีมาแล้ว คงจำสูตร $2H_2 + O_2 = 2H_2O$ ได้ ไฮโดรเจนก็ดี ออกซิเจนก็ดี ล้วนเป็นอากาศธาตุ แต่เมื่อสองสิ่งเกิดปฏิกิริยาทางเคมี ก็กลายเป็นน้ำ ซึ่งเป็นของเหลว ทั้งนี้เหมือนกับสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ล้วนเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง จากสิ่งหนึ่งกลายเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ไม่มีสิ่งใดคงที่เหมือนเดิม"

ปลายใช้มือเท้าคาง แหงนหน้าฟังพ่อพูด ตาไม่กะพริบ

"คำในพุทธทำนายยังกล่าวอีกว่า ไฟบรรลัยกัลป์จะล้างโลกที่โสมมครั้นแล้วยุคใหม่คือ ยุคศรีอารยเมตไตรยก็จะอุบัติขึ้น มนุษยชาติอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตาปรานีระหว่างกัน ไม่มีจนมีรวย มีแต่ความอุดมสมบูรณ์ถ้วนหน้า..."

ฟังถึงตรงนี้ ปลายกึ่งเข้าใจกึ่งไม่เข้าใจ วันนี้ไม่เข้าใจ วันพรุ่งนี้ หรือวันมะรืนนี้ เมื่อปลายโตขึ้น ปลายคงจะเข้าใจเอง ปลายบอกกับตนเอง

พ่อปลายเป็นคนใช้เวลาให้เป็นประโยชน์เสมอ ชอบค้นคว้าศึกษาหาความรู้ อ่านๆ ขีดๆ เขียนๆ เป็นประจำทุกวัน การพูดคุยในวันนั้น เป็นที่มาของหนังสือ *สังคมอนิจจัง* พ่อเขียนไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่คุณยาย

ขบวนการก้าวกระโดดไกลคงดำเนินรุดหน้าทั่วแผ่นดินจีน มีอยู่วันหนึ่งในหน้า ๑ ของหนังสือพิมพ์จีนมีภาพหญิงชาวนานั่งขัดสมาธิบนต้นข้าว รวงข้าวอวบอ้วนรอวันเก็บเกี่ยว รายงานข่าวกล่าวว่า คอมมูนประชาชนแห่งนี้ปลูกข้าวได้ผลเก็บเกี่ยวเป็นที่น่าพอใจ ต้นข้าวปลูกแน่นเต็มขนัดในแปลงนาผืนนั้น

ปลายเอาหนังสือพิมพ์ *เหรินหมินรีเป้า* ให้พ่อดู

"คุณพ่อว่ามหัศจรรย์ไหมคะ คนสามารถขึ้นไปนั่งบนต้นข้าว" ปลายตั้งคำถามแบบไม่รอคำตอบ

"ปิดเทอมที่แล้ว ปลายไปเก็บเกี่ยวข้าวที่คอมมูนไป๋หยุน ต้นข้าวล้มระเนระนาด ลำต้นข้าวเปราะบางเมื่อต้องลมพายุ แค่น้ำหนักของรวงข้าวลำต้นก็รับไม่ไหว แล้วจะรับน้ำหนักของคนได้หรือคะ สงสัยจะเป็นมายากลกระมังคะ"

พ่อรอจนปลายพูดจบ จึงบอกกับปลายว่า

"ดีแล้วลูก ฟังเรื่องใดแล้วก็ตาม ต้องใช้สมองเคลื่อนไหวตรึกตรองหาเหตุ ต้องไต่ถามเพื่อสอบความแน่นอน แล้วจึงขีดเขียนกันลืม ดังโคลงโลกนิติบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า

สุ. เสาวนิตย์ถ้อย ทั้งผอง
จิ. เจตนาตรอง ตริค้น
ปุ. จฉาลอง เลาเลศ
ลิ. ขิตข้อคำต้น เกี่ยงแก้ กันลืม "

ปลายฟังไปพลาง ไม่ลืมที่จะจดสุภาษิตบทนี้ลงในสมุด

"สุ. จิ. ปุ. ลิ" เพียง ๔ ตัวนี้ท่องขึ้นใจได้ไม่ยากนัก แต่หากจะยึดเป็นคติเตือนใจอยู่เสมอ...ปลายรู้ว่า ตัวเองมักเป็นคนตาบอดคลำช้าง มะงุมมะงาหราอยู่ในป่าดงแห่งความมืดทึบทางปัญญาอยู่เป็นนิจ

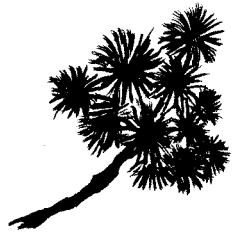

๒๖
สู่รั้วมหาวิทยาลัย

ฤดูร้อน พ.ศ. ๒๕๐๓ ครอบครัวปลายไปทัศนาจรทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน จากกวางโจวไปหนานหนิง คุนหมิง ต้าหลี่ วกกลับมาที่คุนหมิงเพื่อขึ้นไปยังเฉิงตู แล้วต่อไปยังนครจุงกิง

เรือโดยสารได้ออกจากท่าเรือเมืองจุงกิงมุ่งไปทางทิศตะวันตก แสงไฟแวมวับจากบ้านเรือนบนเนินเขาสูงๆ ต่ำๆ ประดุจดวงดาวน้อยใหญ่จุติบนผืนพิภพ บางดวงสุกสกาว บางดวงริบหรี่ ค่อยๆ ถอยห่างออกไป จนเหลือแต่ความมืดเข้ามาแทนที่

ลำน้ำแยงซีเป็นสายน้ำยาวที่สุดของประเทศจีน จากดินแดนที่เป็นหลังคาโลกทางทิศตะวันตก ไหลถาโถมอย่างไม่เคยหลับใหลสู่ทะเลตะวันออกในมหาสมุทรแปซิฟิค กระแสน้ำเซาะที่ราบสองฝั่ง ทำให้ลำน้ำกว้างเวิ้งว้าง บางตอนไหลผ่านโตรกเขา ลำน้ำแคบลง แต่ไหลเชี่ยวกรากขึ้น

ปลายตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อดูดวงอาทิตย์ขึ้นที่ช่องแคบซานสีหยา ฟ้ายังไม่สาง ชะโงกเขาสองฟากฝั่งดูทะมึนน่าเกรงขาม เรือแล่นตามลำน้ำที่พับศอกไปมาอย่างระมัดระวัง

ไม่นาน ลำแสงของดวงอาทิตย์แหวกทะลุม่านหมอกและหมู่เขา ทาทาบยอดไม้บนหน้าผาสูงชันด้วยรัศมีสีทอง

ที่ใดที่แสงสุริยาสาดส่องถึง ก็ดูสว่างไสว ที่ใดอับแสง ก็ดูเงาสลัว สีทั้ง ๗ ถูกจัดวางพอเหมาะพอเจาะ เป็นภาพวาดที่จิตรกรใดๆ ก็ไม่สามารถเนรมิตรขึ้นมาได้

บนผืนน้ำที่ระยิบระยับด้วยแสงอาทิตย์ ปลายแลเห็นภาพชีวิตของตน

โลดแล่นออกมา บ้างกระจ่างชัด บ้างมัวพร่า เหมือนเมื่อเด็กๆ เล่นต่อภาพจิ๊กซอว์ ปลายนำภาพเหล่านั้นมาปะติดปะต่อใหม่ มุมหนึ่งเป็นภาพตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๑๑ ขวบ เป็นช่วงที่ปลายใช้ชีวิตในบ้านเกิดเมืองนอน อีกมุมหนึ่งเป็นภาพช่วง ๗ ปีหลัง ที่ใช้ชีวิตในต่างแดน...

เวลาผ่านไปราวติดปีกบิน ปลายอยู่เมืองจีนมาได้ ๖ ปีเต็ม บัดนี้ปลายสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาแล้ว

ปลายสูงขึ้น อ้วนล่ำแข็งแรงสมเป็นนักกีฬา อายุใกล้จะ ๑๘ แต่ยังไม่มีจริตจะก้านเหมือนสาวๆ

ถึงเวลาที่ปลายต้องเลือกแขนงวิชาที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว

"เป็นโอกาสดีที่ปลายได้เรียนภาษาจีนในเมืองจีนตั้งแต่เด็ก ภาษาจีนเป็นภาษาของประเทศที่มีประชากร ๘๐๐ ล้านคน วันข้างหน้า ภาษาจีนย่อมมีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ"

น้ำเสียงของพ่อมิได้เป็นการบังคับหรือกะเกณฑ์ใดๆ

ปลายชอบเรียนภาษาจีนอยู่แล้ว การเรียนวิชานี้ไม่ได้ด้อยกว่าเพื่อนๆ ชาวจีน บางครั้งปลายสอบได้ ๕ คะแนนเต็ม หรือ "ดีมาก" อันเป็นระบบวัดผลการเรียนแบบสหภาพโซเวียต ในยุคนั้น ประเทศจีนมักจะเลียนแบบโซเวียตในหลายๆ เรื่อง

"ปลายตกลงจะเรียนอักษรศาสตร์ วิชาเอกภาษาจีนค่ะ" หลังจากตรึกตรอง ๒-๓ วัน ปลายแสดงความจำนง

"ปลายจะเรียนที่มหาวิทยาลัยเป่ยจิ๋งซื้อฟ้านต้าซูเอ๋ ปลายอยากเป็นครูเหมือนพ่อ เหมือนครูสายชลค่ะ"

มหาวิทยาลัยที่ปลายพูดถึงคือมหาวิทยาลัยครุศาสตร์ปักกิ่ง

ตั้งแต่อ้อนแต่ออก ปลายอยู่ในแวงวงครูบาอาจารย์ เวลาเล่นกับเด็กๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน ปลายมักแปลงโฉมเป็นครูน้อย แอบเอารองเท้าส้นสูงของแม่มาใส่ ทาปากด้วยลิปสติคสีแดง

"ก. ไก่ ข.ไข่..." ปลายใช้กิ่งไม้เรียวเล็กชี้ไปที่ตัวหนังสือที่เขียนข้าง

ผนังตึก เด็กรุ่นน้อง ๒-๓ คนถูกเรียกให้อ่านตาม

ตอนอยู่เมืองไทย ปลายได้ยินผู้คนกล่าวยกย่องครูเป็น "แม่พิมพ์ของชาติ" เมื่อมาเมืองจีน คนจีนก็กล่าวยกย่องครูเป็น "คนสวนแห่งสวนพฤกษชาติ" ทำหน้าที่พรวนดิน รดน้ำ ใส่ปุ๋ย... จากนั้น ดอกไม้นานาพันธุ์ที่สวยสดงดงามก็บานสะพรั่งในสวนพฤกษชาติ

... ...

ปลายไม่ทันสังเกตว่าพ่อกับแม่เดินมาที่ปลายยืนอยู่ตั้งแต่เมื่อใด เสียงกระแอมของพ่อทำให้ปลายหันกลับมาดู

"กำลังคิดอะไรเพลินอยู่หรือปลาย" เสียงแม่ถาม

ปลายยิ้มเขินแทนคำตอบ

"พรุ่งนี้เรือจะเทียบท่าเมืองหวู่ฮั่น หลังจากนั้นลูกต้องบินเดี่ยวไปเรียนหนังสือที่ปักกิ่ง" พ่อทบทวนความเข้าใจอีกครั้ง

"ค่ะ" ปลายตอบอย่างหนักแน่น สายตายังคงเพ่งมองไปข้างหน้า

หัวเรือแหวกท้องน้ำแตกกระจายออกเป็นสองสาย เสียงดังซู่ๆ ลำเรือพุ่งไปข้างหน้าอย่างไม่รั้งรอ ละอองน้ำดุจฝอยฝนกระเซ็นขึ้นมายังกราบเรือตรงที่ปลายยืนอยู่

เรือต้องฝ่าคลื่นลมไปสู่จุดหมายปลายทางเช่นใด กว่าปลายจะไปสู่หลักชัยแห่งชีวิตก็เป็นเช่นนั้น ระยะทางยาวไกลเกือบสุดเอื้อม แต่ปลายแลเห็นลำแสงเรืองรองแห่งความสมปรารถนาเหนือขอบฟ้าบุรพทิศ

"ฉันขอเป็นเทียนไขเล่มน้อย ให้ความสว่างตราบจนละลายดับสิ้น" ปลายได้ยินเสียงปณิธานอันแน่วแน่ดังขึ้นในใจ

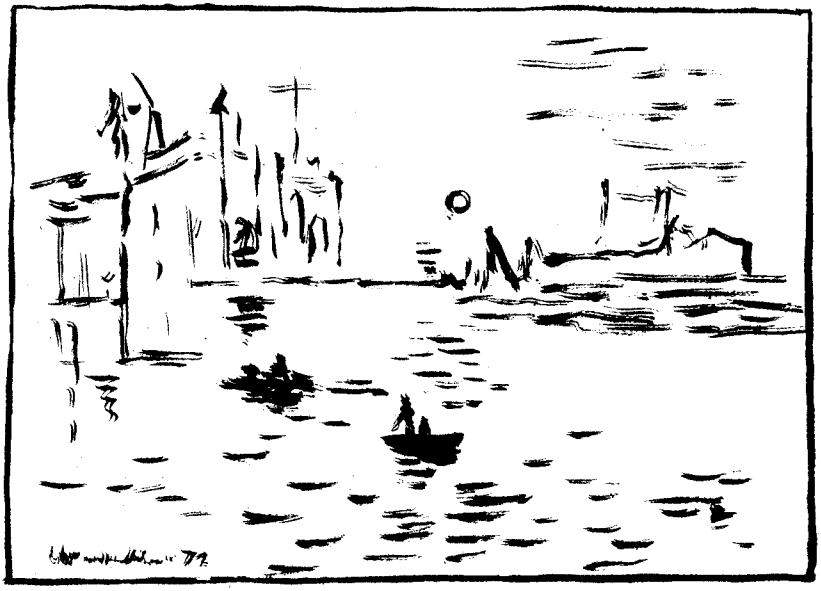

บทส่งท้าย
สู่แผ่นดินแม่

แดดยามบ่ายลอดผ่านหน้าต่างมาจับต้องใบหน้าที่มีริ้วรอยตรงหางตา เรือนผมสีดำแกมเทาเงินสะท้อนแสงเงามัน สตรีชาวเอเชียวัย ๔๐ กว่าปีผู้หนึ่ง ยืนพิงหน้าต่างกระจกบานกว้าง สายตาของเธอทอดมองไปยังแมกไม้สีเขียวชอุ่มของป่าบัวส์ เดอ บูลอญ

หลังจากใช้ชีวิตในประเทศจีนเป็นเวลา ๑๙ ปี ปลายได้กลับมาประเทศฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้ปลายได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาจารย์สอนภาษาจีนกลาง ณ สถาบันภาษาและอารยธรรมตะวันออกแห่งชาติ ที่มีประวัติยาวนานถึง ๓๐๐ ปี

อาคารเรียนของสถาบันนี้ตั้งอยู่ ณ ที่ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นกองบัญชาการของภาคีสนธิสัญญาแอตแลนติคเหนือหรือ NATO ปัจจุบัน ๗๐ กว่าภาษาและอารยธรรมตะวันออกชุมนุมกันที่นี่ เปิดโอกาสให้ชาวฝรั่งเศสเลือกเรียนตามความพึงพอใจ ตั้งแต่ระดับอนุปริญญาถึงระดับปริญญาเอก

วันนี้เป็นชั่วโมงสุดท้ายของปีการศึกษา การเรียนการสอนในชั้นเรียนคึกคักเป็นพิเศษ บทสนทนาภาษาจีนกลางเป็นสื่อระหว่างครูกับศิษย์

มาดามปัวเรเลือกนั่งแถวหน้าเสมอ สมุดโน้ตของเธอเต็มไปด้วยตัวอักษรจีน ปลายเห็นเธอค่อยๆ ปั้นตัวหนังสือจีนด้วยความพยายาม แม้ตัวอักษรเหล่านี้จะห่างไกลความสวยงาม แต่ก็ชัดเจนเป็นระเบียบ ไม่ว่าอากาศจะหนาวจัด หิมะตกหนัก หรือบางช่วงมีการนัดหยุดงานของสหภาพแรงงานรถไฟใต้ดิน มาดามปัวเรไม่เคยย่อท้อหรือขาดเรียน เธอบอกกับปลายว่า เธออยากเรียนภาษาจีนตั้งแต่ครั้งยังสาว กว่าจะรอจนลูกหลานโตๆ กัน อายุ

เธอก็ล่วงเข้าวัย ๗๐ ปีแล้ว เธอจึงมีโอกาสมาเรียนภาษาจีนสมใจปรารถนา ดังนั้น เมื่อเป็นสิ่งที่เธอรักแล้วก็ต้องทำให้ดีที่สุด

อีฟ เด็กหนุ่มจากเมืองลีลทางภาคเหนือของฝรั่งเศส ต้องนั่งรถไฟกว่า ๒ ชั่วโมงมาเรียน เขาบอกว่า เป็นความใฝ่ฝันมาตั้งแต่วัยเด็กที่อยากมุ่งไปตามรอยเส้นทางสายแพรไหม ภาษาจีนคือกุญแจดอกสำคัญไขสู่อารยธรรมตะวันออกที่รุ่งโรจน์ในอดีต

ส่วนโมนิค ข้าราชการสาวจากกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากเชี่ยวชาญภาษาเขมรแล้ว ยังอยากมีภาษาจีนเป็นใบเบิกทางเสริมสร้างความเข้าใจกับชาวจีนอีก

ปีแอร์, ฟรองซัวส, แคลร์, กีโยม และฌอง รวมทั้งสาวน้อยอานิต้าที่มีอายุน้อยที่สุดในห้อง... ศิษย์ของปลายแต่ละคนล้วนมีความมุ่งมั่นทั้งสิ้น

ปลายชื่นชมระบบการศึกษาของฝรั่งเศส เปิดกว้างสำหรับประชาชนที่กระหายความรู้ ไม่จำกัดเพศ วัย และอาชีพ เพียงแต่สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็สามารถเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาได้โดยไม่ต้องผ่านการสอบคัดเลือก รัฐให้การสนับสนุนเต็มที่

ชั่วโมงเรียนสิ้นสุดแล้ว แต่ไม่มีใครมีท่าทีจะรีบกลับออกไป มาดามปัวเรเป็นตัวแทนนำของขวัญจากเพื่อนๆ ในชั้นเรียนมอบให้ปลาย

"แกะกระดาษออกดูซิคะ ว่ามีอะไรอยู่ข้างใน" มาดามปัวเรบอกให้ปลายทำตามธรรมเนียมชาวฝรั่งเศส เปิดดูของขวัญทันทีต่อหน้าผู้ให้และผู้รับ

"สมุดภาพอิมเพรสชั่นนิสต์" ปลายอุทานด้วยความดีใจ

นานมาแล้วที่พูดคุยกับเหล่าศิษย์ ปลายเล่าให้ฟังว่า บางครั้งเพื่อชมนิทรรศการภาพวาดของจิตรกรเอกอย่างเช่น Monet, Manet, Renior และ Van Gogh ที่ Grand Palais* ปลายต้องเข้าแถวยาวเป็นชั่วโมงๆ แต่

---

* Monet - โมเนต์ จิตรกรฝรั่งเศส
Manet - มาเนต์ จิตรกรฝรั่งเศส
Renoir - เรอนัวร์ จิตรกรฝรั่งเศส
Van Gogh - แวนโก๊ะ จิตรกรฮอลันดา
Grand Palais - กร็องด์ ปาเลส์ เป็นสถานที่จัดนิทรรศการศิลปกรรมของกรุงปารีส

เมื่อได้ชมผลงานศิลปะที่เป็นมรดกชิ้นเอกของมนุษยชาติเป็นบุญตาแล้ว ความเมื่อยล้าก็หายเป็นปลิดทิ้ง

นึกไม่ถึงเลยว่า ลูกศิษย์จะจำได้ เลือกเป็นของขวัญที่ถูกใจให้ปลาย

ปลายดึงสมุดภาพออกจากกล่องกระดาษแข็งอย่างทนุถนอม บัตรภาพดวงอาทิตย์ลอยขึ้นจากท้องน้ำ ของ Monet คั่นอยู่หน้าแรกของหนังสือ

ด้านหลังของบัตรมีข้อความว่า

> *การสอนของอาจารย์ ทำให้พวกเราได้ผ่านปีการศึกษาที่วิเศษ ขอจงรับคำขอบคุณไว้ด้วย พวกเราเรียนภาษาจีนด้วยความสนุกสนานเบิกบานใจ ความใจดีและความพยายามช่วยเหลือพวกเราอย่างเต็มที่ ทำให้ศิษย์ทุกคนรำลึกถึงอาจารย์ด้วยความประทับใจยิ่ง พวกเราหวังว่า อาจารย์คงจะพอใจในตัวพวกเราเช่นเดียวกัน และหวังว่า บางครั้งพวกเราไม่ได้ทำให้อาจารย์ลำบากใจจนเกินไป*
>
> *ด้วยมิตรภาพ*
>
> *จากศิษย์ทุกคน*

ปลายตื้นตันใจจนพูดไม่ออก คลองน้ำตาชุ่มชื้นด้วยน้ำอุ่นๆ

บัดนี้ เทียนไขละลายไปเกือบครึ่งเล่มแล้ว ถึงจะไม่สว่างไสวเท่าหลอดไฟฟลูออเรซเซนซ์ แต่เทียนไขเล่มนี้เคยให้ความสว่างเช่นใด ก็คงเป็นเช่นนั้น

... ...

เครื่องบินจัมโบ้ ๗๔๗ ของสายการบินแห่งชาติค่อยๆ ลดเพดานบินต่ำลงต่ำลง ปลายมองลอดผ่านหน้าต่างสี่เหลี่ยมเล็ก ลำน้ำเจ้าพระยาทอดตัวลดเลี้ยวไปมาเหมือนนางพญางูขาวแววววาวละเลื่อม เหมือนกับเมื่อครั้งที่ปลายบินจากบ้านเกิดเมืองนอนเมื่อ ๓๕ ปีก่อน เป็นภาพที่ฝังลึกในความทรงจำของ

ปลายตลอดเวลาขณะอยู่ต่างแดน แต่ก็มีบางภาพที่ต่างจากอดีต รอบๆ สนามบิน หมู่บ้านจัดสรร โรงงาน สนามกอล์ฟ ดุจดังดอกเห็ดในฤดูฝน โผล่ขึ้นมาแทนที่เรือกสวนไร่นาเขียวขจี

เสียงล้อกระทบพื้นดินบนทางวิ่งของสนามบินดอนเมือง หัวใจของปลายเต้นรัวไม่เป็นจังหวะด้วยความตื้นตันใจ วันที่เฝ้ารอมานานถึง ๓๕ ปี ปรากฏเป็นจริงแล้ว

สองมือประณมอยู่ระหว่างอก ค่อยๆ จรดศีรษะน้อมเข้าหามือ

"แล้วปลายจะกลับมาเยี่ยมคุณยายค่ะ" ปลายจำคำมั่นสัญญาของตนได้ แต่อนิจจา ปลายกลับมาเยี่ยมคุณยายไม่ทัน คุณยายได้ลาจากโลกนี้ไปก่อนหน้านี้นานแล้ว

หลังพายุฝน รุ้งหลากสีทอแสงเป็นประกายบนฟากฟ้า เชื่อมโลกตะวันตกกับตะวันออกเข้าด้วยกัน วันนี้ปลายเดินข้ามสะพานนี้กลับสู่อ้อมอกของแผ่นดินแม่ ด้วยหวังว่า ต่อแต่นี้ไปจะไม่พลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนจวบชั่วชีวิต

ข้อมูลผู้เขียน

เป็นชาวกรุงเทพฯ ลืมตาดูโลกในปีเดียวกับกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครองประเทศไทย สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมการศึกษาปีที่ ๑ ในสมัยโน้น เทียบเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ สมัยนี้ในดินแดนบ้านเกิด จบการศึกษาระดับอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ภาษาจีน) จากกรุงปักกิ่ง เคยทำหน้าที่เลขานุการส่วนตัวรัฐบุรุษอาวุโส และเป็นอาจารย์ประจำสถาบันภาษาและอารยธรรมตะวันออกแห่งชาติ (ประเทศฝรั่งเศส) มหาวิทยาลัยปารีส หลังจากใช้ชีวิตในต่างแดนนาน ๓๕ ปี จึงกลับมารับไออุ่นจากแผ่นดินแม่ ภูมิใจที่เป็นครูจวบจนทุกวันนี้

สามัญชนผู้ยิ่งใหญ่

ดวงประทีปประชาธิปไตย เสรีไทย กู้เอกราช ชาติยืนยง

ผลการประชุมคณะรัฐมนตรี

เรื่อง การเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญบรรจุไว้ในปฏิทินของยูเนสโก

คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยเสนอ ในการเสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ไปยังองค์การยูเนสโก เพื่อขอให้องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (Anniversaries of great personalities and historic events) เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาล และให้ความเห็นชอบโครงการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ เนื่องจากในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จะเป็นวาระครบรอบชาตกาล ๑๐๐ ปี ของศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ อดีตผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้ซึ่งประกอบคุณงามความดีอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา ส่งเสริม และปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการศึกษา สันติภาพ ตลอดจนประชาธิปไตยแก่ชาวไทยและชาวโลก และเป็นผู้ที่ได้สร้างคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติและราษฎรไทย โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญ เสียสละ ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน รัฐบุรุษอาวุโส นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง และเลขาธิการคนแรกของสภาผู้แทนราษฎรสยาม อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนของชาติที่จะทำนุบำรุงบ้านเมืองต่อไป

ประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

ที่ กต 0804/3367

กระทรวงการต่างประเทศ
ถนนศรีอยุธยา กทม. 10400

23 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง องค์การยูเนสโกประกาศให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญของโลก

เรียน ประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก (ดร. วิเชียร วัฒนคุณ)

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ทม 0701/4392 ลงวันที่ 24 กันยายน 2542

ตามหนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่อ้างถึงแจ้งมติของคณะอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ต่อองค์การยูเนสโก มอบหมายให้ ดร. วิเชียร วัฒนคุณ ประธานอนุกรรมการฯ และ ดร. ประณิต ภูมิถาวร อนุกรรมการและเลขานุการ เดินทางไปร่วมสังเกตการณ์และติดตามการประชุมคณะกรรมการบริหาร ครั้งที่ 157 ขององค์การยูเนสโก ระหว่างวันที่ 5 - 22 ตุลาคม 2542 ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

กระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีสว่า เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2542 ที่ประชุมคณะกรรมาธิการ (Commission) 1 ของการประชุมสมัยสามัญ (General Conference) ขององค์การยูเนสโกได้พิจารณารับรองการเสนอให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลก ตามการเสนอของคณะกรรมการบริหาร (Executive Board) และ เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 ในที่ประชุมสมัยสามัญ (General Conference) ครั้งที่ 30 ขององค์การยูเนสโก ได้มีมติประกาศให้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีและศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลกอย่างเป็นทางการแล้ว และจะมีการจัดพิมพ์การเฉลิมฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญเป็นรูปเล่มเพื่อแจกจ่ายประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกต่อไป โดยองค์การยูเนสโกจะเข้าร่วมเฉลิมฉลองด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชูชัย เกษมศานติ)
รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

กรมองค์การระหว่างประเทศ
กองการสังคม
โทร. 643-5065, 643-5066
โทรสาร 643-5064

นับแต่วันแรกที่ลืมตาดูโลก
จนถึงวันที่ก้าวสู่รั้วมหาวิทยาลัย
เส้นทางชีวิตของเด็กผู้หญิงคนหนึ่ง
ขนานคู่ไปกับเรื่องราวผันผวนและแปรเปลี่ยนของสังคม
ในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๕๐๓
ทั้งในบ้านเกิดและต่างแดน
และในที่สุดสู่อ้อมกอดแผ่นดินแม่
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑
หลากรสหลากอารมณ์ที่แผ้วผ่านเข้ามาในชีวิต
ได้หลอมเป็นประสบการณ์ชีวิตอันทรงคุณค่า
และยากที่จะลืมเลือน

ว.ณ. พนมยงค์

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)
และในวาระที่องค์การยูเนสโก
บรรจุชื่อไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก
(ค.ศ. ๒๐๐๐ - ค.ศ. ๒๐๐๑)

ISBN 974-7833-64-6
9789747833645